

ឧស្សាហកម្មវិទ្យាបច្ចេកទេសសាសនា

វិទ្យាសាស្ត្រ ការពិត

◆ ឈ្មោះ "ឧបាយកលស្រស់ស្អាត" សម្រាប់ករណី០០២

◆ ថ្ងៃអង្គារនៃក្រុមសាសនា សាធុរក

ចែកចាយដោយគណៈកម្មាធិការស្រុកនិងយុទ្ធសាស្ត្រព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

លេខ១២៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១០

ឧបសគ្គនៃបង្កបង្កើនសេចក្តីស្រឡាញ់
មាតិកា

លេខ១២៣ ថ្ងៃទី៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១០

◆ លោក “ឧបសគ្គនៃបង្កបង្កើនសេចក្តីស្រឡាញ់” សម្រាប់ករណី០០២.....១

ផ្នែកឧបសគ្គ

◆ ឡាច សំណង : សូមកុំយកកុំរង់ចាំមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម.....៣

◆ គ្រួសាររបស់ ប៊ុល ពត : សក្ខីកម្មពីបងស្រីរបស់គាត់.....៦

◆ ថ្ងៃអវសាននៃគ្រួសារ សាឡុត.....១០

◆ វ៉ាន់ សូរី : កងចល័តលើកទំនប់ត្រពាំងថ្ម.....១៣

ផ្នែកប្រធានក្តីស្រុកនិងការស្រាវជ្រាវ

◆ ដំណើរទស្សនកិច្ចជាសហគមន៍ឆ្ពោះទៅកាន់.....១៦

◆ ការសម្តែងលោក “ឧបសគ្គនៃបង្កបង្កើនសេចក្តីស្រឡាញ់”.....២៩

◆ ការឈានឡើងនិងធ្លាក់ចុះនៃបបកម្ពជាប្រជាធិបតេយ្យ.....៣២

◆ ដំណើរទៅកាន់ស្រុកកំណើតរបស់ តាម៉ុក.....៣៩

◆ ការអភិយោគ : បញ្ហាដែលមិនទាន់អាចធ្វើបាន.....៤១

◆ ទស្សនៈយល់ឃើញរបស់ប្រជាជននៅក្នុងស្រុកត្រាំកក់.....៤៤

◆ ការស្ទាបស្ទង់មតិ : កំហឹងនិងចំណាប់អារម្មណ៍ចំពោះ.....៤៦

ផ្នែកច្បាប់

◆ ការទទួលបាននូវយុត្តិធម៌ និងការផ្សះផ្សាជាតិ.....៤៨

នេតិកាពិភាក្សាសាធារណៈ

◆ សៀវភៅសម្រាប់ការចងចាំរបស់អ្នកដែលបានបាត់បង់ជីវិត.....៥៣

ទំព័រស្រាវជ្រាវនៃគ្រួសារ

◆ ជ័យ សារីន : បាត់បង់បងប្អូនដោយសារ.....៦០

អ្នកភូមិមើលទស្សនាវដ្តីវិស័យការពិភព

រក្សាសិទ្ធិ

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

អនុញ្ញាតឲ្យបោះពុម្ពផ្សាយដោយ

ក្រសួងព័ត៌មាននៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ប្រកាសទេសរដ្ឋមន្ត្រីនិងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មាន

លេខ០២៩១ ពម/៩៩

ចុះថ្ងៃទី២១ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៩៩

រូបថតឯកសារ: មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

និងសារមន្ទីរឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ស្នូលស្នែង

អ្នកភូមិមកពីខេត្តបន្ទាយមានជ័យ

ស្ទួនលេខនេះ : កែវ ង៉ាស៊ីល, វ៉េនឌូល ដីហ្គាល់កូ, ដេត សុខឧត្តម, ត្រី ស៊ុយហៀង, ម៉ារីឌីត ឌីន និង ណាតាហ្សា បាច, អេង កុកថាយ, ចាន់ ផល្លា

អ្នកនិពន្ធនិងស្រាវជ្រាវ : តាត លក្ខណា, សោម ប៊ុនថន, ស៊ុន សុផិតា អ្នកបកប្រែ : ជា ផល្លា, ទេស ម៉ារីម និងនាយករង្វង់ : ឆាន់ យុ ជំនួយការនិពន្ធនាយករង្វង់

ញាណ សុជាតិ ក្រាហ្វិកកុំព្យូទ័រ : ស៊ុម សុភក្រ្ត គ្រប់គ្រងការចែកចាយ : ម៉ម សុផាត Email: dccam@online.com.kh, Homepage: www.dccam.org

សំបុត្រ:

លោក “ទម្លាយភាពស្នេហា” សម្រាប់ករណី០០២

បន្ទាប់ពីទទួលបានទស្សនៈវិជ្ជមានរបស់អ្នកភូមិ និងការចាប់អារម្មណ៍ជាហូរហែបន្ទាប់ពីមានការសម្តែងនៅក្នុងស្រុកនៅឆ្នាំ២០០៩ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជានិងក្រុមវិចិត្រសិល្បៈអម្រឹតានឹងនាំយកការសម្តែងរឿងទម្លាយភាពស្នេហាស្នេហាទៅតាមជនបទដើម្បីសម្តែងឲ្យប្រជាជនកម្ពុជាជាច្រើនបានទស្សនា ។ កិច្ចខំប្រឹងប្រែងនេះកាន់តែមានសារសំខាន់ដោយសារសំណុំរឿង០០២ ដែលជាករណីទី១នៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាមានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងមេដឹកនាំជំនួសខ្មែរក្រហមបួននាក់ដែលនៅរស់ ។ ទាក់ទងនឹងសារសំខាន់នៃសំណុំរឿង០០២ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជានឹងពង្រីកកម្រោងរបស់ខ្លួនដោយរួមបញ្ចូលការផ្សព្វផ្សាយល្បឿនទម្លាយភាពស្នេហាស្នេហាតាមវិទ្យុជាតិរៀងរាល់ថ្ងៃ និងការសម្តែងនៅក្នុងថ្នាក់រៀនថ្នាក់វិទ្យាល័យដែលបានចាប់ផ្តើមនៅខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១០ ។ ដោយមិនអាចនាំយកអ្នកនៅរស់ពីរបបខ្មែរក្រហមរាល់លាននាក់ទៅកាន់បន្ទប់សវនាការដើម្បីជួបជាមួយ

មន្ត្រីតុលាការនិងចូលរួមក្នុងដំណើរនីតិវិធីសំណុំរឿង០០២ វាមានសារសំខាន់ក្នុងការបង្កើនការសម្តែងល្បឿនទម្លាយភាពស្នេហាស្នេហាជាមួយនឹងផ្នែកអប់រំដោយផ្ដោតទៅលើសំណុំរឿង០០២ ដើម្បីធានាថា ប្រជាជនកម្ពុជានៅជនបទដឹងពីនិងមានការចូលរួមក្នុងដំណើរការនីតិវិធី ។

ជាមួយ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាកំពុងតែស្វែងរកយុត្តិធម៌សម្រាប់ជនរងគ្រោះរាល់លាននាក់នៃរបបខ្មែរក្រហម ។ រឿងទម្លាយភាពស្នេហាស្នេហាជាល្បឿនទម្លាយដែលរៀបរាប់អំពីជីវិតរបស់អ្នកនៅរស់ពីរបបខ្មែរក្រហមរួមមានជនរងគ្រោះនិងអតីតកម្មាភិបាលចំនួន៧រយៗ ។ រឿងទាំងនេះគឺបានបង្ហាញពីភាពយឺតយ៉ាវក្នុងការប្រឈមមុខនឹងបទពិសោធន៍ដ៏ដូរចត់នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។ តួសម្តែងបង្ហាញពីអារម្មណ៍ដែលមានទោស ភាពភ័យខ្លាច ទុក្ខសោក ការយល់ច្រឡំ និងភ្នំសង្ឃឹម ។ រឿងនីមួយៗ មានគោលបំណងផ្ដោតទៅលើការប្រឈមមុខនឹងការផ្សះផ្សាជាមួយអតីតកាលដែលមានបញ្ហា ។ ការអភ័យទោសនិងការផ្សះផ្សាដែលជាគោលបំណងនៃការសម្តែងមិនបានបង្ខំឲ្យទស្សនិកជនអនុវត្តតាមទេ ប៉ុន្តែគឺដើម្បីបង្ហាញពីការរំលឹក ហើយពេលវេលាដែលពិបាកនឹងធ្វើដំណើរទៅមុខ ។ នៅក្នុងកម្មវិធីទាំងបី មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជានឹងប្រើឱកាសនេះដ្ឋានព័ត៌មាននិងជំរុញឲ្យមានការពិភាក្សាអំពីករណីសំណុំរឿង០០២ ។ បន្ទាប់ពីការសម្តែងល្បឿនទម្លាយភាពស្នេហាស្នេហា មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជានឹងចែកចាយសៀវភៅដ្ឋានព័ត៌មានពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ថា តើមេដឹកនាំជំនួសខ្មែរក្រហមណាខ្លះនឹងទទួលបានការកាត់ទោស? សារសំខាន់នៃសំណុំរឿង០០២ សម្រាប់ទស្សនិកជននៅអំឡុងពេលពិភាក្សានៅក្នុងភូមិដែលជាទូទៅគ្រូបង្រៀនបានបង្កើតឡើងបន្ទាប់ពីការសម្តែងចប់ ។ បុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាដែលជាអ្នកសម្របសម្រួលដល់ការពិភាក្សានៅក្នុងភូមិនឹងពន្យល់អំពីព័ត៌មានដែលបង្ហាញនៅក្នុងសៀវភៅដ្ឋានព័ត៌មាន ព្រមទាំងឆ្លើយសំណួរផ្សេងៗ ។ ព័ត៌មាននៅក្នុងសៀវភៅមានរៀបរាប់អំពីប្រវត្តិរបស់

ការសម្តែងល្បឿន “ទម្លាយភាពស្នេហា”

មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហមទាំងបួនរូបនិងបទល្មើសដែលអ្នកទាំងបួនត្រូវបានចោទប្រកាន់។ ហើយសៀវភៅនេះក៏មានរួមបញ្ចូលរូបថតរបស់អ្នកទាំងបួននេះ ការបកស្រាយពន្យល់អំពីទិដ្ឋភាពអន្តរជាតិដែលរួមមានបទល្មើសប្រល័យពូជសាសន៍ ព្រមទាំងសំបុត្រដែលសរសេរឡើងនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមនិងឯកសារជាដូរការមួយចំនួនដែរ។ ដោយប្រជាជនកម្ពុជាជាច្រើនដឹងតិចតួចអំពីប្រវត្តិរបស់មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហមដូចជា នួន ជា, ខៀវ សំផន, អៀង សារី និង អៀង ធីរ្ទ និងបទល្មើសអន្តរជាតិសៀវភៅផ្តល់ព័ត៌មាននិងការពិភាក្សានៅក្នុងភូមិនិងជួយដល់ការយល់ដឹងរបស់អ្នកភូមិទាក់ទងនឹងសំណុំរឿង០០២ជាប្រវត្តិសាស្ត្រ។ ការផ្សព្វផ្សាយល្បែងទម្លាយភាពស្ងប់ស្ងាត់តាមវិទ្យុនៅប៊ីស្តានីយនិងក្លាយជាផ្នែកមួយក្នុងការជួយផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានអំពីសំណុំរឿង០០២។ ផ្នែកនេះនឹងផ្តល់ឱកាសឲ្យអ្នកស្តាប់និងវាគ្មិនពិភាក្សាអំពីការវិវឌ្ឍនៃដំណើរការកាត់ក្តី ព្រមទាំងប្រធានបទដែលមានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការអភ័យទោសនិងការផ្សះផ្សា។ ដោយបន្ថែមទៅលើការពិភាក្សាអំពីល្បែង ការសម្តែងនៅតាមវិទ្យាល័យនិងកាន់តែធ្វើឲ្យប្រជាជនកម្ពុជាមានការយល់ដឹងអំពី

សំណុំរឿង០០២ថែមទៀត។

ការរួមបញ្ចូលល្បែងទម្លាយភាពស្ងប់ស្ងាត់នៅក្នុងថ្នាក់វិទ្យាល័យ នឹងអាចជួយពង្រឹងដល់ការបង្កាត់បង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅក្នុងថ្នាក់រៀននៅទូទាំងប្រទេសដែលនៅជាផ្នែកមួយនៃគម្រោងអប់រំអំពីប្រល័យពូជសាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជានិងក្រសួងអប់រំ។ សកម្មភាពផ្សព្វផ្សាយតាមមូលដ្ឋានរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជានៅឆ្នាំនេះរួមមានការបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្គោលថ្នាក់មូលដ្ឋាន(៣០០០នាក់) ស្តីអំពីការអប់រំអំពីប្រល័យពូជសាសន៍ចំនួន១៦០០សាលានៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ការបោះពុម្ព និងចែកចាយសៀវភៅផ្តល់ព័ត៌មានអំពីសំណុំរឿង០០២ចំនួន៥សែនក្បាលជាភាសាខ្មែរនិងមួយម៉ឺនក្បាលជាភាសាអង់គ្លេស ការសម្តែងល្បែងទម្លាយភាពស្ងប់ស្ងាត់ចំនួន១២កន្លែងផ្សេងៗគ្នា ការចាក់បញ្ចាំងរឿងខ្មែរក្រហមនិងការពិភាក្សាតាមភូមិរៀងរាល់ពីរសប្តាហ៍ម្តង ការចែកចាយសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩) បន្ថែមចំនួន៧សែនក្បាល និងគម្រោងអភិវឌ្ឍសហគមន៍ដែលមានឈ្មោះដំណើរនៃការផ្សះផ្សា។ **កែវ ង៉ាស៊ីល**

អ្នកភូមិនិងនិស្សិតកំពុងមើលល្បែង “ទម្លាយភាពស្ងប់ស្ងាត់”

ឡាច សំណាង: សូមកុំយកគំរូដូចមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម

ឡាច សំណាង អាយុ៦៣ឆ្នាំ ។ គាត់បានចំណាយពេលរស់នៅជាមួយនឹងវត្តអារាមព្រះពុទ្ធសាសនាអស់រយៈពេលជាង២៣ឆ្នាំហើយ ។ គោលបំណងរបស់គាត់មានតែមួយគត់ គឺដើម្បីទទួលបានកុសលដល់អ្នកដែលបានស្លាប់យ៉ាងវេទនានៅជំនាន់ខ្មែរក្រហមឲ្យទៅកាន់សុគតិភព ។ សំណាង បច្ចុប្បន្នជាប្រធានគណៈកម្មការអាចារ្យវត្តមួយក្នុងស្រុកព្រះនេត្រព្រះ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ។

ភាពសុខសាន្ត និងដើមដំបូងនៃភាពទុក្ខសោក

នៅឆ្នាំ១៩៦៨ សំណាង បានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយប្រពន្ធរបស់គាត់ឈ្មោះ ហុក លីវ៉ាហ្វ ដែលជាកសិករដូចគ្នានឹងមានទីលំនៅនៅភូមិក្បែរគ្នា ។ ក្រោយពីរៀបការរួច សំណាងបានបែកចេញពីឪពុកម្តាយទៅរស់នៅជាមួយប្រពន្ធនៅផ្ទះខាងឪពុកម្តាយក្មេកវិញ ហើយក្រោយមកមានកូនចំនួនពីរនាក់ ។ ស្ថានភាពរស់នៅប្រកបដោយសុភមង្គល និងសុខសន្តិភាពរហូត

ដល់មានរដ្ឋប្រហារទម្លាក់ សម្តេច សីហនុ នៅឆ្នាំ១៩៧០ ។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក សំណាង បានរៀបរាប់ថា ស្ថានភាពនៅក្នុងភូមិដែល សំណាង រស់នៅចាប់ផ្តើមមានសភាពការណ៍ជ្រួលច្របល់កាន់តែខ្លាំងឡើងពីមួយថ្ងៃទៅមួយថ្ងៃ ។ ពេលនោះ អំពើលួចប្លន់និងការផ្ទុះអាវុធបានកើតឡើងជាហូរហែ ជាហេតុធ្វើឲ្យអ្នកភូមិមានការភ័យខ្លាចនិងព្រួយបារម្ភអំពីសុវត្ថិភាពគ្រួសាររៀងៗខ្លួន ។ ដូច្នេះ ពេលដឹងថាសភាពការណ៍នៅក្នុងភូមិកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរឡើងៗ និងឃើញអ្នកជិតខាងរបស់គាត់ម្នាក់ឈ្មោះ ប៊ុន ត្រូវខ្មែរក្រហមបាញ់សម្លាប់ដើម្បីចូលប្លន់យកអីវ៉ាន់ផងនោះ គ្រួសារសំណាង ក៏បានហៅឪពុកម្តាយ និងបងប្អូនរបស់គាត់ទាំងអស់មករស់នៅជុំគ្នានៅក្នុងផ្ទះរបស់គាត់នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៥ ដោយបានត្រៀមរៀបចំសម្ភារៈដែលចាំបាច់ដូចជា អង្ករ បាវ ឆ្នាំង សម្លៀកបំពាក់និងមាសប្រាក់មួយចំនួនទុកនៅពេលដែលមានគ្រោះអាសន្នមកដល់ ។

ចម្រាញ់ប្រវត្តិរូបប្រជាជនថ្មី

បន្ទាប់ពីបានព្យាយាមវាយដណ្តើមយកស្រុកព្រះនេត្រព្រះពីកងទ័ព លន់ នល់ ចំនួនពីរលើករួចមក កងទ័ពខ្មែរក្រហមក៏បានទទួលជោគជ័យនៅលើកទីបីស្របពេលទទួលជ័យជម្នះទាំងស្រុងនៅទូទាំងប្រទេសនៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ។ ពេលដែលរំដោះបានស្រុកព្រះនេត្រព្រះភ្លាម កងទ័ពខ្មែរក្រហមបានរៀបចំពិធីចូលឆ្នាំខ្មែរនៅក្នុងស្រុករបស់គាត់ដោយបានបង្កើតកម្មពិធីរាំវង់និងអបអរចំពោះជ័យជម្នះរបស់ខ្លួន ។ ការសប្បាយរីករាយនេះមានរយៈពេលមិនយូរប៉ុន្មានផង កងទ័ពខ្មែរក្រហមបានប្រកាសជម្លៀសប្រជាជនចាកចេញពីក្នុងភូមិដោយបាញ់កាំភ្លើងឡើងលើដើម្បីកំរាមប្រជាជនឲ្យឆាប់ចាកចេញពីផ្ទះសម្បែងទាំងអស់ដោយនិយាយថា អង្គការត្រូវការឲ្យប្រជាជនទាំងអស់ចេញពីភូមិរយៈពេលបីថ្ងៃសិនដោយមិនចាំបាច់យកអ្វីទៅតាមខ្លួនច្រើនទេក៏យកតែរបស់ដែលអាចយកជាប់នឹងខ្លួនទៅបានហើយ ។ ពេល

ឡាច សំណាង

នោះ គ្រួសាររបស់ សំណាង មានទោះមួយនិងគោមួយនឹង ហើយកាត់កំបរទេះដោយដឹករបស់របរដែលបានគ្រៀមទុកទាំងអស់ហើយចេញដំណើរជាមួយនឹងក្រុមគ្រួសារទៅកាន់ភ្នំកូនដំរីដែលអង្គការកំណត់ទិសដៅទូទៅ ។ នៅតាមផ្លូវពេលកំពុងធ្វើដំណើរ សំណាង និងប្រជាជនដែលរស់នៅក្នុងភូមិទាំងអស់បានជួបប្រទះនឹងព្រឹត្តិការណ៍ដ៏ក្លាយទូទាំងជាច្រើន ។ សំណាង បានរៀបរាប់ថា “យោធាខ្មែរក្រហមបានសម្លាប់ទាហាន លន់ នល់ ចោលទាំងអស់ គឺសម្លាប់នៅចំពោះមុខប្រជាជនស្នូតគ្រងតែម្តង” ។ ទៅដល់ភ្នំកូនដំរីភ្លាម ខ្មែរក្រហមបានប្រជាជនធ្វើកន្លែងស្នាក់នៅនិងដោះស្រាយការហូបចុកដោយខ្លួនឯង ។ បីថ្ងៃក្រោយមក កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមក៏បានចុះមកស៊ើបសួរពីតំណែងពីប្រជាជនដោយប្រជាជនថ្មីទាំងអស់មកជួបប្រជុំគ្នា ដើម្បីសួរពីប្រវត្តិរូប និងតួនាទីកាលពីរបបមុន ។ នៅពេលប្រជុំ ខ្មែរក្រហមបានលើកទឹកចិត្តប្រជាជនទាំងអស់និយាយឲ្យត្រង់ពីតួនាទីរបស់ខ្លួនកាលពីជំនាន់ លន់ នល់ ហើយថានឹងប្រគល់តួនាទីឲ្យធ្វើដូចដើមវិញ ។ សំណាង នៅចាំសម្តីដែលខ្មែរក្រហមប្រកាសថា “មិត្តទាំងអស់គ្នាត្រូវនិយាយការពិតប្រាប់អង្គការ បើគ្រួសារណាធ្លាប់ធ្វើទាហានត្រូវប្រាប់ថាធ្លាប់ធ្វើជាទាហាន ហើយបើគ្រួសារណាជាអ្នកធ្វើស្រែត្រូវប្រាប់ថាជាអ្នកធ្វើស្រែព្រោះពេលនេះអង្គការត្រូវការស្រាវជ្រាវប្រវត្តិរបស់មិត្តទាំងអស់គ្នាដើម្បីវាយស្រួលចុះប្រវត្តិរូបនៅក្នុងបញ្ជី” ។ ការសួរនាំប្រវត្តិរូបធ្វើឡើងពេញមួយថ្ងៃ ហើយស្អែកឡើងទើបអនុញ្ញាតឲ្យប្រជាជនធ្វើដំណើរត្រឡប់ទៅផ្ទះសម្បែងរបស់ខ្លួនដូចធម្មតាវិញ ។

ជម្លៀសទៅកូមិស្រែ

យប់មួយនៅវេលាម៉ោងបួនទៀបភ្លឺ ក្រោយពីមកពីប្រជុំបានមួយថ្ងៃ ឈប់ខ្មែរក្រហមបានបញ្ជាក់កំភើបកំរាមប្រជាជនដែលទើបតែជម្លៀសមកឲ្យប្រញាប់ចាកចេញពីផ្ទះរបស់ខ្លួនជាបន្ទាន់ដោយប្រកាសហាមដាច់ខាតមិនឲ្យយកអីវ៉ាន់ទៅតាមខ្លួនច្រើនទេ លើកលែងតែបង្កើតខោអាវប៉ុណ្ណោះ ។ សំណាង បានភ្ញាក់ពីដំណែកទាំងរន្ធត់ចិត្ត ហើយក៏បានរៀបចំខោអាវ អង្ករខ្លះ និងរបស់ចាំបាច់ផ្សេងៗទៀតដាក់លើរទេះគោ រួចធ្វើដំណើរជាមួយអ្នកភូមិជាច្រើនទៀតទៅកាន់កូមិស្រែដែលបិតក្នុងឃុំព្រះនេត្រព្រះដូចគ្នា ។

មកដល់ទីកន្លែងថ្មី គ្រួសាររបស់ សំណាង គ្មានទីកន្លែងស្នាក់នៅទេ ។ ឃើញដូច្នេះ សំណាង ក៏បានដើរកាប់មែកឈើដើម្បីធ្វើជ័រជ្រកបណ្តោះអាសន្ន ។ ក្រោយមក អង្គការបានរៀបចំប្រជាជនជាក្រុមទៅតាមស្ថានភាពគ្រួសារនីមួយៗ ។ គ្រួសារណាដែលមានគោរទេះស្រាប់ អង្គការចាត់តាំងឲ្យទៅនៅក្នុងភូមិ ហើយគ្រួសារណាដែលគ្រាន់តែជាសិក្សាធម្មតានិងគ្មានជាប់ពាក់ព័ន្ធជាមួយទាហាន លន់ នល់ អង្គការឲ្យទៅធ្វើស្រែ ហើយចំណែកគ្រួសារណាដែលធ្លាប់ធ្វើជាទាហាន គ្រូបង្រៀន និងអ្នកដែលមានចំណេះដឹងខ្ពស់អង្គការឲ្យទៅរស់នៅភូមិផ្សេងដាច់ដោយឡែកពីគេ ។ ស្ថានភាពរស់នៅពេលនោះមិនសូវមានការលំបាកប៉ុន្មានទេ ប៉ុន្តែក្រោយពីខ្មែរក្រហមបានបង្ខំឲ្យប្រជាជនហូបរួមនិងប្រមូលរបស់របរទាំងអស់ដាក់ជាសមូលហភាពបានធ្វើឲ្យការរស់នៅមានសភាពកាន់តែលំបាកឡើងៗ ។

ឡើងធ្វើជាអនុប្រធានកងរយ

នៅភូមិស្រែបានមួយរយៈ អង្គការក៏ចាត់តាំងឲ្យ សំណាង

នៅធ្វើការនៅភូមិមួយផ្សេងទៀតនៅចុងឆ្នាំ១៩៧៥ ។ ដោយទទួលបាននូវភាពទុកចិត្តពីប្រធានភូមិឈ្មោះ តាន់ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៦ សំណាង ត្រូវបានចាត់តាំងឲ្យធ្វើជាអនុប្រធានកងរយ ដោយមាននាទីរាយការណ៍ប្រាប់ប្រធានកងអំពីកិច្ចការប្រចាំថ្ងៃនៅក្នុងការដ្ឋានទាំងអស់ ។ ការងារជាអនុប្រធានកងរយនៅតែជាការងារដ៏ឆ្ងាយហត់ដែលសម្រាប់ សំណាង ។ សំណាង បានរៀបរាប់ថា “ខ្ញុំមិនមានសិទ្ធិអំណាចអ្វីទេ ហើយខ្ញុំធ្វើតែតាមអ្វីដែលប្រធានកងរយកំណត់ទិសដៅឲ្យប៉ុណ្ណោះ ខ្ញុំមិនដឹងការងារផ្ទៃក្នុងរបស់អង្គការឡើយ ការងារចម្បងរបស់ខ្ញុំគឺរាយការណ៍ជូនប្រធានកងអំពីការងារប្រចាំថ្ងៃតែប៉ុណ្ណោះ” ។

រៀនណាមវាយប្រហារ

នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៩ ក្រោយពីទទួលដំណឹងថាកងទ័ពវៀតណាមចូលមកដល់ព្រៃនាមភ្លាម ខ្មែរក្រហមក៏នាំគ្នារត់ចូលពួនក្នុងព្រៃ ហើយនៅពេលដែលសភាពការណ៍ស្ងប់ស្ងាត់ទើបរត់ចេញពីក្នុងព្រៃវិញ ។ សំណាង បានត្រឡប់មកកាន់ភូមិស្ថានរបស់គាត់

វិញ ទើបដឹងថាផ្ទះសម្បែងត្រូវដុតបំផ្លាញអស់គ្មានសល់ ។ សំណាងបានកសាងជីវិតឡើងវិញដោយចាប់ផ្តើមការបង្កើនវិស័យដើម្បីមកសង់ផ្ទះសម្រាប់ស្នាក់នៅ ។

នៅឆ្នាំ១៩៨៤ សំណាង បានចូលបួសសុំសីលនៅឃុំព្រះនេត្រព្រះដើម្បីសាងបុណ្យកុសលនិងឧទ្ទិសដល់បុណ្យជូនទៅដល់បងប្អូននិងញាតិសន្តានក៏ដូចជាជនរងគ្រោះទាំងអស់ដែលស្លាប់នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។

ទស្សនៈចំពោះតុលាការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម

សំណាង បានមកធ្វើទស្សនកិច្ចរយៈពេលបួនថ្ងៃតាមការអញ្ជើញរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាពីថ្ងៃទី១០ ដល់ទី១៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១០ ។ សំណាង គឺជាមនុស្សម្នាក់ក្នុងចំណោមអ្នកភូមិ១០០ នាក់ដែលមក ពីខេត្តស្វាយរៀង ខេត្តកណ្តាល និងខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ។ នៅថ្ងៃទី១២និងថ្ងៃទី១៣ សំណាង មានឱកាសចូលស្តាប់សវនាការប្តឹងសុំឲ្យនៅក្រៅឃុំរបស់ អៀង សារី និង ខៀវ សំផន ។ សំណាង មានការចាប់អារម្មណ៍និងពេញចិត្តចំពោះដំណើរការរបស់តុលាការនេះជាខ្លាំង ។ សំណាង បានរៀបរាប់ថា “នេះគឺជាលើកទីមួយហើយដែលខ្ញុំក៏ដូចជាអ្នកភូមិដទៃទៀតក្នុងស្រុកព្រះនេត្រព្រះមានឱកាសបានមកចូលរួមស្តាប់នៅសវនាការនៅពេលនេះ ។ ខ្ញុំមានចិត្តត្រេកអរយ៉ាងខ្លាំងដោយបានឃើញតុលាការនេះត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីរកយុត្តិធម៌ដល់ជនរងគ្រោះទាំងអស់ ដែលបានបាត់បង់ជីវិតនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ក៏ដូចជាជនរងគ្រោះដែលនៅរស់រានមានជីវិតឲ្យបានឆ្លុះស្បើយនៅក្នុងចិត្ត” ។ សំណាង បានសំណូមពរកុំឲ្យក្មេងជំនាន់ក្រោយដែលជាអ្នកចេះដឹងប្រព្រឹត្តិដូចមេដឹកនាំមុនៗទៀត ។ សំណាង បានបន្តថា “នៅពេលចូលដល់ក្នុងបន្ទប់សវនាការ ហើយឃើញមុខ អៀង សារី និង ខៀវ សំផន ភ្លាម ខ្ញុំមានអារម្មណ៍សោកស្តាយជាខ្លាំងចំពោះរូបជនជាប់ចោទទាំងពីរនេះគឺថា មិនគួរអ្នកដែលរៀនសូត្របានចេះដឹងដូចជារូបគាត់ហ៊ានលើកដៃសម្លាប់ជាតិសាសន៍ខ្លួនឯងដូច្នេះឡើយ” ។ ចុងក្រោយ សំណាង សំណូមពរសូមកុំឲ្យក្មេងជំនាន់ក្រោយដើរតាមផ្លូវចាស់របស់មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមទាំងពីររូបនេះទៀតព្រោះវាជាទង្វើមួយដ៏សាហាវយឺងឃ្មុតបំផុត ។ **លេស ម៉ារីម**

ក្រសួងរបស់ ប៉ុល ពត : សក្ខីកម្មពីបទស្រីរបស់គាត់

ក្រសួង សាឡុក

ជីវិតរបស់ ប៉ុល ពត ឈ្មោះ ភឹម ។ ខ្ញុំមិនបានស្គាល់ ឈ្មោះឪពុកនិងជីវិតរបស់ ភឹម ទេ ហើយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារ កម្ពុជាក៏គ្មានព័ត៌មានរបស់អ្នកទាំងពីរដែរ ។ ភឹម មានកូនប្រុស ម្នាក់ឈ្មោះ សាឡុត ដែលត្រូវបានយកមកដាក់ធ្វើជានាមក្រកូល របស់ ប៉ុល ពត គឺឈ្មោះ សាឡុត ស ។

ភឹម គឺជាមេបញ្ជាការយោធាខ្មែរសេរីម្នាក់នៅក្នុងអំឡុង រាជ្យព្រះបាទ ស៊ីសុវត្ថិ (១៩០៤-១៩២៧) ។ នៅពេលនោះ គាត់បានចូលរួមនៅក្នុងចលនាស៊ីមួយ ហើយបានបាត់បង់ជីវិត នៅទីនោះ ។ គាត់ជាមិត្តរបស់គេដា ថេង និង គេដា អ៊ី ដែល ជាអតីតចៅហ្វាយខេត្តកំពង់ធំ ។ នៅក្នុងបទសម្ភាសន៍កាលពី ១៩៩៧ ជាមួយ សាឡុត រឿង ដែលជាបងស្រីរបស់ ប៉ុល ពត ខ្ញុំមិនបានសួរថាហេតុអ្វីបានជាខ្មែរសេរីម្នាក់បង់មិត្តជាមួយនឹង ចៅហ្វាយខេត្តនោះទេ ។ ប្រហែលជាអ្នកទាំងនោះគឺជាមិត្តភក្តិ

នឹងគ្នាទាំងពីរកុមារភាពមកក៏មិនដឹង ។ ប៉ុន្តែទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ ដោយ ក៏ក្រសួង របស់ ប៉ុល ពត បានទទួលការលើកសរសើរនៅ ក្នុងខេត្តដោយសារមានជីវិតជាប់ធ្វើជាអ្នកចម្បាំងកាលពីអតីតកាល ដែរ ។ ការស្រាវជ្រាវបន្ថែមទៀត គឺដើម្បីបញ្ជាក់ពីតួនាទីរបស់ ភឹម ថាគេគាត់ធ្វើជាមេបញ្ជាការយោធាម្នាក់ ឬក៏ធ្វើជាខ្មែរសេរី ម្នាក់ ឬក៏ទាំងពីរ ។

ចំណែកឪពុករបស់ ប៉ុល ពត ឈ្មោះ ភឹម សាឡុត ហើយ ម្តាយឈ្មោះ សុក ណែម ។ អ្នកទាំងពីរគឺជាកសិករសុទ្ធសាធ ហើយគ្មានមុខរបរផ្សេងក្រៅពីនេះទៀតទេ ។ អ្នកទាំងពីរស្លាប់នៅ កន្លែងដែលពួកគេចាប់កំណើតនៅក្នុងភូមិព្រែកស្បូវ ។

នៅអំឡុងរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ពីឆ្នាំ១៩៧០ ដល់ឆ្នាំ ១៩៧៥ ភូមិរបស់អ្នកទាំងពីរត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាមូលដ្ឋានកាំភ្លើង ធំដ៏សំខាន់មួយរបស់ទាហាន លន់ នល់ ។ មេបញ្ជាការយោធា នោះ ឈ្មោះ ទេព បែន ។ អ្នកភូមិជាច្រើនបាននិយាយថា ទ័ពព្រៃ

សាឡុត ម្យ៉ង់

សាឡុត សេង

ខ្មែរក្រហមមិនធ្លាប់ធ្វើការវាយប្រហារចូលមកក្នុងភូមិនេះទេនៅ មុនឆ្នាំ១៩៧៥ ដែលជាឆ្នាំដែលកងទ័ពប្រដាប់អាវុធសាធារណរដ្ឋ ខ្មែរទទួលបរាជ័យ ។ តំណាងរាស្ត្រកាលពីដំនាន់នោះមានឈ្មោះ ជា ឆេង ហើយនិងប្រធានឃុំឈ្មោះ សេង នី ដែលបច្ចុប្បន្នកាន់ បានស្លាប់បាត់បង់ជីវិតអស់ទៅហើយនៅក្នុងភូមិមានវត្តមួយ ឈ្មោះ ពៅពិសី ។

នៅអំឡុងរយៈពេលខ្មែរក្រហមចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៥ - ១៩៧៩ អ្នកភូមិទាំងអស់ត្រូវបានជម្លៀសចេញ ។ អ្នកស្រុកទាំងនោះ ដែលនៅខាងជើងស្ទឹងសែនត្រូវបានជម្លៀសទៅនៅភាគខាងជើង ហើយអ្នកដែលមានទីលំនៅនៅខាងត្បូងស្ទឹងត្រូវបានជម្លៀសទៅ ទៅទិសខាងត្បូង ។ ភូមិនេះត្រូវបានកាន់កាប់ដោយកងទ័ពប៉ុល ពត ព្រមទាំងជនជាតិភាគតិចក្នុងនិងបាមដែលនៅជិតស្និទ្ធជាមួយ នឹងខ្មែរក្រហម ។

នៅអំឡុងរយៈពេលសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា (១៩៧៩ - ១៩៨៩) និងអំឡុងសម័យរដ្ឋកម្ពុជាឆ្នាំ (១៩៨៩ - ១៩៩២) ជនជាតិបាមនិងជនជាតិក្នុងដែលរស់នៅភូមិព្រែក ស្បូវបានត្រឡប់ទៅកាន់ស្រុកកំណើតរបស់គេ នៅក្នុងឃុំប្រាសាទ

ស្រុកបារាយណ៍ ខេត្តកំពង់ធំវិញ ។

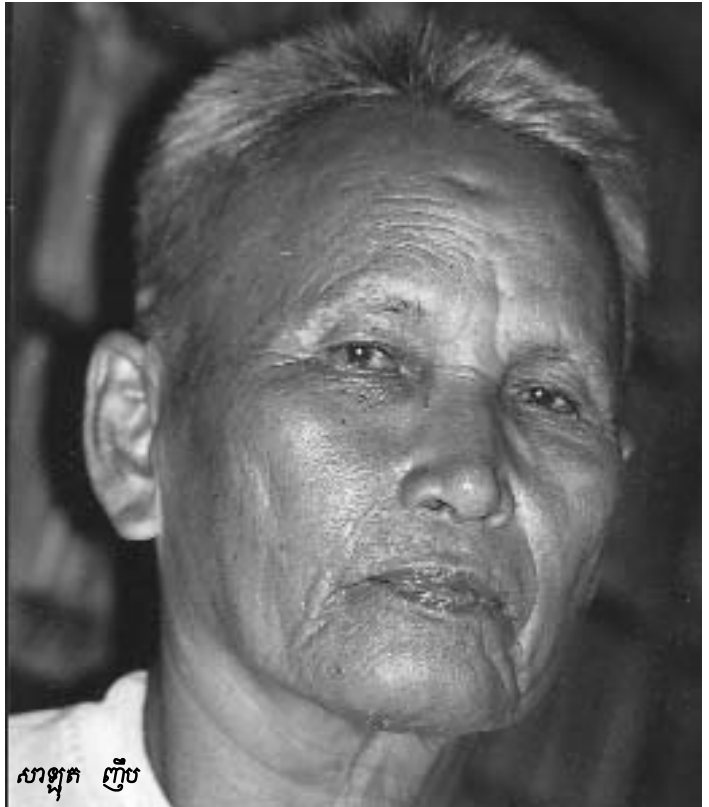
អ្នកភូមិព្រែកស្បូវបាននិយាយថា ភូមិនេះមិនមែនជា គោលដៅវាយប្រហារពីសំណាក់ខ្មែរក្រហមទេកាលពីដំនាន់ លន់ នល់ ហើយភូមិព្រែកស្បូវក៏មិនដែលទទួលបានការកំរាមកំហែងដោយ អាវុធអ្វីដែរ ។ លោក យន់ ប៉ុល ដែលជាប្រធានរដ្ឋបាលនៅមន្ទីរ វប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈខេត្តកំពង់ធំបានប្រាប់យើងថា នៅឆ្នាំ ១៩៩៣ អឺប្រុសរបស់ ប៉ុល ពត (យើងមិនបានសួរឈ្មោះរបស់ គាត់) បានត្រឡប់មកពីជីវជនភៀសខ្លួននៅក្នុងប្រទេសថៃ ដើម្បី សង់ផ្ទះមួយដែលមានពីរបន្ទប់ ។ អឺប្រុសនេះធ្លាប់ធ្វើដំណើរពី ខេត្តកំពង់ធំ និងក្រុងប៉ៃលិន ជាកន្លែងដែលគាត់បានទទួលលុយពី ប៉ុល ពត តាមរយៈលោក អ៊ុំ ឈាន ។ គាត់ក៏ធ្លាប់បានទទួលលុយ នៅស្រុកស្មោងពីឧបនាយកប្រឹក្សា ប៉ុល ពត នៅក្នុងផ្ទះដែរ ។

ជួបជាមួយ សាឡុត រឿង ដែលជាបងស្រីរបស់ ប៉ុល ពត

មេឃកំពុងបង្កុលភ្លៀងយ៉ាងខ្លាំងពេលដែលយើងបាន មកដល់ផ្ទះដូនចាស់ម្នាក់ឈ្មោះ សាឡុត រឿង ដែលជាបងស្រី របស់ ប៉ុល ពត និងជាអតីតនារីស្រស់ស្អាតម្នាក់នៅក្នុងខេត្ត កំពង់ធំ ។ ពេលនោះ វាលស្រែមានពណ៌បៃតងខ្ចី ហើយផ្លូវក៏មាន

សាឡុត ស (ប៉ុល ពត)

សាឡុត ញីប

ការលំបាកដោយសារមានភក់ច្រើននិងអិលដង ។ ដូច្នេះនេះតូចខ្លាំងណាស់សម្រាប់ថយន្តដំបូងរបស់យើង ដូច្នេះខ្ញុំត្រូវធ្វើដំណើរដោយប្រើជើងទៅកាន់ផ្ទះរបស់គាត់ ។ គាត់កំពុងសម្រាកនៅលើគ្រែនៅពេលដែលយើងទៅដល់ ។ កូនប្រសាស្រីរបស់គាត់និងចៅរបស់គាត់បានចេញមកស្វាគមន៍យើង ។ ក្រោយមក កូនរបស់គាត់ក៏បានមកចូលរួមជាមួយយើងដែរ ។

យាយរឿង ចាប់ផ្តើមនិយាយពីផ្ទះរបស់ យុន មាយ នៅក្នុងព្រះបរមរាជវាំង ។ ឈ្មោះនេះបានធ្វើឲ្យខ្ញុំមានការចាប់អារម្មណ៍ ហើយសួរគាត់ថា តើ យុន មាយ នោះជានរណា? គាត់បានឆ្លើយថា “ព្រះបាទមុនីវង្ស” ។

យាយរឿង បានរៀបរាប់ថា “ដំណាក់របស់ យុន មាយ គឺជាលំនៅស្ថានមួយដែលធ្វើឡើងពីឥដ្ឋ ហើយលាបពណ៌ខ្មៅត ។ គ្មានសួនច្បារទេនៅដំណាក់ យុន មាយ ។ រាជវាំងនេះមានសួនច្បារមួយស្អាតខ្លាំងណាស់ដែលមានផ្កាចម្រុះពណ៌ជាច្រើន ។ អ្នករាំបានឡើងហាត់សមរាំរបស់គេនៅក្នុងដំណាក់រាជបល្ល័ង្ក ។ កម្រាលព្រំនៅក្នុងដំណាក់រាជបល្ល័ង្កស្អាតខ្លាំងណាស់ ។ ខ្ញុំចូលចិត្តវាខ្លាំង ។ ហើយដំណាក់រាជបល្ល័ង្កនេះក៏មានក្លិនក្រអូបដែរ ។ នៅរៀងរាល់យប់យើងមានភ្លើងអគ្គិសនីសម្រាប់ប្រើប្រាស់ ។ យើងមិនដែលប្រើទៀននៅក្នុងដំណាក់រាជបល្ល័ង្កឡើយ” ។

យាយរឿង បន្ថែមទៀតថា “ព្រះបាទមុនីវង្ស ចិត្តល្អនឹងខ្ញុំខ្លាំងណាស់ ។ ខ្ញុំនៅក្បែរព្រះអង្គនៅថ្ងៃដែលទ្រង់សោយទិវង្គត ។ ព្រះអង្គមិនស្លៀកសម្លៀកបំពាក់អ្វីទាំងអស់ (ក្រោយមក យាយរឿង បាននិយាយថា ព្រះអង្គគ្រងអាវសនិងសារុង) ។” យាយរឿង ពេលទៀតថា “ខ្ញុំពាក់អាវមានផ្កាចម្រុះពណ៌និងសំពត់ខ្មៅ ។ សក់របស់ខ្ញុំ និងមិនបានកុបតែងអ្វីទេ” ។

ខ្ញុំសួរថាតើព្រះអង្គចូលចិត្តម្ហូបសក់របស់យាយទេ? ជាមួយនឹងស្នាមញញឹមដ៏ស្រស់ស្អាត យាយរឿង បានប្រាប់ខ្ញុំថា “វាជារឿងសម្ងាត់” ។ នៅពេលសួរថា តើគាត់ធ្លាប់ជុំជាមួយព្រះអង្គទេមុនពេលដែលព្រះអង្គសោយទិវង្គត គាត់មិនបានឆ្លើយអ្វីទេ ប៉ុន្តែគាត់ញញឹម ។

គាត់បាននិយាយថា ព្រះអង្គមិនចូលចិត្តសក់វែង ហើយមានកុបតែងអ្វីទេ ។ ព្រះអង្គចូលចិត្តសក់ខ្លីធម្មតា ។ នៅពេល

ដែលព្រះអង្គឃើញនារីមានសក់វែងឬមានការកុបតែងម្តងៗ ព្រះអង្គតែងតែថាឲ្យអ្នកទាំងនោះជានិច្ច ។

យាយរឿង បានបន្ថែមថា “នៅពេលដែលព្រះអង្គសោយទិវង្គតនៅលើភ្នំបូកគោ ខ្ញុំយំខ្លាំងណាស់ ។ ខ្ញុំនឹកព្រះអង្គ ។ ទោះបីជាពេលឥឡូវនេះ ក៏ខ្ញុំនៅតែនឹកព្រះអង្គដែរ” ។

ខ្ញុំសួរថាហេតុអ្វីបានជាអ៊ីចនឹកព្រះអង្គខ្លាំងម្ល៉េះ? តើព្រះអង្គបានធ្វើអ្វីខ្លះចំពោះអី?

គាត់ញញឹមម្តងទៀត រួចនិយាយជាមួយនឹងស្នាមញញឹមដ៏គួរឲ្យស្រឡាញ់ថា “ព្រះអង្គបានផ្តល់ឲ្យខ្ញុំនូវអ្វីៗគ្រប់យ៉ាងទាំងអស់” ។

“នៅពេលដែលខ្ញុំទើបតែមកដល់ក្នុងព្រះរាជវាំងដំបូង ព្រះអង្គបានឲ្យក្រវិលពេជ្រខ្ញុំមួយគូរ ។ បីខែក្រោយមក ព្រះអង្គបានសង់ផ្ទះមួយខ្នងសម្រាប់ខ្ញុំ ។ ព្រះអង្គបានទិញឡានមួយឲ្យខ្ញុំ គ្រឿងស្ពឺរ៉ាមមួយឈ្មួត គ្រែនិងពូក គ្រឿងដាត់មុខ ហើយនិងអ្វីៗជាច្រើនទៀត ។ ព្រះអង្គថែមទាំងរៀបចំគ្រឿងស្ពឺរ៉ាមសម្រាប់ខ្ញុំទៀតផង ។ ព្រះអង្គក៏បានប្រទានឈ័នឲ្យខ្ញុំជាអ្នកម្នាងដែលមានឋានៈស្មើនឹងអ្នកម្នាង ម៉ូនីក នៅមុនពេលដែលអ្នកម្នាងបានក្លាយទៅជាម្ចាស់ក្សត្រីរបស់ប្រទេសកម្ពុជានៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៣ដែរ” ។ យាយរឿង បានសើចហើយនិយាយថា គាត់គ្មានទ្រព្យសម្បត្តិអ្វីទេក៏មានតែខ្លួនទេនៅពេលដែលគាត់ចូលមករស់នៅក្នុងរាជដំណាក់ ។

យាយរឿង បាននិយាយថា នៅរៀងរាល់រដូវក្ដៅព្រះអង្គតែងតែយកគាត់ទៅលេងភ្នំបូកគោជានិច្ច ។ នៅរដូវវស្សាព្រះអង្គចូលចិត្តយកគាត់ទៅលេងនៅត្រពាំងជងខេត្តពោធិ៍សាត់ណាស់ ។ យាយរឿង បាននិយាយថា “ព្រះអង្គតែងតែយកខ្ញុំទៅជាមួយជានិច្ច ។ ព្រះអង្គស្រឡាញ់ខ្ញុំណាស់” ។ ខ្ញុំបានសួរ យាយរឿងថា “អីចឹង តើពេលនោះអីស្អាតណាស់មែនទេ?” យាយរឿងមិនបានផ្តល់ចម្លើយអ្វីទាំងអស់ ។ គាត់បានសើច ហើយនិយាយថា “ព្រះអង្គសោយអាហារមុន ហើយបន្ទាប់មកខ្ញុំហូបតាមក្រោយ ។ ក្នុងរាជវាំងមានមនុស្សបីនាក់ទទួលបន្ទុកចម្អិនអាហារសម្រាប់ព្រះអង្គ (ជនជាតិបារាំងម្នាក់ និងជនជាតិខ្មែរពីរនាក់) ។ មនុស្សជាច្រើនប្រើព្រះអង្គនៅអំឡុងពេលសោយអាហារថ្ងៃត្រង់

ឬអាហារពេលល្ងាច ។ ខ្ញុំធ្លាប់បូបអាហារតែពីរនាក់ជាមួយ ព្រះអង្គ ។

ខ្ញុំសួរថា «នៅកន្លែងណា?»

យាយរឿង បានឆ្លើយថា «បូកគោ» ។ យាយរឿងបាន និយាយទៀតថា «ព្រះអង្គបានទិញគ្រឿងអលង្ការជាច្រើនទូ ខ្ញុំ» ។

ខ្ញុំបានសួរគាត់ថា តើព្រះអង្គបានទិញផ្កាទៅអីដែរឬទេ? គាត់ញញឹមហើយនិយាយថា «យើងមិនចាំបាច់ទិញផ្កាទៅទិញ ទៅមកទេ ពីព្រោះយើងបានយល់ចិត្តគ្នាទៅទិញទៅមកហើយ ។ ព្រះអង្គចង់ឲ្យខ្ញុំធ្វើជាអ្នករាំបំប៉ន ប៉ុន្តែខ្ញុំបដិសេធនឹងបញ្ជារបស់ ទ្រង់» ។

ខ្ញុំសួរដោយឆ្ងល់ថា «តើអីហ៊ានបដិសេធនឹងបញ្ជារបស់ ព្រះអង្គដែរឬ?»

យាយរឿង និយាយដោយញញឹមថា «ព្រះអង្គមិនអាច យកឈ្នះលើការអនុវត្តរបស់ខ្ញុំបានទេ» ។ យាយរឿង បន្ថែម ទៀតថា «ខ្ញុំមានការព្រួយបារម្ភខ្លះៗធ្វើជាអ្នករាំបំប៉ន ។ ក្រោយ មក ព្រះអង្គយល់ស្រប ដោយមិនឲ្យខ្ញុំធ្វើជាអ្នករាំបំប៉នទេ ។

ខ្ញុំគិតថាគាត់នៅតែស្រឡាញ់ព្រះអង្គយ៉ាងជ្រាលជ្រៅ ។ គាត់ដឹងពីអ្វីដែលគាត់ត្រូវនិយាយ ។ គាត់មិនបានសារភាពថា គាត់ធ្លាប់ផ្ទុយជាមួយព្រះអង្គទេមុនពេលព្រះអង្គសោយទិវង្គត ។ ប៉ុន្តែគាត់មានភាពរីករាយនៅពេលដែលគាត់បាននិយាយប្រាប់ខ្ញុំ ថា គាត់បាននៅជាមួយព្រះអង្គនៅថ្ងៃដែលព្រះអង្គសោយ ទិវង្គត ។ គាត់ញញឹមនិងសើចនៅពេលដែលនិយាយអំពីព្រះអង្គ ។

ខ្ញុំសួរគាត់ថាតើព្រះអង្គមានធ្លាប់ប្រគល់កន្លែងដៃដល់ គាត់ដែរឬទេ? បន្ទាប់មក គាត់ញញឹម ។ ខ្ញុំសួរថាតើព្រះអង្គ ធ្លាប់នាំទៅប្រមាញ់សត្វដែរឬទេ? គាត់ញញឹមម្តងទៀត ។ គាត់ ប្រាប់ខ្ញុំថាសំណួររបស់ខ្ញុំទាក់ទងនឹងរឿងផ្ទាល់ខ្លួនជាច្រើន ។ គាត់បាននិយាយថា «វាគឺជារឿងសម្ងាត់របស់ខ្ញុំ» ។

ខ្ញុំបានសួរគាត់អំពីការរាំបំប៉ននៅក្នុងព្រះបរមរាជវាំង ។ គាត់បានឲ្យខ្ញុំទៅនិយាយជាមួយមនុស្សម្នាក់ឈ្មោះ ស្ទី ។ គាត់ និយាយថា «ប៉ុន្តែបច្ចុប្បន្ន ស្ទី បានស្លាប់ហើយ» ។ ខ្ញុំបានបកស្រាយ ប្រាប់គាត់ពីសារសំខាន់ក្នុងការរក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រ ។ គាត់ហាក់ដូច

ជាយល់ស្របជាមួយនឹងខ្ញុំ ហើយអញ្ជើញខ្ញុំមកសួរសុខទុក្ខគាត់ ម្តងទៀត ។

នៅជាមួយ សាឡុត រឿង ខ្ញុំយល់ថា ខ្ញុំកំពុងតែនិយាយ ជាមួយនារីឆ្លាតនិងស្អាតម្នាក់ដែលទើបតែមានអាយុ២០ឆ្នាំ ។ គាត់នៅតែស្រឡាញ់ព្រះអង្គ ។ ខ្ញុំជឿជាក់ថា ព្រះអង្គបានផ្ទុយជាមួយ គាត់ ហើយក្រោយមកព្រះអង្គបានសុគតនៅលើក្រែនៅឯភ្នំបូក គោ ។ គាត់ក៏ជាមនុស្សតែម្នាក់ដែលនៅជាមួយព្រះអង្គនៅពេល ព្រះអង្គសោយទិវង្គត ។

បន្ទាប់មក គាត់ចាប់ផ្តើមនិយាយអំពី ប៉ុល ពត ប្រាប់ ខ្ញុំ ។ ប៉ុល ពត បានចាកចេញពីក្រសួរនៅពេលដែលគាត់មាន អាយុ៦ឆ្នាំ ។ នៅពេលដែល ប៉ុល ពត មានអាយុ៧ឆ្នាំ គាត់បាន មកលេងភូមិម្តង ។ គាត់ពាក់អាវស ខោស និងស្បែកជើងឈើ ។ គាត់ចូលចិត្តនិយាយលេងអំពីអ្វីដែលសំខាន់ៗ ។ គាត់ដឹងពីអ្វី ដែលខ្លួនគាត់និយាយ ប៉ុន្តែគាត់ចូលចិត្តនិយាយលេងសើចច្រើន ។

ប៉ុល ពត កើតនៅឆ្នាំឆ្នាំ (១៩២៥) ។ បច្ចុប្បន្នគាត់គួរ តែមានអាយុ៨៥ឆ្នាំ ។ ខ្ញុំមានការភ្ញាក់ផ្អើលនៅពេលដែលដឹងថា ប៉ុល ពត កើតនៅឆ្នាំឆ្នាំ ពីព្រោះខ្ញុំក៏កើតនៅឆ្នាំនេះដែរ ប៉ុន្តែខ្ញុំ កើត នៅក្រោយគាត់បីទសវត្សរ៍ ។

សាឡុត សេង បងប្រុសធំបង្អស់របស់ ប៉ុល ពត គឺជា កសិករ ។ គាត់បាននិយាយប្រាប់ខ្ញុំថា ខ្មែរក្រហមបានសម្លាប់កូន ប្រុសរបស់គាត់ដែលមានអាយុ២១ឆ្នាំ ។ កូនរបស់គាត់ជាឈ្មោះ លន់ នល់ ។ គាត់នឹងមិនអាចអភ័យខោសដល់ ប៉ុល ពត បានទេ ។ សាឡុត ញឹប ប្អូនប្រុសពេរបស់ ប៉ុល ពត បាននិយាយថា ប៉ុល ពត គឺជាបងប្រុសដ៏គួរឲ្យស្រឡាញ់ ។ «ខ្ញុំនឹងនាំគាត់មកវិញប្រសិន បើគាត់គ្មានខោស» ។ គាត់បានបន្ថែមទៀតថា នៅពេលដែល ក្រសួររបស់គាត់ រួមទាំង ប៉ុល ពត និងប្រពន្ធទីមួយរបស់គាត់ ទៀវ ប៉ុណ្ណារី បានមកភូមិរបស់គាត់ដើម្បីធ្វើបុណ្យសពឲ្យគាត់ យាយរឿង មើលទៅគាត់ប្រៀបដូចជាជនសក្តិភូមិម្នាក់ ។ ចៅ របស់ ប៉ុល ពត ដែលរស់នៅជាមួយ យាយរឿង ហៅ ប៉ុល ពត ថា «វ៉ា»មានន័យថា «សត្វ» ។ យាយរឿង ហាក់ដូចជាកំពុងប្រាប់ ខ្ញុំថា ប៉ុល ពត បានបំផ្លាញសុភមង្គលរបស់គាត់ ។

ឆាន់ យុ

ថ្ងៃអនាគតនៃគ្រួសារ សាឡុត

ស្ថិតនៅក្រោមកម្ដៅថ្ងៃដ៏ក្ដៅនាព្រឹក ខ្ញុំបានធ្វើដំណើរទៅកាន់កន្លែងមួយដែល សាឡុត ស ត្រូវបានគេស្គាល់ឈ្មោះជាទូទៅថា ប៉ុល ពត បានចាប់កំណើតឡើង ។ គោលបំណងក្នុងការធ្វើដំណើរនេះ គឺដើម្បីជួបជាមួយនឹងក្មួយស្រីម្នាក់របស់ សាឡុត ស បន្ទាប់ពីពួកគេបានជួបប្រសព្វរួចរាល់ សាឡុត ស ឈ្មោះ សាឡុត ញឹប បានទទួលមរណភាពកាលពីថ្ងៃកន្លងទៅនេះ ។ ទឹកនៃន្ទដែលខ្ញុំបានទៅដល់គឺជាកន្លែងដែលគ្រួសាររបស់ សាឡុត បានរស់នៅ ហើយ ប៉ុល ពត និងបងប្អូនផ្សេងៗទៀតរបស់គាត់បានចាប់កំណើតនិងចម្រើនវ័យ ។ ផ្ទះនេះបែរមុខទៅរកស្ទឹងសែនប្រហែលជា៥គីឡូម៉ែត្រភាគខាងលិចទីរួមខេត្តកំពង់ធំ ។ យោងទៅតាមក្មួយស្រីរបស់ សាឡុត ស និងជាកូនស្រី របស់ ញឹប ឈ្មោះ ញឹប ថុល បានរៀបរាប់ថា ប៉ុល ពត មិនដែលមកលេងស្រុកកំណើតរបស់គាត់សោះ ។ បច្ចុប្បន្ន ញឹប ថុល មានអាយុ៤៧ឆ្នាំ បាននិយាយថា គាត់មិនដែលជួបជាមួយនឹងអ្វីរបស់គាត់ដែលមាន

ឈ្មោះ ប៉ុល ពត ឡើយ ។ នៅពេលដែលខ្ញុំមកដល់ផ្ទះនេះ មានតែ ថុល ម្នាក់ប៉ុណ្ណោះនៅក្នុងផ្ទះជាមួយនឹងកូនៗពីរបីនាក់ដែលកំពុងតែលេងនៅក្បែរនោះ ។ ពេលនោះ ថុល កំពុងចិតបន្លែសម្រាប់ចម្អិនអាហារថ្ងៃត្រង់ ហើយបន្ទាប់ពីឃើញខ្ញុំ គាត់បានឈប់ធ្វើមកស្វាគមន៍ខ្ញុំ ។ ក្នុងសម្លៀកបំពាក់សារុងនិងអាវរលុងៗ ថុល បានសួរខ្ញុំដោយសម្ដីគួរសមថា «តើក្មួយមកទីនេះ មានការអ្វី?» ក្នុងនាមជាក្មេងវ័យៗ ខ្ញុំបានណែនាំខ្លួនឯងឲ្យគាត់ស្គាល់ ។ ផ្ទះនេះជាកម្មសិទ្ធិប្អូនប្រុសពៅរបស់ ប៉ុល ពត ឈ្មោះ សាឡុត ញឹប រហូតដល់គាត់បានទទួលមរណភាពនៅថ្ងៃទី៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១០ នៅអាយុ៨៤ឆ្នាំ ។ ថុល គឺជាកូនស្រីម្នាក់របស់ សាឡុត ញឹប ដែលរស់នៅក្នុងផ្ទះនេះ ។ ចំណែកកូនៗដទៃទៀតរស់នៅទីកន្លែងផ្សេងទៀត ។ នៅពេលដែល ប៉ុល ពត ជាសិស្សម្នាក់រៀននៅទីរួមខេត្ត

ខ្ញុំ ខាំបូលី សាឡុត ញឹប នេត ប៉ាន់ដល ហ៊ឹម ហ៊ុយ

ការចូលទៅសួរសុខទុក្ខ សាឡុត ញឹប នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១០

កំពង់ចាម ហើយបន្ទាប់មកបានទៅបន្តការសិក្សានៅប្រទេស បារាំង ញឹប គឺជាអ្នកមានទ្រព្យសម្បត្តិម្នាក់ក្នុងភូមិ ។ ប៉ុល បាន និយាយថា “កាលនោះឪពុករបស់ខ្ញុំមានក្របីច្រើនគួរសម ហើយ នឹងដីស្រែជាច្រើនហិកតា ។ យើងមានស្បៀងគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ ហូប” ។ ប៉ុន្តែ នៅអំឡុងពេលដែល ប៉ុល ពត ក្លាយជាថ្នាក់ដឹកនាំ ម្នាក់នៅក្នុងប្រទេសពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ ញឹប គឺជា បុរសសាមញ្ញម្នាក់ដែលធ្វើការងារធ្ងន់ៗដូចជាប្រជាជនដទៃទៀត នៅពេលនោះដែរ ។ ប៉ុល បាននិយាយថា “ខ្ញុំអាណិតឪពុករបស់ខ្ញុំ ណាស់ គាត់ធ្វើការយ៉ាងហត់ឡើយ ហើយមានម្តងនោះនៅក្នុង ឆ្នាំ១៩៧៦ គាត់ស្តុកនៅសល់តែស្បែកដណ្តប់ឆ្អឹង ហើយស្ទើរតែ នឹងស្លាប់បាត់បង់ជីវិតទៀតផង” ។

ញឹប និងបងប្អូនដទៃទៀតមិនបានដឹងទេថា បងប្រុស របស់គាត់ឈ្មោះ ប៉ុល ពត ជានាយករដ្ឋមន្ត្រីនោះទេ រហូតដល់ ពេលដែលគាត់បានឃើញរូបរបស់ ប៉ុល ពត បិទនៅលើជញ្ជាំង រោងបាយសហករណ៍នៅឆ្នាំ១៩៧៨ ។ សាឡុត ស បានបាត់ខ្លួន ពីគ្រួសារអស់រយៈពេលជិត១០ឆ្នាំ រហូតដល់ ញឹប បានឃើញ មុខបងប្រុសរបស់គាត់ម្តងទៀតតាមរយៈរូបថតនេះ ។

នៅពេលសួរថាតើអ្នកភូមិនិងប្រធានសហករណ៍ដឹងថា ញឹប គឺជាប្អូនប្រុសរបស់ ប៉ុល ពត ទេ? ប៉ុល បាននិយាយថា “គ្មាននរណាម្នាក់នៅក្នុងភូមិបានដឹងពីរឿងនេះឡើយ ។ បងប្អូន ដឹងនិយាយរបស់ខ្ញុំម្នាក់ដែលធ្លាប់ធ្វើជាទាហាន លន់ នល់ ក៏ត្រូវខ្មែរ ក្រហមយកទៅសម្លាប់ដែរ ។ អីប្រុសរបស់ខ្ញុំម្នាក់ដែលត្រូវជាបង ប្រុសរបស់ ប៉ុល ពត បានស្លាប់នៅខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ នៅ ព្រែកអញ្ចាញ” ។

បន្ទាប់ពីរបបខ្មែរក្រហមបានដួលរលំនៅឆ្នាំ១៩៧៩ ប៉ុល ពត មិនរើសមកជួបជុំជាមួយនឹង ញឹប ឬក៏បងប្អូនផ្សេងៗ ទៀតឡើយ ។ ប៉ុល ពត មិនដែលមកលេងស្រុកកំណើតរបស់គាត់ ទាល់តែសោះ ហើយ ញឹប ក៏មិនដែលមានឱកាសបានទៅលេង នៅអន្លង់វែងដែរ រហូតដល់សង្គ្រាមស៊ីវិលបានបញ្ចប់នៅចុង ទសវត្សរ៍៩០ ។

ប៉ុល បាននិយាយថា ញឹប មិនបានចងចាំថាគាត់បាន និយាយលាគ្នាចុងក្រោយទៅកាន់ សាឡុត ស និងក្រុមគ្រួសារនៅ

ពេលណានោះទេ ។ ញឹប គ្រាន់តែអាចរៀបរាប់ពីឈ្មោះ សាឡុត ស ដែលបានចេញពីការចងចាំរបស់គាត់កាលពីនៅកុមារភាពប៉ុណ្ណោះ ។ នៅក្នុងបទសម្ភាសន៍មួយជាមួយនឹងអ្នកស្រាវជ្រាវមួយក្រុម របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជានៅក្នុងខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩ ញឹប បាននិយាយថា ប៉ុល ពត គឺជាមនុស្សឆ្លាត ហើយចេះស្តាប់ បង្គាប់ចាស់ទុំ ។ ញឹប បាននិយាយថា “គាត់គឺជាកូនប្រុសម្នាក់ ចិត្តល្អ ហើយមិនដែលវាយជាមួយនឹងកូនដទៃដែលមានវ័យ ប្រហាក់ប្រហែលនឹងគាត់ឡើយ” ។ ញឹប បានជួបជាមួយនឹងបង ប្រុសរបស់គាត់បន្ទាប់ពីគាត់ត្រឡប់មកពីសិក្សានៅប្រទេសបារាំង ហើយ ញឹប យល់ថា ចរិតរបស់ សាឡុត ស នៅតែដដែល ។ ញឹប បានរៀបរាប់ថា “ចរិតរបស់គាត់គ្មានផ្លាស់ប្តូរទេ ទោះបីជាកំនិត របស់គាត់មិននៅក្នុងខ្លួនរបស់ខ្ញុំក៏ដោយ” ។ បន្ទាប់ពីរបបខ្មែរ ក្រហមដួលរលំ ញឹប មិនបានត្រឡប់មកកាន់ភូមិកំណើតរបស់ គាត់ទេ រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៨២ ។ ពេលមកដល់ភូមិកំណើតវិញ ទោះបីជាអ្នកភូមិបានដឹងថា គាត់គឺជាប្អូនប្រុសម្នាក់របស់ពេជ្រឃាត ម្នាក់ក៏ដោយ ប៉ុន្តែគាត់នៅទទួលបានការស្រឡាញ់រាប់អានពីអ្នក ភូមិដដែល ដោយសារតែបុណ្យកុសលដែលគាត់បានសាងសង់មុន ពីព្រោះប្រជាជនបានដឹងថា គាត់ក៏រងគ្រោះដូចប្រជាជនផ្សេងៗ ទៀតដែរនៅអំឡុងរបបខ្មែរក្រហម ។ ប៉ុល បាននិយាយថា ក្រុម គ្រួសាររបស់ សាឡុត ទាំងអស់មិនមានទំនាក់ទំនងជាមួយនឹង សាឡុត ស ទេ ។ ប៉ុល តែងតែគិតថា ឪពុករបស់គាត់គឺជាមនុស្ស ល្អម្នាក់ ហើយនិយាយថា គាត់មិនពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងការស្លាប់ ប្រជាជនកម្ពុជារាប់លាននាក់នោះឡើយ ។

ខ្ញុំបានបន្តសួរទៅ ប៉ុល ទៀតថា ដោយវិធីណា និង ពេល ណាទើបដឹងថា ប៉ុល ពត បានទទួលមរណភាព? គាត់បាននិយាយ ថា គាត់បានដឹងតិចតួចប៉ុណ្ណោះពីមរណភាពរបស់ ប៉ុល ពត ហើយគាត់បានដឹងដំណឹងពី ប៉ុល ពត តាមតែអ្នកកាសែតដែលបាន មកនៅផ្ទះរបស់គាត់ប៉ុណ្ណោះ ។ ប៉ុល បាន និយាយថា “ប៉ុល ពត មានមុខមាត់ស្រដៀងគ្នាជាមួយនឹងឪពុករបស់ខ្ញុំដែរ” ។ គាត់ បានឃើញរូបថត របស់ ប៉ុល ពត ជាលើកដំបូងនៅចុងទសវត្សរ៍ ៩០ ។ រឿង មួយទៀតដែល ប៉ុល បានដឹងពី ប៉ុល ពត គឺការកាត់ ទោសចំពោះ ប៉ុល ពត ដោយ គាម៉ុក នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ។

បន្ទាប់ពីខ្ញុំបានរៀបរាប់ប្រាប់ បុល ដោយសង្ខេបអំពីដំណើរការ កាត់ទោសនិងការឃុំខ្លួន បុល ពិត ឲ្យនៅក្នុងផ្ទះរបស់គាត់នៅអន្លង់ វែង ហើយនិងការស្លាប់របស់គាត់នៅរយៈពេលមួយឆ្នាំក្រោយ មក បុល បានសួរថា តើគាត់ស្លាប់ដោយជំងឺអ្វី? មុនពេលខ្ញុំឆ្លើយ នឹងសំណួររបស់គាត់ បុល បានបន្តថា “គាត់ប្រហែលជាមានជំងឺ ដូចជាឪតុករបស់ខ្ញុំអីចឹង ។ ខ្ញុំឮថា គាត់មានជំងឺលើសឈាម” ។

សាឡុត ញឹប គឺជាប្អូនប្រុសពៅរបស់ បុល ពិត ។ ញឹប បានទទួលមរណភាពនៅថ្ងៃទី៤ ខែកុម្ភៈ នៅតាមផ្ទះពីជីក្រុង ភ្នំពេញទៅកាន់ស្រុកកំណើតរបស់គាត់ នៅក្នុងខេត្តកំពង់ធំ បន្ទាប់ ពីត្រូវបានដឹកចេញមកពីមន្ទីរពេទ្យមួយនៅជីក្រុងភ្នំពេញ ។ បុល បាននិយាយប្រាប់ខ្ញុំអំពីសុខភាពរឹងមាំរបស់ឪតុកគាត់នៅមុន ពេលដែលឪតុករបស់គាត់បានទទួលមរណភាព ។ បុល បាននិយាយ ថា “បីបួនថ្ងៃមុននេះ គាត់បាននិយាយថា គាត់មានអារម្មណ៍មិន ស្រួលខ្លួន ហើយខ្ញុំគិតថា វាជារឿងធម្មតាសម្រាប់មនុស្សចាស់ ម្នាក់ដែលមានអាយុជាន់៨០ឆ្នាំទៅហើយ ។ អ្នកភូមិឃើញគាត់ ជិះកង់ទៅមើលផ្ទះដែលកំពុងតែធ្វើនៅក្បែរផ្ទះគាត់ពីរបីថ្ងៃមុន គាត់ធ្លាក់ខ្លួនឈឺ ។ គាត់មិនបាននិយាយពាក្យលាមកកាន់ខ្ញុំទេ ។

គាត់បានទទួលមរណភាពដោយស្ងៀមស្ងាត់ ។

ពេលនិយាយមកដល់ចំណុចនេះ បុល បានឲ្យកូនប្រុស របស់គាត់ឡើងទៅលើផ្ទះដើម្បីយកស៊ីម៉ង់បូមថតបុណ្យសពរបស់ ញឹប និង រូបថតរបស់គាត់មួយសន្លឹកទៀត ដែលថតដោយចៅ ប្រុសម្នាក់នៅពេលដែលគាត់អង្គុយក្បែរទ្វារមុខកាំដំណើរកាល ពីពីរខែកន្លងទៅ ។ តាមរយៈរូបថត ខ្ញុំអាចសន្និដ្ឋានបានថា មនុស្ស ជាច្រើនបានមកចូលរួមបុណ្យសពរបស់ ញឹប ។ បុល បាន និយាយថា “គ្មាននរណាម្នាក់ស្អប់ឪតុករបស់ខ្ញុំទេ ហេតុនេះហើយ បានជាមានអ្នកភូមិជាច្រើនមកចូលរួមបុណ្យសពរបស់គាត់” ។

សពរបស់ សាឡុត ញឹប ត្រូវបានបូជាទៅមុខផ្ទះរបស់ គាត់ដែលស្ថិតនៅចន្លោះដើមបុស្សីពីរកម្ពុជដែលដុះនៅក្បែរមាត់ ស្ទឹងសែន ។ សាឡុត ញឹប គឺជាកូនប្រុសពៅរបស់ ភឹម សាឡុត និង សុក ណែម ។ សាឡុត និង ណែម មានកូនប្រាំពីរនាក់ ។ មរណភាពរបស់ ញឹប បានបង្ហាញអំពីថ្ងៃអវសានរបស់គ្រួសារ សាឡុត ។ ប្រពន្ធរបស់ ញឹប បានទទួលមរណភាព ដោយសារជំងឺ លើសឈាមនៅក្នុងឆ្នាំ២០០១ ។

ញាណ សុផាតិ

ផ្ទះរបស់ សាឡុត ញឹប

វ៉ាន់ សូរី៖ កងចល័តលើកទំនប់ត្រពាំងថ្ម

វ៉ាន់ សូរី អាយុ៥២ រស់នៅស្រុកព្រះនេត្រព្រះ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ។ សូរី ត្រូវបានក្រុមហ៊ុនចាត់តាំងឲ្យលើកទំនប់ត្រពាំងថ្ម ទំនប់ណាតារ និងទំនប់កំពង់ព្រួញជាកន្លែងលក់ដីធ្លីបំផុតបណ្តាលឲ្យប្រជាជនរាប់ពាន់នាក់ស្លាប់នៅទីនោះ ។

សូរី មានបងប្អូនបង្កើត៤នាក់ ហើយឪពុកម្តាយធ្វើស្រែចម្ការ ។ នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៤ សូរី រៀនដល់ថ្នាក់ទី៦នៅសាលាបឋមសិក្សាព្រះនេត្រព្រះ ក្រោយមក ទើបឪពុកម្តាយរបស់គាត់ដែលធ្វើជាទាហាន និងរស់នៅទីរួមសៀមរាបយកគាត់ទៅនៅជាមួយនិងឪពុកច្បងរៀនបន្តនៅវិទ្យាល័យអង្គរ ។ រៀនបានរយៈពេល៩ខែមានគ្រូបង្រៀនម្នាក់បានលួចស្រឡាញ់ សូរី បន្ទាប់មកបានចូលស្តីដំណឹង និងរៀបការជាមួយគាត់ ។

សូរី បានរស់នៅជាមួយប្តីរហូតដល់ថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ

១៩៧៥ ទើបខ្មែរក្រហមជម្លៀសគ្រួសារគាត់ម្តាយក្មេក និងប្អូនថ្មីឲ្យចាកចេញពីផ្ទះឲ្យទៅរស់នៅឃុំប៉ុលស្នែង (ខាងលិចភ្នំកូលែន) ខេត្តសៀមរាប ។ ប៉ុន្តែនៅទីនោះគេមិនអនុញ្ញាតឲ្យគ្រួសារ សូរី ចូលរស់នៅភូមិទេតស្នាក់នៅតាមវាលស្រែជាមួយគ្រួសារអ្នកជម្លៀសពីរ័ត្នគ្រួសារទៀត ។ នៅទីនោះបានប្រហែលជាមួយរយៈខ្មែរក្រហមបានមកឃោសនាប្រាប់ប្រសាសន៍ថា «បើនរណាមានជំងឺហើយចង់ទៅសម្រាកព្យាបាលនៅមន្ទីរពេទ្យឬចង់ទៅធ្វើគ្រូពេទ្យត្រូវកត់ឈ្មោះឲ្យហើយ អង្គការនឹងបញ្ជូនទៅ» ។ ពេលនោះ ប្តីរបស់សូរី បានសរសេរឈ្មោះឲ្យអង្គការ ប៉ុន្តែដោយម្តាយក្មេករបស់សូរី ខ្លាចអង្គការបញ្ជូន សូរី ដែលមានផ្ទៃពោះជិតគ្រប់ខែទៅជាមួយប្តី គាត់ក៏បានផ្តាំកូនរបស់គាត់ថា ពេលអង្គការសួរសួមកូនឆ្លើយថា សូរី ជាប្អូនបង្កើត ។

បន្ទាប់ពីប្តីចាកចេញបានមួយរយៈ សូរី សម្រាលបានកូនមួយនៅក្រោមដើមឆ្នកក្បែរភូមិ ប៉ុន្តែមួយសប្តាហ៍ក្រោយមកកូនរបស់គាត់បានស្លាប់ដោយសារខ្វះការថែទាំដិតដល់ ។ នៅពេលនេះសូរី ចាប់ផ្តើមធ្លាក់ខ្លួនស្តុមដោយសារគ្មានអាហារហូបគ្រប់គ្រាន់ ឃើញដូច្នេះ អង្គការក៏អនុញ្ញាតឲ្យគាត់ធ្វើការងារដកស្ទូននៅភ្នំកូម ។ ថ្ងៃមួយមាននារីម្នាក់ឈ្មោះ លី មានស្រុកកំណើតនៅខេត្តបាត់ដំបងដែលអង្គការចាត់តាំងឲ្យមកដកសំណាបជាមួយសូរី បានបង្ហាញ សូរី ទៅលេងផ្ទះ ហើយដោយសារនៅពេលនោះសូរី នឹកឪពុកម្តាយនិងស្រុកកំណើតផង គាត់ក៏យល់ព្រមទៅដោយមិនបានប្រាប់ម្តាយក្មេកឲ្យបានដឹងឡើយ ។ នៅពេលធ្វើដំណើរ សូរី និង លី បានសុំរឹមករបស់ខ្មែរក្រហមដែលដឹកចុងអំពៅយកទៅដាំដុះជាមួយរហូតដល់ទីរួមស្រុកក្រឡាញ់ ខេត្តសៀមរាបទើបគាត់ចុះដើរ ។ មួយរយៈក្រោយមក អ្នកទាំងពីរត្រូវកងយោធពលខ្មែរក្រហមយាត់ខ្លួន រួចសួរថា «មិត្តទាំងពីរនាក់លួចរត់ទៅណា?» នៅពេលនោះ សូរី ភិតភ័យយំខ្លាំងរួចឆ្លើយត្រង់ថា «ខ្ញុំទាំងពីរនាក់នឹកឪពុកម្តាយពេក ចង់ទៅលេងគាត់ព្រោះបែកគ្នាយូរឆ្នាំហើយ» ។ បន្ទាប់ពីពួកគេនេះនឹងដឹងថា សូរី

វ៉ាន់ សូរី

ទើបតែមានអាយុ១៧ឆ្នាំ យោធាខ្មែរក្រហមម្នាក់បានឱ្យប្រាប់ យោធាដែលឈរក្បែរនោះថា មិត្តនារីទាំងពីរនាក់នេះនៅក្នុង ណាស់មិនដឹងកិច្ចការអ្វីទេ បន្ទាប់មកយោធាទាំងនោះបញ្ជូន សូរី និង លី ត្រឡប់មករស់នៅក្នុងមណ្ឌលកុមារកំព្រាដែលនៅក្នុងដែកដែក ស្ថិតនៅក្នុងភូមិដងដែក ឃុំដងដែក ស្រុកស្លក់និកម ខេត្តសៀមរាបវិញ។ នៅទីនោះ ប្រធានមណ្ឌលកុមារកំព្រាលឃ្លោះ គា តែនិយាយ លេងនិងសួរពីឪពុកម្តាយនិងស្រុកកំណើតរបស់ សូរី។ ក្រោយមក ដោយឃើញ សូរី មានអត្តចរិតស្មោះត្រង់ នៅខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៨ ប្រធានមន្ទីរពេទ្យបានសរសេរសំបុត្រដើរផ្លូវឲ្យ សូរី រួចឲ្យគាត់ជិះ រថយន្តយោធាត្រឡប់មកស្រុកព្រះនេត្រព្រះវិញ។

មកដល់ផ្ទះ សូរី មិនបានជួបឪពុកម្តាយទេពីព្រោះពួកគាត់ ត្រូវខ្មែរក្រហមជម្លៀសទៅភូមិប៉ោយក្បឿននិងចេញទៅដកស្នូល រហូតដល់ពេលរសៀលទើបត្រឡប់មកជួបគាត់។ ដូច្នេះដោយក្តី អាណិតអាសូរនិងនឹកពួកកូនដែលបែកពីផ្ទះអស់រយៈពេលបីខែមក ម្តាយរបស់គាត់បានឈរយំ រួចនិយាយរៀបរាប់ប្រាប់ សូរី ថា

“កូនចង់មករស់នៅក្នុងស្រុកនេះធ្វើអ្វី ព្រោះនៅទីនេះខ្មែរក្រហម យកបងប្អូនជីដូនមួយកូនទៅសម្លាប់អស់ជាច្រើននាក់ហើយ”។ នៅពេលនោះ ដោយមិនចង់ឲ្យម្តាយពិបាកចិត្តថែមទៀត សូរី បានលាក់រឿងរ៉ាវរបស់គាត់ ហើយនិយាយល្អនិយាយថា “កូនមកភូមិវិញ ដោយសារតែអង្គការបានធ្វើសំបុត្រឲ្យកូនមក ប៉ុណ្ណោះ”។

សូរី បានរស់នៅផ្ទះនិងច្រូតស្រូវជាមួយម្តាយបានរយៈ ពេលជិតពីរសប្តាហ៍ ក៏ត្រូវអង្គការបញ្ជូលគាត់ក្នុងកងចល័ត (កម្លាំងទី១) ដែលមានមនុស្សសរុបទាំងអស់ប្រមាណជា៣០០ នាក់ ទៅលើកទំនប់ត្រពាំងថ្មដែលស្ថិតនៅក្នុងឃុំប៉ោយបាញ់ស្រុកភ្នំស្រុក។ នៅការរដ្ឋានពេលថ្ងៃប្រធានកងបានវាស់ដីឲ្យ សូរី រែកឲ្យបាន៣ ម៉ែត្រក្នុងមួយម៉ែត្រនៅពេលយប់ត្រូវរែកដីឲ្យបានពីរម៉ែត្រក្នុងមួយម៉ែត្រ បន្ថែមទៀតទើបចូលដេកនៅក្នុងរោងវែងមួយ។ ប៉ុន្តែ សូរី មិន ដែលដេកបានយូរទេ ព្រោះប្រធានកងតែងតែដើរដាស់កងចល័ត ឲ្យភ្ញាក់ពីព្រលឹមដើម្បីធ្វើការងារឲ្យទាន់ដែនការ ហើយមានពេល

ការរៀនលើកទំនប់នៅជំនាន់ខ្មែរក្រហម

ខ្លះប្រធានកងបានទាត់គាត់ រួចស្លៀកស្រោសគាត់យ៉ាងខ្លាំងថាគាត់ ខ្ជិលច្រអូស ។ ចំណែករបបអាហារ សូរី ទទួលត្រឹមតែបបរាវ ។ ប៉ុណ្ណោះ ។ មួយរយៈក្រោយមក ដោយសារហាត់ហើរនិងអស់ កម្លាំងខ្លាំង សូរី តែងធ្វើការយឺតយូរនិងមិនគ្រប់ដែនការទេ ។ ឃើញដូច្នេះ អ្នកធ្វើការនៅក្នុងកងជាមួយគាត់ដែលជម្លៀសមក ពីទីក្រុងភ្នំពេញឈ្មោះ យួង (បច្ចុប្បន្ននៅក្នុងក្រុងភ្នំពេញ) តែង តែអាណិតអាសូរនិងជួយរែកដីឲ្យគាត់ជានិច្ច ។

ការងារនៅការងារលើកទំនប់ត្រពាំងថ្ម ពីមួយថ្ងៃទៅមួយ ថ្ងៃកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរឡើងៗ បណ្តាលឲ្យអ្នកធ្វើការក្នុងកងចល័តរបស់ សូរី ឈ្មោះ មួយ, វ៉ាន់ និង ញី ចាប់ផ្តើមធ្លាក់ខ្លួនគ្រុនក្តៅជាបន្ត បន្ទាប់ ហើយនៅពេលយប់ទើបអង្គការបញ្ជូនទៅព្យាបាលនៅមន្ទីរ ពេទ្យ ប៉ុន្តែ គាត់ទាំងបីនាក់នោះមិនឃើញត្រឡប់មកធ្វើការនៅកង វិញទេ ។ ឃើញដូច្នេះ មានថ្ងៃខ្លះទោះបីជា សូរី មានជំងឺក៏ដោយ ក៏គាត់មិនហ៊ានសុំអង្គការឈប់សម្រាកដែរ ព្រោះខ្លាចអង្គការយក ទៅសម្លាប់ ។ ក្រោយពីលើកទំនប់ត្រពាំងថ្មចប់ ប្រហែលនៅខែ សីហា ឆ្នាំ១៩៧៨ អង្គការបានចាត់តាំងឲ្យ សូរី លើកទំនប់ណា ការនិងទំនប់កំពង់ព្រួញដែលមានបាតក្រោម១២ម៉ែត្រនិងខ្ពង់ទំនប់ ៦ម៉ែត្រភ្ជាប់ពីទំនប់ត្រពាំងថ្មបន្តទៀត ។ នៅទីនោះ អង្គការមិន បានធ្វើរោងឲ្យកងចល័តស្នាក់នៅទេ ដូច្នេះនៅពេលម៉ោងសម្រាក ពេលយប់ចប់ការងារក៏ត្រូវដេកនៅក្រោមដើមឈើតែម្តង ។ សូរី លើកទំនប់រហូតដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៨ ទើបគាត់សុំការអនុញ្ញាតពី អង្គការមកលេងផ្ទះនៅភូមិប៉ោយក្បឿនចំនួនបីថ្ងៃ ។ ក្រោយមក សូរី បានចូលធ្វើការងារក្នុងកងចល័តភូមិវិញ ។

ថ្ងៃមួយ ៧នៅរំលោភម៉ោងប្រហែល៧:៣០ នាទីយប់ កងឈ្នួប របស់ខ្មែរក្រហមប្រមាណ៨នាក់ដែលរស់នៅក្នុងឃុំជាមួយគ្នាមក ឈរនៅក្រោមផ្ទះ រួចស្រែកសួរម្តាយ សូរី ថា «មីងៗ ឪពុក ឈ្មើន ទៅណាហើយ?» ភ្លាមនោះ ម្តាយគាត់ក៏ឆ្លើយប្រាប់ទៅ កងឈ្នួបវិញថា «គាត់កំពុងហូបបបរ» ។ ឮដូច្នេះ កងឈ្នួបទាំង នោះក៏ដើរចេញទៅបាត់ ។ ប៉ុន្តែ មួយសន្ទុះក្រោយមក កងឈ្នួប ទាំងនោះក៏ត្រឡប់មកវិញដោយមានកាន់ខ្សែចំណងមកជាមួយដង រួចហៅឪពុកគាត់ឲ្យចុះពីលើផ្ទះ ដោយចាប់ចងស្លាបសេកចោទថា ជាប់និន្ទាការទាហាន ។ ឃើញដូច្នេះ ម្តាយរបស់ សូរី យំយ៉ាងខ្លាំង

ប៉ុន្តែកងឈ្នួបទាំងនោះបានកំរាមថា «ចង់ឆាប់ទាំងអស់គ្នាឬ» រួច បង្គាប់ឲ្យឈប់យំ ។ បន្ទាប់ពីយកឪពុកចេញរយៈពេលពីរម៉ោង កងឈ្នួបទាំងនោះបានត្រឡប់មកវើរបស់របរនិងខោអាវនៅលើផ្ទះ ទៀត ។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក សូរី បែកពីឪពុកគាត់រហូត ។

នៅខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨ នៅពេល សូរី កំពុងធ្វើការនៅ ចម្ការដំឡូងក្បែរភូមិ ក៏មានឈ្នួបខ្មែរក្រហមម្នាក់ទៅហៅគាត់ ត្រឡប់មកផ្ទះ រួចចាប់បញ្ជូនទៅឃុំយ៉ាងនៅសហករណ៍ភូមិប៉ោយ ក្បឿនដោយចោទថា សូរី មានប្តីពាក់ស័ក្តិពិរ ។ ក្រោយពីទទួល បានដំណឹងនេះ មិត្តភក្តិភ្ជាប់រៀនជាមួយ សូរី ឈ្មោះ ឡាដា និង ឈ្មោះ សារី ដែលជាភរិយាធ្វើការនៅក្នុងកងតម្បាញទៅធានាទើប ប្រធានសហករណ៍ សៀម យល់ព្រមដោះលែងឲ្យគាត់ត្រឡប់មក ផ្ទះវិញ ។

ក្រោយឆ្នាំ១៩៧៩ សូរី បានត្រឡប់មករស់នៅក្នុងភូមិ ប៉ុស្តិ៍ចាស់វិញ ហើយនៅទីនោះគាត់ត្រូវប្រជាជនបោះឆ្នោតឲ្យធ្វើ ជាអ្នកគ្រប់គ្រងនារីឃុំ ។ រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៨៧ រដ្ឋអំណាចបាន ជ្រើសរើស សូរី និងនារីឃុំជាច្រើនរូបទៀតឲ្យទៅជីកបង្គំរឹកពី ទំនប់អាំងត្រពាំងថ្មដើម្បីឲ្យប្រជាជនធ្វើស្រែ ប៉ុន្តែនៅពេលយប់ ថ្ងៃមួយក៏ត្រូវកងទ័ពខ្មែរក្រហមដោតគ្រាប់មកចំរោងដែលគាត់ ស្នាក់នៅបណ្តាលឲ្យនារីចំនួន៨០ នាក់ស្លាប់ ចំណែក សូរី ក៏ត្រូវ របួសដងខ្លួនផ្នែកខាងឆ្វេងយ៉ាងធ្ងន់ ។

នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម សូរី បានបាត់បង់ឪពុកនិងបងប្អូន ចំនួនពីរនាក់ ហើយសព្វថ្ងៃនេះគាត់រស់នៅតែពីរនាក់ម្តាយដែល មានវ័យចាស់ជរាទៅហើយ ។

សូរី បញ្ជាក់ថានៅពេលគាត់ឃើញរូបថត កងចល័តនៅលើ ក្របសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ គាត់ចង់ចាំថា ពិតជាដូចសកម្មភាពរបស់គាត់នៅពេលលើកទំនប់ត្រពាំងថ្មណាស់ ព្រោះនៅថ្ងៃខ្លះ គាត់រែកដីឡើងលើទំនប់មិនរួចតែងតែមានកង ចល័តប្រុសឈោងជួយទាញដងរែករបស់គាត់ឡើង ប៉ុន្តែមិនហ៊ាន ទាញដៃគាត់ទេ ព្រោះខ្លាចអង្គការឃើញហើយចោទថា «ខុស សីលធម៌» ។ សូរី បន្តថា គាត់ចង់មានការប្រមូលឯកសារនេះទុក និងបង្ហាញដល់ក្មេងជំនាន់ក្រោយឲ្យបានដឹងពីរបបខ្មែរក្រហមដ៏ សាហាវឈោរឈៅនេះ ។ **សោម ម៉ិនប៉ង**

ដំណើរទស្សនកិច្ចជាសហគមន៍ឆ្ពោះទៅកាន់ទីក្រុងភ្នំពេញ និងអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

ចាប់ពីថ្ងៃទី១០-១២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១០ គម្រោង ឯកសាររស់របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានអញ្ជើញអ្នកក្នុង ចំនួន១០០ នាក់មកពីខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ស្វាយរៀង និងកណ្តាល មកកាន់ទីក្រុងភ្នំពេញក្នុងគោលបំណងផ្តល់នូវការយល់ដឹងឲ្យកាន់ តែប្រសើរឡើងដល់ប្រជាជនកម្ពុជានៅតាមភូមិឃុំស្តីពីដំណើរការ កាត់ទោសដែលប្រព្រឹត្តទៅនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការ កម្ពុជានិងប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ប្រទេសកម្ពុជាក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិប តេយ្យ ។

អ្នកក្នុងបានធ្វើដំណើរតាមរថយន្តឈ្នួលមកកាន់ទីក្រុងភ្នំ ពេញនៅរសៀលថ្ងៃអង្គារ ។ កម្មវិធីបានចាប់ផ្តើមនៅព្រឹកថ្ងៃ បន្ទាប់នៅអគារបណ្ណាល័យព្រឹទ្ធសភាជាតិ ។ នាយកមជ្ឈមណ្ឌល ឯកសារកម្ពុជា លោក ឆាន់ យ៉ូ បាននិយាយថា អ្នកក្នុងមកពីខេត្ត បន្ទាយមានជ័យគឺមានលក្ខណៈពិសេស ដោយសារតែអ្នកក្នុងទាំង នោះមកពីភូមិត្រពាំងវែងជាកន្លែងលោកត្រូវបានបញ្ជូនឲ្យទៅ រស់នៅកាលពីសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៥ - ១៩៧៩ ។ ភូមិត្រពាំងវែង គឺជាភូមិក្នុងមួយនៅក្នុងឃុំព្រះនេត្រ ព្រះដែលស្ថិតនៅភូមិភាគខាងត្បូងនៃប្រទេសកម្ពុជាមានចម្ងាយប្រហែល ៤០០ គីឡូម៉ែត្រពីទីក្រុងភ្នំពេញ ។ តាមរយៈការស្នើសុំរបស់អ្នក ក្នុងខ្លះ លោក ឆាន់ យ៉ូ បាននាំម្តាយរបស់លោកគឺលោកស្រី កែវ ណាន មកចូលរួមក្នុងកម្មវិធីពេលព្រឹកដែលនៅទីនោះអ្នកក្នុង ត្រពាំងវែងទទួលស្វាគមន៍ម្តាយរបស់លោកដោយក្តីគោរព ។

បទបង្ហាញស្តីពីដំណើរការកាត់ទោសនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុង តុលាការកម្ពុជា (អ.វ.ត.ក) និង តុលាការស្ថាន

បន្ទាប់ពីអ្នកក្នុងទាំងអស់ សម្រួលឥរិយាបថបានសមរម្យ នៅនឹងកន្លែងរួចហើយ ប្រធានគម្រោងឯកសាររស់របស់មជ្ឈ មណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា លោកស្រី ស៊ីរី សារីណា បានធ្វើការ ស្វាគមន៍អ្នកក្នុងទាំងអស់និងជម្រាបជូនពីកម្មវិធីសម្រាប់ថ្ងៃទីមួយ

ដោយពន្យល់ថា ក្នុងកម្មវិធីពេលព្រឹកនេះនឹងមានបទបង្ហាញមួយ ចំនួនដែលធ្វើឡើងដើម្បីជួយបង្កើនការយល់ដឹងស្តីពីដំណើរការ កាត់ទោសនៅ អ.វ.ត.ក ។ ចំពោះបទបង្ហាញដំបូងគឺមានលោក សហព្រះរាជអាជ្ញា វីលៀម ស៊ុត ដែលបានផ្តល់កិច្ចពិភាក្សា

ម្តាយរបស់លោក ឆាន់ យ៉ូ លោកស្រី កែវ ណាន ធ្វើការស្វាគមន៍ជាមួយអ្នកក្នុងត្រពាំង កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ នេះគឺជាលើកទីមួយហើយដែលលោកស្រីបានជួបជាមួយអតីតអ្នក ទីនោះគឺត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះការឈឺចាប់របស់លោកស្រី និងកូនរបស់គាត់ ខណៈពេលដែល ពេលវេលាយ៉ាងយូរបានកន្លងផុតទៅដោយ ក៏ការចងចាំរបស់លោកស្រីនូវអ្វីដែលបានកើត ទៀតផង ។ លោកស្រី កែវ ណាន បានបាត់បង់បងប្អូនប្រុសបីនាក់ បងស្រីម្នាក់ និង របស់លោកស្រីសុប ជាង៦០ នាក់បានបាត់បង់អស់ជាង៣០ឆ្នាំមកហើយ ចាប់តាំងពីរបប អាចារ្យរួច ។

ស្តីពីការលំបាកក្នុងការកាត់ទោសនៅក្នុងសំណុំរឿង០០២ នៅ អ.វ.ត.ក ។ ជនដែលត្រូវនាំមកកាត់ទោសនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ មានដូចជា៖ ឆន ជា, អៀង សារី, ខៀវ សំផន និង អៀង ធីរ្ឋ ជាអតីតមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហមបច្ចុប្បន្នដែលនៅសំរានមាន ជីវិត ។ លោក ស្ថិត ចាប់ផ្តើមធ្វើបទបង្ហាញដោយលើកឡើងអំពី ប្រវត្តិសង្ខេបខ្លីៗ ស្តីពីបទពិសោធន៍នៃមុខជំនាញរបស់លោក ។ ដំបូងលោកគឺជាប៉ូលីសស៊ើបអង្កេតម្នាក់នៅប្រទេសអូស្ត្រាលី ហើយបន្ទាប់មកធ្វើជាមេធាវីនៅក្នុងតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ សម្រាប់ការកាត់ទោសនៅអតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី ។ បន្ទាប់មក

លោក ស្ថិត បានផ្តល់នូវសេចក្តីសង្ខេបទាក់ទងនឹងការលំបាក ក្នុងការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលក្នុងនោះរួមមានការសម្រេចចិត្ត ស្តីពី ទឹកដីដែលត្រូវបង្កើត អ.វ.ត.ក ទំហំនៃយុត្តាធិការ របស់ អ.វ.ត.ក កម្រិតនៃការពង្រីករវាងច្បាប់កម្ពុជានិងច្បាប់ អន្តរជាតិក៏ដូចជាបុគ្គលិកជាតិនិងអន្តរជាតិ និងចុងក្រោយថា តើត្រូវតែបញ្ចូលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែរឬអត់ដែលនេះគឺជា លើកទីមួយហើយនៅក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ។

លោក ស្ថិត បានធ្វើការពិភាក្សាស្តីពីបញ្ហាលំបាកថ្មីៗនា ពេលបច្ចុប្បន្នក្នុងការគ្រប់គ្រងប្រព័ន្ធនៅតុលាការ ។ លោក ស្ថិត បានលើកឡើងពីការលំបាកក្នុងការធ្វើការជាមួយនឹងភាសាផ្លូវការ ចំនួនបីនៅក្នុងតុលាការ (ខ្មែរ អង់គ្លេស និង បារាំង) និង សហ សេរីកដែលមកពីមុខជំនាញផ្សេងៗគ្នា ។ លើសពីនេះទៅទៀត លោក ស្ថិត បានលើកឡើងថា បុគ្គលិករបស់ អ.វ.ត.ក ត្រូវតែ មានការប្រុងប្រយ័ត្នក្នុងការធ្វើជាទាហានណាមួយដ៏ល្អដោយសារតែ ភាពខ្វែងខ្វាចនៃពេលបច្ចុប្បន្នរបស់ប្រព័ន្ធតុលាការនិងនីតិវិធីនៅ កម្ពុជា ។ ជាចុងក្រោយ លោក ស្ថិត បានលើកឡើងពីបញ្ហាពីរ ដែលជារឿងសំខាន់តែងតែកើតមាននៅពេលដែលមានការ ពិភាក្សាទាក់ទងនឹង អ.វ.ត.ក ។ ទីមួយ គឺថាតើវាមានប្រយោជន៍ ដែរឬទេក្នុងការកាត់ទោសអតីតមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហម ដែលមានវ័យចំណាស់ទៅហើយនោះ និង ទីពីរ គឺថាតើអ្វីទៅដែល ជាគោលបំណងសំខាន់បំផុតរបស់តុលាការនេះ ។ ទាក់ទងទៅនឹង បញ្ហាទីមួយ លោក ស្ថិត បានធ្វើការកត់សម្គាល់ថា ប្រជាជន កម្ពុជារាប់លាននាក់នៅតែទទួលរងទុក្ខវេទនាជារៀងរាល់ថ្ងៃដោយ សារតែទម្រង់កម្មវិធីដែលប្រព្រឹត្តឡើងក្នុងអំឡុងរបបខ្មែរក្រហមដែល នេះជាហេតុផលដែលអតីតមេដឹកនាំទាំងនោះត្រូវតែនាំមកកាត់ ទោស ទោះបីជាពួកគេមានអាយុច្រើនក៏ដោយ ម្យ៉ាងទៀតក៏ ដោយសារតែភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃបទចោទប្រកាន់ដែលពួកគេកំពុងតែ ប្រឈមមុខផងដែរ ។ ទាក់ទងទៅនឹងបញ្ហាទីពីរ លោក ស្ថិត បានអះអាងថា ក្នុងការបង្កើតតុលាការនេះគឺមានវត្ថុបំណងមួយ ចំនួន ។ គោលបំណងចម្បងដែលសំខាន់បំផុតនោះគឺ អ.វ.ត.ក ត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីផ្តល់នូវយុត្តិធម៌ដល់ជនរងគ្រោះរាប់ លាននាក់ដែលស្លាប់និងរងគ្រោះនៅក្នុងអំឡុងកម្ពុជាប្រជាធិប

វ៉ែន ដែលជាកន្លែងដែលលោកស្រីធ្លាប់រស់នៅក្រោមការកាន់កាប់របស់ខ្មែរក្រហមក្នុងអំឡុងរបប ដឹកនាំរបស់គាត់ចាប់ពីរបបខ្មែរក្រហមបានដួលរលំទៅ ។ អ្នកក្នុងរូបដែលមានវត្តមាននៅ លក្ខខណ្ឌខ្លះទៀតពិតជាបានជួយក្រុមគ្រួសាររបស់គាត់ឲ្យរស់រានមានជីវិតពិតមែន ។ ប្តីស្រីតែ ឡើងក្នុងជំនាន់នោះនៅតែមានការរស់រវើក ហើយគាត់នៅតែបំណងអ្នកក្នុងទាំងនោះបានច្បាស់ ថារបស់គាត់ជាច្រើននាក់ទៀតក្នុងអំឡុងសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ជារួម សាច់ញាតិ នោះបានដួលរលំ ។ អ្វីដែលពិសេសនោះគឺថាចំពោះលោកស្រី “ការអនុវត្តទោស” គឺនៅតែ

គេយូរ ។ ទីពីរ គឺថា អ.វ.ត.ក ត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីផ្តល់ជា ប្រវត្តិសាស្ត្រដ៏ត្រឹមត្រូវមួយចំពោះភាពចម្លងចម្រាសក្នុងអំឡុង របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ទីបី អ.វ.ត.ក ត្រូវបានបង្កើតឡើង ក្នុងក្តីសង្ឃឹមថានឹងអាចធ្វើឲ្យបញ្ហាសិទ្ធិមនុស្ស និងនីតិវិធីរបស់ ប្រទេសកម្ពុជាកាន់តែមានភាពប្រសើរឡើងដោយធ្វើការបង្កើតនូវ តុលាការកម្ពុជាជាឧទាហរណ៍សម្រាប់ប្រព័ន្ធតុលាការនៅកម្ពុជា ។ គោលបំណងចុងក្រោយ គឺថាដោយធ្វើការលើកឡើងពីអតីតកាល

មានអំណាចខ្លាំងក្លាឆ្ងល់យោធា ហើយធ្វើការវាយឆ្លងកម្រិតលើអង្គភាព បាលបុគ្គលដល់ពាក់កណ្តាលទសវត្សរ៍៩០ ដែលនេះបណ្តាលឲ្យ មានការលំបាកក្នុងការចាប់ខ្លួនអតីតមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមទាំងនោះ ។ ជាងនេះទៅទៀត នយោបាយអន្តរជាតិបានការពារឲ្យមានកិច្ច ព្រមព្រៀងមួយដើម្បីបង្កើតនូវតុលាការមួយតំណែងពីទសវត្សរ៍ ៨០ និង៩០ មកម្ល៉េះ ។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ លោក ស្ទីត បានធ្វើការពន្យល់ពីទ្រឹស្តីនៃយុត្តិធម៌ដែលគាំទ្រនូវការកាត់ទោស

ដ៏យោធានេះ អ.វ.ត.ក សង្ឃឹមថានឹងអាចជួយចូលរួមចំណែក ក្នុងការផ្សះផ្សា និងការបង្កើតប្រទេសកម្ពុជាទៀតផង ។
 បន្ទាប់ពីបទបង្ហាញរបស់លោក ស្ទីត គឺជាវេទិកាសំណួរ ចម្លើយខ្លីៗ ។ សំណួរទីមួយសួរថា «ហេតុអ្វីបានជាអង្គការសហ ប្រជាជាតិនៅតែបន្តផ្តល់កេរ្តិ៍ដល់ខ្មែរក្រហមក្រោយឆ្នាំ១៩៧៩?» លោក ស្ទីត ឆ្លើយតបថា នយោបាយសង្គ្រាមត្រជាក់នេះបានជះ ឥទ្ធិពលដល់អង្គការសហប្រជាជាតិនិងប្រទេសមហាអំណាចជាច្រើន ដែលប្រឆាំងនឹងកុម្មុយនីស្តក៏ប្រឆាំងនឹងវៀតណាមដោយធ្វើការ គាំទ្រក្រុមណាក៏ដោយដែលប្រឆាំងនឹងវៀតណាមដែលនេះធ្វើឲ្យ ជះឥទ្ធិពលដល់ប្រទេសកម្ពុជាដែរ បើទោះបីជាចំពោះខ្មែរក្រហម ក៏ដោយ ។
 ចំណែកឯសំណួរទីពីរសួរថា «ហេតុអ្វីបានជា អ.វ.ត.ក ត្រូវបានបង្កើតឡើងយ៉ាងយឺតយ៉ាវបែបនេះ?» លោក ស្ទីត បាន ឆ្លើយថា អស់រយៈពេលជាយូរមកហើយដែលខ្មែរក្រហមនៅតែមាន

ឧក្រិដ្ឋកម្មដ៏ធ្ងន់ធ្ងរនេះ ។
 សំណួរទីបី ចោទសួរថា «ហេតុអ្វីបាន ជាខ្មែរក្រហមធ្វើការសម្លាប់ និងបង្កាត់ អាហារមនុស្សបែបនេះ?» លោក ស្ទីត បានធ្វើការឆ្លើយតបថា មិនមានចម្លើយ ច្បាស់លាស់ណាមួយចំពោះសំណួរដ៏ សំខាន់បែបនេះទេ ។ ប៉ុន្តែ គឺមានកត្តា ជាក់ស្តែងមួយចំនួនដែលត្រូវតែយកមក ពិចារណា ។ ទីមួយ គឺថាមេដឹកនាំខ្មែរ ក្រហមចង់ធ្វើការផ្លាស់ប្តូរសង្គមកម្ពុជា ទាំងស្រុងក្នុងរយៈពេលមួយដ៏ខ្លី ។
 បន្ថែមពីនេះទៅទៀត មេដឹកនាំទាំងនោះព្យាយាមអនុវត្តនូវទ្រឹស្តី ម៉ាក្សនិយមសុទ្ធសាធដែលមានលក្ខណៈដាច់ខាតនិងគឺតែងចំពោះ គោលនយោបាយខ្លាំងណាស់ ។ ជាចុងក្រោយ គឺផ្លាស់ប្តូរកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យឲ្យតម្លៃទៅលើគោលបំណងនៃការធ្វើបដិវត្តន៍ជាជាង ជីវិតមនុស្សទៅទៀត ដែលនេះមានន័យថានរណាក៏ដោយដែល មិនបម្រើប្រយោជន៍ដល់បដិវត្តន៍នឹងត្រូវសម្លាប់ទាំងអស់ ដោយ គ្មានស្តាយស្រណោះបន្តិចឡើយ ។
 សំណួរទីបួនលើកឡើងថា «តើមានប្រទេសផ្សេងទៀតដែរ ឬទេ ដែលធ្លាប់បានឆ្លងកាត់ការសម្លាប់រដ្ឋប្រហារបែបនេះ?» លោក ស្ទីត បានឆ្លើយតបថា នេះគឺពិតជារឿងមួយក្នុងឲ្យសោកស្តាយ ខ្លាំងណាស់ដែលមានប្រទេសមួយចំនួនធ្លាប់បានឆ្លងកាត់ការសម្លាប់ រដ្ឋប្រហារដូចគ្នាទៅនឹងអ្វីដែលធ្លាប់កើតមាននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាអីចឹង ដែរ ។ ឧទាហរណ៍ចម្បងបំផុតក្នុងការសម្លាប់របៀបនេះគឺមាន ដូចជារបបហ្សឺនស៍នៅលើជនជាតិជូហ្គីក្នុងអំឡុងសង្គ្រាមលោក

លើកទីពីរ ទម្រង់កម្មវិធីដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩០ នៅអតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវីនិងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅប្រទេសរ៉ូម៉ង់ដា ក្នុងឆ្នាំ១៩៩៤ ។ លោក ស្ទីត ក៏បានកត់សម្គាល់ផងដែរថា ទម្រង់កម្មវិធីដែលកើតមានឡើងនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យក៏ជាទម្រង់កម្មវិធីដែលអាក្រក់បំផុតក្នុងចំណោមទម្រង់កម្មវិធីដែលកើតមាននៅក្នុងសតវត្សរ៍២០ នេះ ដោយសារតែមួយភាគបួននៃអត្រាប្រជាជនកម្ពុជាត្រូវបានសម្លាប់ ដែលគួរឲ្យមានការយល់ច្រឡំនៃអំពើដ៏ឃោរឃៅមុនៗ ដែលគាត់បានលើកឡើងនោះ ។

ចំពោះសំណួរចុងក្រោយត្រូវបានលើកឡើងដោយអ្នកកូមម្នាក់ដែលមានការសប្បាយរីករាយនឹងការមើលឃើញការបង្កើតឡើងនូវតុលាការនេះ ប៉ុន្តែ គាត់ក៏មានការខកចិត្តផងដែរដោយសារតែការចំណាយពេលយ៉ាងយូរ ហើយគាត់ចង់ដឹងថាតើពេលណាទើបតុលាការនេះនឹងត្រូវបញ្ចប់អាណត្តិរបស់ខ្លួន ។ លោក ស្ទីត បានឆ្លើយតបថាចំពោះខ្លួនគាត់ដល់ក៏មិនច្បាស់ដែរថាតើពេលណាដែលតុលាការនេះនឹងអាចបញ្ចប់ការងាររបស់ខ្លួន ប៉ុន្តែគាត់បានបន្ថែមទៀតថា បុគ្គលិករបស់តុលាការកំពុងតែខិតខំប្រឹងប្រែងធ្វើការជារៀងរាល់ថ្ងៃដើម្បីធ្វើឲ្យដំណើរការនីតិវិធីនេះអាចដំណើរការទៅមុខបាន ។ តុលាការនៃទម្រង់កម្មវិធីផ្លូវចិត្តបែបនេះគឺទាមទារពេលវេលាយូរខ្លាំងណាស់ ។ បន្ទាប់មក លោក ស្ទីត បានបញ្ចប់សេចក្តីដោយធ្វើការថ្លែងអំណរគុណចំពោះការយកចិត្តទុកដាក់របស់អ្នកកូមទាំងអស់ និងការចូលរួមក្នុងដំណើរនេះផងដែរ ។

បន្ទាប់ពីបទបង្ហាញរបស់លោក ស្ទីត លោកនាយករងនៃមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា រ៉ូម៉ង់ ពេដាវ៉ា បានឡើងមកផ្តល់បទបង្ហាញមួយទាក់ទងនឹងសំណុំរឿង០០២នៅ អ.វ.ត.ក ។ លោក ដាវ៉ា បានធ្វើការពន្យល់ថា នៅក្នុងសំណុំរឿង០០២ នឹងមានចុងចោទបួនរូបដែលតំណាងឲ្យមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់បំផុតក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដែលនៅរស់រានមានជីវិត ។ លោកក៏បានធ្វើការពន្យល់អំពីមុខតំណែងរបស់ជនត្រូវចោទទាំងបួនរូបនោះកាលពីសម័យរបបកម្ពុជាធិបតេយ្យ ក៏ដូចជាទម្រង់កម្មវិធីដែលអ្នកទាំងនោះត្រូវបានចោទប្រកាន់ក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ក្នុងនោះរួមមានទម្រង់កម្មវិធីសង្គ្រាម ទម្រង់កម្មវិធីប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ និងអំពើ

អ្នកកូមកំពុងស្តាប់លោក វីលៀម ស្ទីត

អ្នកកូមកំពុងស្តាប់លោក វីលៀម ស្ទីត

ប្រល័យពូជសាសន៍ ។ មុនពេល លោក ដាវ៉ា ធ្វើការបញ្ចប់នូវបទបង្ហាញ លោកបានធ្វើការពន្យល់អំពីរបៀបរៀបចំនៅក្នុងបន្ទប់សវនាការដើម្បីជួយសម្រួលដល់អ្នកកូមក្នុងការទៅទស្សនាដំណើរការកាត់ទោសនៅថ្ងៃបន្ទាប់ទៀត ។ បន្ទាប់ពីបទបង្ហាញនេះ គឺមានអ្នកកូមម្នាក់ចោទសួរថា “តើវាពិតដែរឬទេ ដែលថា អៀង សារី និងជនត្រូវចោទផ្សេងទៀតត្រូវបានឃុំខ្លួននៅក្នុងគុក?” លោក ដាវ៉ា បានអះអាងថាជនត្រូវចោទទាំងអស់ត្រូវបានឃុំខ្លួននៅអគ្គបុរេជំនុំជម្រះនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ហើយបន្តទៀតថា អ្នកកូមទាំងអស់នឹងបានឃើញនៅពេលដែលពួកគាត់ធ្វើដំណើរទៅកាន់ អ.វ.ត.ក នៅថ្ងៃបន្ទាប់ ។

បន្ទាប់ពីការឈប់សម្រាករយៈពេលខ្លី អ្នកកូមបានទស្សនាខ្សែភាពយន្តស្តីពីមន្ទីរសន្តិសុខខ្លួនស្នាក់របស់ខ្មែរក្រហមនៅភ្នំពេញ

ដែល៥៩បាននៅពេលដែលរៀនណាម ចូលមកដល់កម្ពុជា នៅ ខែមករាឆ្នាំ១៩៧៧ ។ បន្ទាប់មក ក៏មានការចាប់បញ្ជូនខ្មែរ ភាពយន្ត «នៅក្រោយពីការសន្ធិសញ្ញា-២១» ដែលជាភាពយន្ត ឯកសារនិយាយអំពីកុក្កូលស្ទែងដែរ ។ វាគ្មានចុងក្រោយបង្អស់ក៏ ហ៊ុម ហ៊ុយ ដែលជាអតីតអ្នកយាមនៅមន្ទីរស-២១នៅអំឡុង របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ហើយក៏ជាអ្នកម្នាក់ដែលបានផ្តល់ បទសម្ភាសន៍នៅក្នុងខ្សែភាពយន្តឯកសារនោះ ។ ហ៊ុម ហ៊ុយ បាន និយាយសង្ខេបអំពីបទពិសោធន៍របស់គាត់ដែលត្រូវបានខ្មែរក្រហម ជ្រើសតាំងឲ្យធ្វើជាឈ្មួញ និងបន្ទាប់មកជាសមាជិកមន្ទីរស-២១ បន្ទាប់ពីបដិសេធមិនព្រមធ្វើជាទាហានជើងទឹកដោយសារតែគាត់ ខ្លាចទឹក ។

ហ៊ុម ហ៊ុយ បាននិយាយថា នៅមុនឆ្នាំ១៩៧៦ មានតែអ្នក ទោសមួយចំនួនតូចប៉ុណ្ណោះដែលត្រូវបញ្ជូនមកក្នុងស្ទែង ប៉ុន្តែ បន្ទាប់ពីអង្គការបដិវត្តន៍ និង (ខុច ប្រធានកុក្កូលស្ទែងនិងជាជន ត្រូវចោទម្នាក់នៅក្នុងសំណុំរឿង០០១របស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ក្នុងតុលាការកម្ពុជា) ចាប់ផ្តើមមានការសង្ស័យ ហើយធ្វើការចាប់ ខ្លួនជាច្រើនធ្វើឲ្យចំនួនអ្នកទោសដែលត្រូវចាប់ខ្លួន និង បន្ទប់ធ្វើ ទារុណកម្មនិងសម្លាប់កើនឡើងយ៉ាងច្រើន ។ ហ៊ុម ហ៊ុយ បានអះអាង ថាគាត់ក៏រស់នៅក្នុងភាពភ័យខ្លាចដែរ ពីព្រោះអ្នកធ្វើការនៅ ក្នុងស្ទែងនិងអ្នកយាមជាច្រើននាក់រួមទាំងអតីតមេបញ្ជាការរបស់ គាត់ក៏ត្រូវចាប់ខ្លួននិងសម្លាប់ផងដែរ ។ គាត់បានអះអាងថាគាត់បាន សម្លាប់អ្នកទោសតែម្នាក់ប៉ុណ្ណោះដើម្បីបញ្ជាក់ពីភាពស្មោះត្រង់របស់ គាត់បន្ទាប់ពីទទួលបញ្ជារបស់ ខុច ឲ្យសាកល្បងសម្លាប់ ហើយ បន្ទាប់មកគាត់បានត់ចេញពីខ្មែរក្រហមនៅឆ្នាំ១៩៧៧ នៅពេល ដែលរៀនណាមចូលមកដល់ភ្នំពេញ ។

បន្ទាប់ពី ហ៊ុម ហ៊ុយ និយាយចប់ អ្នកភូមិម្នាក់បានសួរថា តើគាត់ធ្លាប់បានចាប់អារម្មណ៍ថា តើជនត្រូវចោទទាំងបួនរូបក្នុង សំណុំរឿង០០២មានទំនាក់ទំនងជាមួយមន្ទីរស-២១ដែរឬទេ? ហើយប្រសិនបើមាន តើទំនាក់ទំនងនោះមានភាពជិតស្និទ្ធភ្នាដល់ កម្រិតណា? ហ៊ុម ហ៊ុយ បានអះអាងថា គាត់មិនដែលឃើញជន ណាម្នាក់ក្នុងចំណោមជនត្រូវចោទទាំង៤មកកាន់មន្ទីរស-២១ទេ ពីព្រោះ សុន សេន (អតីតមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរបបខ្មែរក្រហម

ដែលត្រូវ ប៉ុល ពត សម្លាប់នៅឆ្នាំ១៩៧៧) ជាអ្នកតំណាងឲ្យ អង្គការគ្រប់គ្រងស-២១ដោយខ្លួនឯងទៅហើយ ។ ហ៊ុម ហ៊ុយ បានបន្ថែមទៀតថា ជនរងគ្រោះមួយក្រុមដែលឆ្លងកាត់កុក្កូលស្ទែង គឺជាប្រជាជនកម្ពុជាដែលត្រូវបំបែកបបបមកប្រទេសវិញបន្ទាប់ពី លង់ខ្លួនតាមការបោកបញ្ឆោតរបស់ អៀង សារី ហើយបន្ទាប់មក អ្នកទាំងនោះត្រូវបានចាប់ខ្លួននិងសម្លាប់ស្ទើរតែគ្មានសល់ ។

ការទស្សនាបូជនីយដ្ឋានជើងឯកនិងសារមន្ទីរប្រល័យពូជសាសន៍ ទួលស្ទែង

បន្ទាប់ពីពិសារអាហារថ្ងៃត្រង់រួច អ្នកភូមិបានទៅទស្សនា បូជនីយដ្ឋានជើងឯក និងសារមន្ទីរប្រល័យពូជសាសន៍ទួលស្ទែង ដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំពេលព្រឹក ។ ដំណើរទៅកាន់ ទួលស្ទែងមានការជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងរឿងរ៉ាវខ្លះរបស់ ស៊ីថា ជា ប្រធានឃុំរំដួលនៃស្រុកស្វាយចេក ខេត្តស្វាយរៀង ។ គាត់និង ប្រពន្ធរបស់គាត់បានរកឃើញរូបថតបងប្អូនជីដូនមួយរបស់គាត់ ឈ្មោះ តឹម ណាល់ ដែលធ្លាប់ធ្វើការនៅក្រសួងព័ត៌មានមុន ពេលបាត់ខ្លួននៅមុនឆ្នាំ១៩៧៥ ។ ស៊ីថា បានស្នើឲ្យបុគ្គលិកមជ្ឈ មណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ម៉ែន ពិចិត្រ ថតរូបគាត់ជាមួយរូបថតបង ប្អូនជីដូនមួយរបស់គាត់ ។ ស៊ីថា ជឿជាក់ថា បងប្អូនជីដូនមួយរបស់ គាត់ឈ្មោះ ណាល់ ត្រូវបានបញ្ជូនទៅទួលស្ទែង ពីព្រោះកម្មា- ភិបាលថ្នាក់ខ្ពស់មួយចំនួនមកពីភូមិភាគបូព៌ាត្រូវបានចាប់ឃុំ ហើយបាត់ខ្លួនជាមួយអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ទាំងអស់នៅអំឡុងរបប កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ បច្ចុប្បន្ន ម៉ែន ពិចិត្រ កំពុងតែស្រាវ ជ្រាវព័ត៌មានទាក់ទងនឹង ណាល់ ដែលជាបងប្អូនជីដូនមួយរបស់

ស៊ីថា ។ បន្ទាប់ពីចាកចេញពីទីលំនៅ ការជួបប្រជុំនៅថ្ងៃទីមួយ ត្រូវបានបញ្ចប់ដោយអាហារពេលល្ងាចនិងដំណើរទៅសណ្ឋាគារវិញ ដើម្បីសម្រាកមុនពេលធ្វើដំណើរទៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុង តុលាការកម្ពុជានៅថ្ងៃបន្ទាប់ ។

ដំណើរទៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

នៅថ្ងៃបន្ទាប់ អ្នកភូមិធ្វើដំណើរទៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ក្នុងតុលាការកម្ពុជា ដើម្បីទស្សនាដំណើរការនីតិវិធីរបស់អង្គជំនុំ ជម្រះ ។ សវនាការនៅថ្ងៃនេះគឺជាការដេញដោលទៅលើ បណ្តឹងទទួលបាននិងដីកាតម្រាបពេលឃ្លាំងបណ្តោះអាសន្នរបស់ អៀង សារី ដែលចេញដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ។ មាន បញ្ហាមួយកើតឡើងពាក់ព័ន្ធនឹងការស្លៀកពាក់ ។ អ្នកភូមិជាច្រើន ពាក់អាវដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាចែកឲ្យ ។ នៅលើអាវ នោះមានអក្សរតូចៗថា “ទម្លាយភាពស្ងប់ស្ងាត់សម្រាប់សំណុំ រឿង០០២” ។ បុគ្គលិកសន្តិសុខរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុង តុលាការកម្ពុជាដំបូងបង្អស់ស្នើឲ្យអ្នកភូមិពាក់អាវយឺតចូល ទៅអង្គជំនុំជម្រះទេ ដោយអះអាងថាវាមិនសមរម្យ ។ បន្ទាប់ពី ស្តាប់ការពន្យល់របស់បុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាថា អាវ យឺតនោះគ្រាន់តែជាអំណោយរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជូន ទៅអ្នកភូមិប៉ុណ្ណោះ វាមិនមែនជាការឃោសនាអ្វីទេ បុគ្គលិក សន្តិសុខក៏អនុញ្ញាតឲ្យអ្នកភូមិចូលទៅកាន់បន្ទប់សវនាការ ។

បន្ទាប់ពីដឹងពីទីបង្គាប់ហេតុនេះ លោក ឆាន់ យុ នាយកមជ្ឈ មណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានទំនាក់ទំនងប្រធានបុគ្គលិកកិច្ចការ សាធារណលោក រាជ សម្បត្តិ ដើម្បីសួរបញ្ជាក់ពីមូលហេតុថា ហេតុអ្វីបានជាមានការបដិសេធនិងមិនឲ្យចូលគ្រាន់តែពាក់អាវយឺត នោះ ។ លោក ឆាន់ យុ បានទទួលចម្លើយធម្មតាដែលមានការ បញ្ជាក់ថាវាជានីតិវិធីសម្រាប់ចូលទៅកាន់អង្គជំនុំជម្រះ ប៉ុន្តែមិន បាននិយាយពីមូលហេតុនៃការដាក់កំហិតទៅលើការស្លៀកពាក់ទេ ។ បន្ទាប់ពីបានសួរសំណួរដដែលៗ លោក ឆាន់ យុ ក៏ទទួលបាន ចម្លើយច្បាស់លាស់មួយ ។ ឡាស អូសេន មន្ត្រីទំនាក់ទំនងច្បាប់ បាននិយាយតាមសារអេឡិចត្រូនិចថា បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងសម្រាប់ ចូលទៅក្នុងបន្ទប់កាត់ក្តីនៅថ្ងៃសវនាការបានហាមប្រាមមិនឲ្យមាន ការស្លៀកសម្លៀកបំពាក់ដែល “បង្ហាញពីការគំរាមកំហែងសំណុំ

រឿង០០២” ទេ ។ លោក អូសេន បានយោងទៅក្នុងខណ្ឌ២នៃ បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងដែលបានរៀបរាប់ថា ៖

“អ្នកចូលរួមក្នុងសៀវភៅសម្លៀកបំពាក់ឲ្យសមរម្យ ហើយ នៅលើសម្លៀកបំពាក់នោះមិនអាចមានពាក្យស្លោកដែលបញ្ជាក់ពី ការគំរាមកំហែងណាមួយក្នុងដំណើរការនីតិវិធីណាមួយឡើយ ប្រសិនបើមិនដូច្នោះទេវាគឺជាការរំលោភបំពានមួយ” ។ មជ្ឈ មណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាមានគម្រោងផ្តល់អាវយឺតស្រដៀងគ្នាដែល មិនរួមបញ្ចូលពាក្យដែលទាក់ទងនឹងសំណុំរឿង០០២នៅពេល អនាគត ហើយសង្ឃឹមថាវាជាលទ្ធផលរបស់អង្គជំនុំជម្រះនឹងមានហេតុ ផលច្បាស់លាស់សម្រាប់ផ្តល់នៅពេលអនាគត ។

ខណៈដែលបញ្ហាសម្លៀកបំពាក់ត្រូវបានដោះស្រាយអ្នកភូមិ បានប្រញាប់ចូលទៅកាន់បន្ទប់សវនាការដើម្បីមើលសកម្មភាពរបស់ អង្គជំនុំជម្រះ ។ អ្នកភូមិបានទស្សនាដោយយកចិត្តទុកដាក់ហើយ មានចំណាប់អារម្មណ៍ទៅលើ អៀង សារី បន្ទាប់ពីបានដឹងពីការ

គ្រប់គ្រងដោយសម្ងាត់ដែលបានបង្កើតជាអង្គការនៅអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ សវនាការបានបញ្ចប់មុនកាលកំណត់បន្ទាប់ពីសុខភាពរបស់ អៀង សារី មានសភាពមិនសូវល្អ និងត្រូវឈប់សម្រាកជាច្រើនដង ដោយសារតែបញ្ហាសុខភាពនិងវ័យចំណាស់របស់គាត់។ បញ្ហានេះបានធ្វើឲ្យទស្សនិកជនមានការព្រួយបារម្ភថា អៀង សារី អាចស្លាប់មុនពេលប្រឈមមុខនឹងយុត្តិធម៌។

បន្ទាប់ពីបានទស្សនា និងសង្កេតមើលសវនាការនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា អ្នកភូមិត្រូវបានដឹកតាមរថយន្តក្រុងត្រឡប់មកទទួលបានអាហារពេលល្ងាចនៅភ្នំពេញដោយមានការដេញចាប់ដកដៃដកជើងរបរិយាកាសផង។ អ្នកចាប៊ុដើរចាស់ គង់ ណែ មានឈ្មោះល្បីរឿងដោយសារសមត្ថភាពកាត់ក្នុងការរៀបចំទំនុកច្រៀងភ្លាមៗយ៉ាងមានអត្ថន័យ។ នៅព្រឹកថ្ងៃបន្ទាប់នៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា អ្នកភូមិទាំងអស់បានចូលទស្សនាការធ្វើសវនាការពិភាក្សាលើបណ្តឹងទទួលបានរបស់ ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងដីកាបន្តការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន។ ខណៈដែលសេចក្តីសម្គាល់ផ្នែកច្បាប់ដែលបានលើកឡើងដោយភាគីនីមួយៗ នៅក្នុងសវនាការមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នាទៅនឹងអ្វីដែលបានលើកឡើងពីថ្ងៃមុនដែរ នៅចុងបញ្ចប់ ខៀវ សំផន បានក្រោកឈរនិងនិយាយទៅកាន់អង្គសវនាការដោយខ្លួនឯង

ប្រមាណ៤-៥ នាទី។ នៅខណៈនោះ ទស្សនិកជនបានងើបក្បាលឡើងដើម្បីផ្សែងស្តាប់សម្តីរបស់ ខៀវ សំផន ដោយយកចិត្តទុកដាក់បំផុត។ ខៀវ សំផន បានអះអាងថា អ្វីៗទាំងអស់ដែលគាត់បានធ្វើកន្លងមកមានគោលបំណងតែមួយគត់គឺជួយប្រទេសកម្ពុជា។ គាត់បានបន្ថែមទៀតថា គាត់ជាអ្នកជាតិនិយមដ៏បូជនីយ៍និងសំខាន់ជាងគេបំផុត ហើយគាត់បានចូលរួមជាមួយនឹងចលនាខ្មែរក្រហមតាមការបង្គាប់របស់ព្រះបិតារាជក្សត្រ។ ជាងនេះទៅទៀត ខៀវ សំផន បានអះអាងថាគាត់ជាអ្នកក្បាលមាំស្មើនឹងដឹកនាំនៅក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ក៏ប៉ុន្តែគ្មានអំណាចពិតប្រាកដទេ។ គាត់បន្តទៀតថា គាត់មិនមានមនុស្សនៅក្រោមបញ្ជាហើយគ្មានសូម្បីតែការិយាល័យធ្វើការ។ គាត់ថែមទាំងអះអាងថា សុទ្ធតែគាត់ដែលគាត់បានថ្លែងនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យតាមការពិតត្រូវបានសរសេរដោយអ្នកផ្សេងៗ ខៀវ សំផន បានបញ្ចប់ការថ្លែងរបស់គាត់ដោយបញ្ជាក់ថា គាត់គ្រាន់តែជាកូនអ្នកមួយរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យប៉ុណ្ណោះ ហើយគាត់ «មិនដូចជាអ្នកដទៃ» ទេដែលគាត់សំដៅទៅលើជនចុងចោទ អៀង សារី, អៀង ធីរិទ្ធ និង នួន ជា។

អ្នកភូមិពីរបីនាក់បានថ្លែងចំណាប់អារម្មណ៍ចំពោះដំណើរការរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញជាមួយនឹងបុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារក្នុងពេលសម្រាក។ ឡាច សំណាង ជាកសិករអាយុ៦៤

ឆ្នាំមកពីខេត្តបន្ទាយមានជ័យបានចាប់អារម្មណ៍ថា ក្នុងរយៈពេលពីរថ្ងៃដែលគាត់បានចូលរួមនៅសាលាក្តី គាត់មានការពេញចិត្តយ៉ាងខ្លាំងចំពោះអ្វីដែលគាត់បានឃើញ ជាពិសេសគឺការដែលអង្គជំនុំជម្រះនេះមានអំណាចក្នុងការចាប់អតីតមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមមកកាត់ទោស ។ គាត់យល់ថា ជាទូទៅតុលាការនេះមានសារៈសំខាន់ខ្លាំងណាស់ចំពោះប្រទេសកម្ពុជា ក៏ដូចជាជនរងគ្រោះផ្ទាល់និងក្រុមគ្រួសាររបស់ជនរងគ្រោះ ។ មុនពេលដែលអង្គជំនុំជម្រះត្រូវបានបង្កើតឡើង សំណង មិនជឿថា មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមទាំងអស់នេះនឹងត្រូវដាក់ទូទល់ខុសត្រូវចំពោះមុខច្បាប់យ៉ាងដូច្នេះទេ ប៉ុន្តែគាត់សង្ឃឹមថា សាលាក្តីនេះអាចកាត់កាយរកការពិតឃើញនៅទីបញ្ចប់ ។ ខុសហរណ៍ ដូចជានៅក្នុងដំណើរការដែលគាត់ទើបនឹងបានទស្សនា សំណង ជឿជាក់ថា ជនចុងចោទនៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ០០២គួរតែត្រូវបានរក្សាទុកនៅក្នុងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នពីព្រោះបើសិនជាដោះលែង ជនចុងចោទទាំងនោះអាចនឹងគេចខ្លួន ។ ម្យ៉ាងទៀត ជនរងគ្រោះមួយចំនួនក៏ចង់ឃើញការសន្តិសុខដោយហិរញ្ញប្រដាននឹងជនចុងចោទទាំងនេះ ។

ការទៅទស្សនានៅព្រះបរមរាជវាំងនិងការសម្តែងរបស់ ព្រហ្មម៉ាញ

បន្ទាប់ពីបានទស្សនានៅសាលាក្តីរយៈពេលមួយព្រឹកពេញអ្នកភូមិបានទទួលបានអាហារថ្ងៃត្រង់នៅភោជនីយដ្ឋានមួយនៅក្បែរនោះ រួចក៏បានទៅទស្សនាព្រះបរមរាជវាំងនៅភ្នំពេញ ។ សម្រាប់អ្នកភូមិភាគច្រើន នេះជាលើកដំបូងបង្អស់របស់ពួកគាត់ដែលបានចូលទស្សនានៅក្នុងព្រះបរមរាជវាំង ។ ចំពោះអ្នកមួយចំនួនទៀត ដំណើរទស្សនាទីនេះក៏ជាលើកដំបូងដែរដែលបានមករាជធានីភ្នំពេញ ។ អ្នកភូមិដើរយ៉ាងស្ងៀមស្ងាត់នៅពេញទីធ្លាព្រះបរមរាជវាំង រីឯមួយចំនួនទៀតបានផ្តល់បទសម្ភាសន៍ទៅកាន់បុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាទាក់ទងនឹងបទពិសោធន៍ផ្ទាល់ខ្លួននៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងទស្សនៈរបស់គាត់ជុំវិញសាលាក្តីខ្មែរក្រហម ។ បន្ទាប់ពីទស្សនានៅព្រះបរមរាជវាំងអ្នកភូមិបានទទួលបានអាហារពេលល្ងាច និងទស្សនាការសម្តែងកំប្លែងដោយអ្នកកំប្លែង ព្រហ្ម ម៉ាញ ។ ព្រហ្ម ម៉ាញ ជាអ្នកកំប្លែងដ៏ល្បីល្បាញម្នាក់នៅទូទាំងប្រទេសកម្ពុជាដោយសារសមត្ថភាពរបស់

លោក ព្រហ្ម ម៉ាញ

គាត់ក្នុងការបង្កើតរឿងកំប្លែងនិងលេងពាក្យលេបខាយឲ្យពាក់ព័ន្ធនឹងអ្នកស្តាប់ ។

ការសម្តែងល្ខោននិយាយរឿង “ទម្លាយភាពស្ងប់ស្ងាត់”

កម្មវិធីចុងក្រោយរបស់ដំណើរទស្សនាទីនេះគឺការសម្តែងល្ខោនរឿង “ទម្លាយភាពស្ងប់ស្ងាត់” នៅវិទ្យាស្ថានជាតិអប់រំ ។ ល្ខោនរឿង “ទម្លាយភាពស្ងប់ស្ងាត់” គឺជាដំណើររឿងដែលរៀបរាប់ពីអារម្មណ៍ស្មុគស្មាញដែលបានផុសឡើងចេញពីអ្នកដែលរួចរស់ជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហមពេលដែលខ្លួនព្យាយាមនិយាយរៀបរាប់ពីបទពិសោធន៍របស់ខ្លួនទៅកាន់អ្នកដទៃ ។ ទស្សនិកជនដែលបានមកទស្សនារួមមានទាំងនិស្សិតមហាវិទ្យាល័យប្រមាណ២០០ នាក់ពីភ្នំពេញផង ។ បន្ទាប់ពីការសម្តែងល្ខោន ទស្សនិកជនពីរនាក់បានបញ្ចេញចំណាប់អារម្មណ៍របស់ខ្លួនចំពោះការសម្តែងនេះ ។ ហុង ហ៊ុយ ជាមេឃុំព្រះនេត្រព្រះបានបញ្ចេញមតិថា ល្ខោននេះពិតជាបានផ្តល់នូវការបង្ហាញមួយដ៏ត្រឹមត្រូវអំពីអ្វីដែលបានកើតឡើងនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ហុង ហ៊ុយ បានបញ្ជាក់ថា មកទៀតថា ល្ខោននេះមានសារៈសំខាន់ណាស់សម្រាប់ឲ្យក្មេងជំនាន់ក្រោយបានយល់ដឹងពីរបបខ្មែរក្រហម ហើយអ្នករួចរស់ជីវិតពី

របបខ្មែរក្រហមបាននិយាយរឿងរ៉ាវផ្សេងៗប្រាប់អ្នកដទៃទៀត។ គាត់ជឿជាក់ថា លោក “ឡាយភាពស្ងប់ស្ងាត់” នឹងបម្រើជាយន្តការមួយដើម្បីជួយអ្នករួចរស់ជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហមឲ្យចងចាំព្រមទាំងពិភាក្សាអំពីបទពិសោធន៍របស់គាត់ក្នុងរបបខ្មែរក្រហមផង។

ទស្សន៍ក៏ជនម្នាក់ទៀតឈ្មោះ ឡុង សុខនី គឺជានិស្សិតសកលវិទ្យាល័យបានបញ្ចេញទស្សនៈចំពោះលោកថា គាត់ជឿជាក់ថាលោក “ឡាយភាពស្ងប់ស្ងាត់” គឺជាការពិពណ៌នាមួយដ៏ត្រឹមត្រូវអំពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដោយសារវាដូចគ្នាទៅនឹងអ្វីដែលគាត់បានសិក្សានៅសាលា។ បន្ទាប់មក គាត់បានសួរអំពីអត្ថន័យនៃចំណងជើងលោក។ សួន ប៊ុនរិទ្ធិ ប្រធានក្រុមសិស្សអម្រឹតបានបញ្ជាក់ថា ចំណងជើងនេះគឺជ្រើសរើសឡើងដើម្បីបញ្ជាក់ពីគោលដៅចម្បងរបស់លោកនេះក្នុងគោលបំណងដើម្បីជំរុញឲ្យមានការចែករំលែករឿងរ៉ាវនិងបទពិសោធន៍របស់អ្នករួចរស់ជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហមក្នុងចំណោមជនរងគ្រោះដូចគ្នានិងជាមួយក្មេងជំនាន់ក្រោយ។ សួន ប៊ុនរិទ្ធិ បានបន្តទៀតថា ដំណើរការនេះនឹងលើកទឹកចិត្តអ្នករួចរស់ជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហមនិយាយប្រាប់ការពិតពីបទពិសោធន៍ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ពួកគាត់ក្នុង

របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ ប៊ុន រិទ្ធិ បានកត់សម្គាល់ថា លោក “ឡាយភាពស្ងប់ស្ងាត់” មិនមែនសម្តែងឡើងដើម្បីសុំប្តូរការអត់ឱនទោសទេ ប៉ុន្តែនេះគ្រាន់តែជាការជំរុញឲ្យមានការដៃគូសន្ទនាគ្នាប៉ុណ្ណោះ។

ក្រោយពីទស្សន៍ក៏ជនបានបញ្ចេញយោបល់អស់ហើយ លោកនាយកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ឆាន់ យុ បានធ្វើសេចក្តីកត់សម្គាល់ពីរបីចំណុចដើម្បីបញ្ចប់កម្មវិធីនាពេលល្ងាចនោះ។ លោក ឆាន់ យុ បានបញ្ជាក់ពីមូលហេតុជាក់លាក់ដែលគាត់អញ្ជើញប្រជាជនពីភូមិត្រពាំងវែងមកកាន់ទីនេះ ទោះបីជាគាត់ធ្លាប់ទទួលបានការឈប់បង្គាប់យ៉ាងខ្លាំងនៅទីនោះក៏ដោយ។ លោក ឆាន់ យុ បាននិយាយថា បន្ទាប់ពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យរដ្ឋបាលគ្មាននរណាម្នាក់ដែលធ្លាប់រស់នៅទីនោះដឹងថាគាត់ក្លាយទៅជាយ៉ាងដូចម្តេចទេ។ ជាងនេះទៅទៀត លោកបានសារភាពថា គាត់ធ្លាប់ខឹងជាមួយនឹងប្រជាជនមកពីភូមិនោះ ហើយក៏ធ្លាប់ខឹងក្នុងនឹងតំបន់នោះដែរពីព្រោះទីនោះជាកន្លែងដែលពោរពេញទៅដោយភាពសោកសៅសម្រាប់គាត់។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក៏ដោយ ពេលវេលាកន្លងផុតទៅប្រៀបដូចជាលោក “ឡាយភាពស្ងប់ស្ងាត់”

ការសម្តែងរឿង “ឡាយភាពស្ងប់ស្ងាត់” នៅវិទ្យាស្ថានជាតិអប់រំ

ដែលការចែករំលែកបទពិសោធន៍គឺជាការជួយឲ្យមានការសរសើរឡើង ដូចជាមួយចំពោះគាត់ដែលអាចឲ្យគាត់អាចឈានទៅមុខបាន ។ លោក ឆាន់ យ៉ូ ជឿជាក់ថា លោកនេះអាចជួយដល់ប្អូនអាកប្ប- កិរិយារបស់ជនគ្រោះដែលបានទទួលនូវឲ្យមានការសន្តោសអត់ ឱនឲ្យគ្នា និងជូនដំណឹងទៅវិញទៅមក ។

កន្លងមក លោក ឆាន់ យ៉ូ ព្យាយាមស្វែងរកការអត់ឱន មកដាក់នៅក្នុងខ្លួនសម្រាប់អ្នកដែលបានធ្វើបាបគាត់កាលពីមុន ។ ដោយព្យាយាមអត់ឱនចំពោះបុគ្គលម្នាក់ៗដែលធ្វើខុសចំពោះគាត់ កាលពីមុន លោកសង្ឃឹមថា នឹងអាចផ្តល់ជាទុក្ខបារម្ភមួយ ចំពោះអ្នកផ្សេងទៀតឲ្យធ្វើតាមក្នុងការ ផ្សះផ្សារវាងគ្នាទៅវិញទៅមក ។ បន្ថែម ពីលើនោះទៀត ដើម្បីជាការបញ្ជាក់ពី ការដឹងគុណរបស់គាត់ចំពោះអ្នកដែល ធ្លាប់ជួយគាត់និងដើម្បីផ្តល់ជាការអត់ឱន ចំពោះអ្នកដែលធ្លាប់ធ្វើទុក្ខទោសមក លើគាត់និងក្រុមគ្រួសារគាត់ក្នុងពេល ដែលគាត់រស់នៅបន្ទាយមានជ័យ លោក ឆាន់ យ៉ូ និងម្តាយរបស់គាត់បានផ្តល់ការ ទប់ទល់ការសាងសង់ផ្ទះនៅកាន់ស្រុក ព្រះនេត្រព្រះក្សេរវត្តមួយដែលមានការ សម្លាប់ប្តីប្រពន្ធមួយគូរជាសាធារណៈនៅជំនាន់នោះ ហើយដែល វត្តនោះនៅក្បែរនឹងកន្លែងដែលលោក ឆាន់ យ៉ូ ត្រូវខ្មែរក្រហម ចាប់ដាក់ឃុំឃាំងនៅអាយុ១៥ឆ្នាំដែរ ។ លោក ឆាន់ យ៉ូ បាន បញ្ចប់កម្មវិធីនៅល្ងាចនោះដោយរំលឹកសិស្សនិស្សិតទាំងអស់ដែល មានវត្តមាននៅក្នុងការសម្តែងឲ្យយល់ពីសារសំខាន់ក្នុងការសិក្សា ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនិងថែរក្សាការចងចាំរបស់ជន រងគ្រោះផង ។

នៅពេលអម្បែងអណ្តែត : ការបង្ហាញពីអារម្មណ៍សោកស្តាយ

ការធ្វើដំណើរមកកាន់ទីក្រុងភ្នំពេញដើម្បីសិក្សាអំពីរបប ខ្មែរក្រហមនិងដំណើរការនីតិវិធីរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុង តុលាការកម្ពុជាបានធ្វើឲ្យអ្នកចូលរួមដែលភាគច្រើនជាអ្នកនៅរស់ ពីរបបខ្មែរក្រហមមានអារម្មណ៍ស្តុកស្តាយខ្លាំង ។ នេះគឺជាការ

ពិតសម្រាប់អ្នកចូលរួមមកពីភូមិត្រពាំងវែងដែលធ្លាប់រស់នៅ ជាមួយលោក ឆាន់ យ៉ូ នៅក្នុងអំឡុងរបបខ្មែរក្រហម ។ ការ បង្ហាញពីអារម្មណ៍ស្តុកស្តាយក្នុងការសោកស្តាយគឺជាដំណើរការ ដ៏ពិបាកមួយសម្រាប់មនុស្ស ។ ការបង្ហាញពីអារម្មណ៍បែបនេះ គឺជាការទើបទាល់មួយសម្រាប់ប្រជាជនកម្ពុជា ដែលវប្បធម៌របស់ ខ្លួនត្រូវបានហាមឃាត់នូវការសុំទោសជាសាធារណៈនិងដែលត្រូវ តម្លៃខ្ពស់បំផុតនៅលើការគោរពថា នាទីក្រមនៃវណ្ណៈសង្គម ។ ហេតុនេះហើយជាធម្មតាប្រជាជនកម្ពុជាមិនដែលពិភាក្សាពីហេតុ ការណ៍ដែលនាំឲ្យមានការសោកស្តាយនិងការខ្មាសអៀនដោយបើក

លោក ឆាន់ យ៉ូ និយាយទៅកាន់មិត្តចាស់កាលពីជំនាន់ខ្មែរក្រហម

ចំហទេ ប៉ុន្តែបង្ហាញពីការសោកស្តាយរបស់គេដោយប្រយោល ដែលបញ្ជាក់ជាទូទៅហើយសន្មតថាវាជាឥរិយាបថនិងទឹកមុខ បន្ទាប់ខ្លួន ។ ភាពស្តុកស្តាយនិងភាពខុសគ្នាបន្តិចបន្តួចនៃទំនាក់ទំនង បុគ្គលនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា គឺជាការបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់លាស់ មួយនៅក្នុងការពិភាក្សារវាង លោក ឆាន់ យ៉ូ និងអ្នកភូមិពីរនាក់ ដែលអញ្ជើញមកពីភូមិត្រពាំងវែង ។ អ្នកភូមិម្នាក់ឈ្មោះ ឈឿន បានចូលទៅជិតលោក ឆាន់ យ៉ូ នៅម៉ោងសម្រាក ដើម្បីពិភាក្សា អំពីសកម្មភាពរបស់កូនគាត់ឈ្មោះ ខែ នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។ ឈឿន កំពុង រង់ចាំឱកាសដើម្បីនៅជិតលោក ឆាន់ យ៉ូ ស្ងាត់ៗ ជាជាងពិភាក្សាអំពីបញ្ហានេះជាសាធារណៈនៅក្នុងក្រុម ។ ក្រោយ មក ឈឿន បានប្រាប់លោក ឆាន់ យ៉ូ ដោយស្ងាត់ៗនិងមួយៗ ថា ខែ មានជំងឺ ហើយបានស្លាប់រយៈពេលមិនយូរប៉ុន្មានទេ ក្រោយ

ឆ្នាំ១៩៧៩ ។ គាត់បានរៀបរាប់បន្ថែមទៀតថា គាត់គ្មាន អារម្មណ៍សោកស្តាយទេ ដែលកូនប្រុសរបស់គាត់បានស្លាប់ ពីព្រោះគាត់ដឹងថា ខែ បានប្រព្រឹត្តអំពើអាក្រក់ក្នុងអំឡុងរយៈពេល ក្រហមពេលដែលកូនរបស់គាត់ធ្វើជាឈ្មួញបង្កមី ។ ក្រោយមក ឈៀង បានបញ្ជាក់ថា គាត់ជឿជាក់ថា ខែ ស្លាប់ទាំងក្មេងបែប នេះដោយសារតែកម្មព្យាបាលរបស់កូនគាត់ដែលបណ្តាលមកពីអំពើ អាក្រក់ទាំងនេះ ។

ទោះបីជាពិភាក្សានេះខ្លី និងមានលក្ខណៈធម្មតា ប៉ុន្តែវា មានសារៈសំខាន់ខ្លាំងណាស់ចំពោះ ឈៀង និង លោក ឆាំង យុ ជាងអត្ថបទដែលបានផ្តល់ទៅអ្នកសង្កេតការណ៍ធម្មតាទៅទៀត ។ ទាំង ឈៀង និង លោក ឆាំង យុ សុទ្ធតែដឹងថា នៅក្នុងរយៈពេល ក្រហម ខែ ពិតជាបានចាប់ខ្លួន លោក ឆាំង យុ ខ្លួនឯង និងវាយ ធ្វើបាបគាត់និងពូជ័យសាហាវ ។ ទោះបីជា ឈៀង មិនបាន រៀបរាប់ពីសកម្មភាពជាក់លាក់ទាំងនេះក៏ដោយ ប៉ុន្តែគាត់បាន បង្ហាញអំពីភាពសោកស្តាយទាំងនេះដោយប្រយោលថាកូនប្រុស របស់គាត់បានបង្កការឈឺចាប់និងធ្វើបាប លោក ឆាំង យុ មែន ។

អ្នកចូលរួមផ្សេងទៀតឈ្មោះ ហៀន ដែលបច្ចុប្បន្នជា អាចារ្យនៅវត្តព្រះនេត្រព្រះក៏បានចូលមកជិត លោក ឆាំង យុ តែម្នាក់ឯងដែរ នៅពេលសម្រាកពេលល្ងាច ។ ហៀន បានប្រាប់ លោក ឆាំង យុ ថា គាត់នៅចាំបានថាគ្រួសាររបស់លោក ឆាំង យុ ជាមនុស្សល្អ ពីសម័យខ្មែរក្រហម ។ ក្រោយមក ហៀន បានរៀបរាប់ដោយ ស្ងាត់ៗពីភាពចៃដន្យមួយដែលគាត់បាន ចាំពីពេលនោះនៅពេលដែលភ្លើងឆេះ វាលស្រែយ៉ាងសន្តោសនៅ នៅអំឡុង ពេលដែលមនុស្សមួយក្រុមធ្វើដំណើរទៅ កាត់ចិត្តព្រៃស្រូវ ។ បន្ទាប់មក ហៀន បានសួរអំពីបងស្រីរបស់លោក ឆាំង យុ និងបងថ្មីរបស់គាត់ដោយសង្ឃឹមថា ពួក គេទាំងពីរនាក់នឹងមិនមានបញ្ហាអ្វីទេ ។

ជាថ្មីម្តងទៀត ការនិយាយគ្នា ដោយសន្តិវិធីនេះមានបង្កប់ន័យដ៏មាន

សារៈសំខាន់មួយ ។ ក្នុងអំឡុងរយៈពេលខ្មែរក្រហម ហៀន គឺជាអនុ ប្រធានក្រុមគ្រូពិន័យ និងជាម្នាក់ក្នុងចំណោមម្នាក់ដ៏ សាហាវនិងជាប់ខាតបំផុត ។ តាមពិត នៅពេលដែលរៀបរាប់ រឿងនេះទៅកាន់លោក ឆាំង យុ បុរសទាំងពីរនេះសុទ្ធតែដឹង ច្បាស់ថា បន្ទាប់ពីភ្លើងឆេះមក ហៀន បានចោទប្រកាន់បងស្រី របស់លោក ឆាំង យុ ដែលបណ្តាលឲ្យមានភ្លើងនេះឡើង ពីព្រោះ គាត់គឺជា “ប្រជាជនថ្មី” ម្នាក់ដែលជម្លៀសពីទីក្រុងភ្នំពេញមកកាន់ កងរបស់ ហៀន នៅពេលនោះ ។ ទាំងនេះហើយដែលធ្វើឲ្យបង ស្រីរបស់លោក ឆាំង យុ មានគ្រោះថ្នាក់នឹងឈឺចាប់ព្រោះតែគាត់ អាចនឹងឆ្ងាយស្រួលត្រូវគេយកទៅសម្លាប់ដោយសារតែការចោទ ប្រកាន់របស់ ហៀន ។ បន្ថែមពីលើនេះទៀត ហុន ហ៊ុយ បាន និយាយប្រាប់លោក ឆាំង យុ ថា នៅក្នុងរយៈពេល ក្រហម ហៀន បានរាយការណ៍ពី ហុន ហ៊ុយ ប្រាប់អង្គការ (អំណាចរបស់ គាត់បានដោយសារ ឈៀង ដែលគាត់នៅរស់រហូតដល់បច្ចុប្បន្ន ប៉ុន្តែគាត់ភ័យខ្លាច ហើយមិនហ៊ានចូលរួមនៅក្នុងការធ្វើដំណើរ ទស្សនកិច្ចនេះទេ) ថាជាខ្លាំងរបស់បងប្អូននៅក្នុងការធ្វើដំណើរ ជាសំណាងល្អ ហុន ហ៊ុយ នៅតែរួចជីវិត ពីព្រោះរឿងណាមួយបាន ចូលមកដល់ប្រទេសកម្ពុជា ហើយបណ្តេញខ្មែរក្រហមចេញនៅ ដើមឆ្នាំ១៩៧៩មុនពេលដែលគាត់ត្រូវបានចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់ ។ នៅអំឡុងពេលនិយាយគ្នាជាមួយលោក ឆាំង យុ, ហៀន

មិត្តចាស់របស់លោក ឆាំង យុ កាលនៅក្នុងកងកុមារ និង អនុប្រធានក្រុមឈ្មោះ ហៀន

មិនបាននិយាយអំពីរឿងដែលពាក់ព័ន្ធនឹង ឆាំង យុ និងក្រុមសារ
របស់គាត់ទេ ។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ បុរសទាំងពីរនេះសុទ្ធ
តែបានដឹងច្បាស់ពីព័ត៌មានទាំងនេះ ។ មកត្រឹមពេលដែល ហៀន
មកក្បែរលោក ឆាំង យុ ក្នុងបូកពាបបែបនេះ ហើយតាមរយៈ
អាកប្បកិរិយានិងសំឡេងទីលំទោន អតីតកម្មភាពបាលនៃក្រុមហម
ម្នាក់នេះបានសារភាពថា គាត់បានប្រព្រឹត្តខុស ។ ការសារភាព
នេះគឺជាសកម្មភាពដ៏សំខាន់មួយសម្រាប់ ហៀន ពីព្រោះនៅពេល
ដែលភ្លើងនេះដោយចៃដន្យនេះ គាត់ចាត់ទុកថាខ្លួនគាត់ជាជន
រងគ្រោះ ដោយសារតែគាត់ខូចបាត់បង់អំណាចរបស់គាត់នៅក្នុង
របបខ្មែរក្រហម ហើយប្រហែលជាត្រូវគេយកទៅសម្លាប់ផង
ដែលធ្វើឲ្យមានអត្តិភ័យកើតឡើងដូច្នេះ ។ ការនិយាយពីដំណើរ
រឿងខ្លីអំពីអត្តិភ័យនេះនៅអំឡុងពេលធ្វើដំណើរទៅកាន់ចំណ្រាំង
ស្រូវគឺជាយុទ្ធការមួយសម្រាប់ ហៀន ដើម្បីសារភាពថា គាត់
បានធ្វើខុសទៅលើបងស្រីរបស់ ឆាំង យុ ហេតុដូច្នេះ ទើបគាត់
ព្យាយាមលើកពីរឿងអតីតកាលមកនិយាយ ។

ការនិយាយគ្នាដោយសង្ខេបទាំងពីរនេះគឺជាការបង្ហាញពី
អារម្មណ៍សោកស្តាយនៅក្នុងវប្បធម៌របស់ប្រជាជនកម្ពុជា ។ អ្នក
ភូមិទាំងពីរនាក់នេះបានមកក្បែរលោក ឆាំង យុ តែម្នាក់ឯង ហើយ
នៅទីកន្លែងដាច់ដោយឡែក ។ ជាមួយគ្នាផងដែរ អ្នកភូមិទាំងពីរ
នាក់នេះចាត់ទុកលោក ឆាំង យុ ជា “មនុស្សចាស់ជាង” (បង)
ទោះបីជាតាមការពិតទៅអ្នកទាំងពីរនាក់នេះអាយុច្រើនជាងគាត់
ហើយសម្តែងអាកប្បកិរិយាទីលំទោនទៅកាន់គាត់ដោយបន្ទាប់
ខ្លួនមើលចុះទៅក្រោម ហើយបង្ខំខ្លួនឯងញញឹម និងនិយាយស្ងាត់ៗ
នៅក្នុងសំឡេងញ័រៗក៏ដោយ ។ ឈៀង ថែមទាំងចេញទៅឆ្ងាយ
ដើម្បីហាមឃាត់ខ្លួនរបស់គាត់ពីមរណទុក្ខនៃការស្លាប់កូនប្រុស
របស់គាត់ ដែលវាប្រាកដជាការឈឺការចាប់ខ្លាំងណាស់សម្រាប់
មនុស្សចាស់ ។ ឆាំង យុ មានឋានៈខ្ពស់នៅក្នុងសង្គម ជានាយកនៃ
អង្គការដ៏ធំមួយដែលធ្លាប់ធ្វើដំណើរទៅបរទេសនិងនិយាយភាសា
បរទេស ហើយក៏ទទួលបាននូវការគោរពពីបុរសទាំងពីរនេះ
ទៀត ។

មានសុភាសិតខ្មែរមួយនិយាយថា នៅអំឡុងពេលលំបាក
វេទនា “ឃ្លោកលិច អម្បែងអណ្តែត” ។ ការនិយាយបែបនេះមាន

ន័យថា ជារឿងមិនមែនធម្មជាតិនិងគ្រោះថ្នាក់ចលាចលនៅក្នុង
សង្គមទេ ពីព្រោះជាធម្មតា “ឃ្លោកអណ្តែត ហើយអម្បែងលិច”
មានន័យថា មនុស្សដែលមានប្រយោជន៍ដូចជាគុណឃ្លោកដ៏ស្អាត
មួយសម្រាប់ដាក់ទឹក ហើយឡើងខ្ពស់នៅក្នុងសង្គម ហើយអ្នក
ដែលគ្រោតគ្រាតនិងគ្រោះថ្នាក់ដូចជាបន្ទុះបំណែកនៃកែវដែល
បែក ហើយត្រូវធ្លាក់ចុះក្រោមប្តូលិច ។ ន័យផ្សេងនេះត្រូវបាន
ប្រើដើម្បីរៀបរាប់ពីរបបខ្មែរក្រហមនៅពេលដែលមនុស្សគ្រោះ
ថ្នាក់មានអំណាចនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ហើយអ្នកផ្សេងៗទៀត
លិចទៅដល់បាត មនុស្សភាគច្រើនរង់នៅក្នុងដំណើរការនេះ ។
តាមរយៈភាសាកាយវិការនិងសំឡេងរបស់គេ ទាំង ឈៀង និង
ហៀន បានទទួលស្គាល់ថា អម្បែងដែលបែកហើយអណ្តែតនៅ
ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ហើយ ខែ និង ហៀន ក្លាយទៅជាផ្នែកមួយ
នៃ “អម្បែងដែលអណ្តែត” នេះដែលកប់គ្រួសាររបស់គាត់និង
លោក ឆាំង យុ យ៉ាងជ្រៅ ។

មានពាក្យជាច្រើនដែលមិនត្រូវបានលើកមកនិយាយទេ
នៅអំឡុងពេលពិភាក្សារវាងប្រជាជនកម្ពុជាដែលត្រូវតែលើក
យកមកពិចារណានៅពេលកំពុងជ្រើសរើសយកយុទ្ធការដើម្បី
ជួយសម្រួលដល់ការពិភាក្សានៅក្នុងចំណោមអតីតជនដែល
និងជនរងគ្រោះរបស់ខ្មែរក្រហម ។ សមាជិកផ្សេងទៀតដែលមិន
ស្ថិតនៅក្នុងក្រុមទាំងនេះមានអារម្មណ៍និងការយល់ឃើញដូចគ្នា ។
ជាងនេះទៅទៀត អ្នករស់រានមានជីវិតជាច្រើនមិនត្រូវបានចាត់
ចូលទៅក្នុងក្រុមណាមួយក្នុងចំណោមក្រុមទាំងពីរទេ ពីព្រោះ
អតីតជនដែលខ្លួនឯងជាច្រើនបានទទួលរងរបួសផ្នែកផ្លូវចិត្តនៅ
អំឡុងរបបខ្មែរក្រហមដែរ ។ អ្វីដែលសំខាន់ជាងនេះទៅទៀត
គឺវាជាមូលដ្ឋាននៃភាពជាមនុស្សរបស់អ្នកនៅរស់ទាំងអស់មែន
ទេ ទាំងជនរងគ្រោះនិងជនដែលដូចគ្នាគឺត្រូវតែសង្កត់ធ្ងន់ដើម្បីឲ្យអ្នក
ទាំងអស់គ្នាអាចនិយាយពីការពិតដោយសេរី ។ រឿងនេះអាចទទួល
ជោគជ័យបានតាមរយៈការទទួលស្គាល់និងដោះស្រាយពីភិរិយាបថ
នៅក្នុងរបៀបដែលប្រជាជនកម្ពុជាអាចបង្ហាញចេញមក ប៉ុន្តែ
មានអារម្មណ៍ឈឺចាប់ទាក់ទងទៅនឹងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

សរុបមក តាមរយៈការធ្វើដំណើរនេះ អ្នកភូមិមានអារម្មណ៍

វិជ្ជមានយ៉ាងខ្លាំង ។ ក្រុមទាំងមូលបានយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើ ព័ត៌មានដែលបានផ្តល់ឲ្យទាក់ទងទៅនឹងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ហើយបានស្តាប់យ៉ាង យកចិត្តទុកដាក់ទៅលើការពិភាក្សាក្នុងក្របខណ្ឌទាំងអស់នៅក្នុង តុលាការ ។ ប៊ិន អ៊ូច ជាកសិករដែលមានអាយុ៦៣ឆ្នាំមកពីខេត្ត បន្ទាយមានជ័យមានការសប្បាយរីករាយជាមួយនឹងទស្សនកិច្ច របស់គាត់នៅក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ ហើយមានអារម្មណ៍ថាគាត់យល់ ដឹងបានច្រើនអំពីអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជានិងអំពី ប្រវត្តិសាស្ត្រនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ អ៊ូច បានលើក ឡើងថា គាត់ក៏សប្បាយរីករាយផងដែរ ដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារ កម្ពុជាបានដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់នៅក្នុងការផ្តល់ព័ត៌មានសម្រាប់ ប្រជាជនកម្ពុជាស្វែងរកសមាជិកគ្រួសារដែលបានបាត់ខ្លួននៅ អំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនិងបានជួយពន្យល់ទៅកាន់ ពួកគេអំពីអ្វីដែលបានកើតឡើង ។ បន្ថែមពីលើនេះទៀត អ៊ូច មាន ការពេញចិត្តជាខ្លាំងជាមួយនឹងដំណើរការនីតិវិធីទាំងមូលនៅក្នុង អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាពីព្រោះការកាត់ទោស មានភាពយុត្តិធម៌និងមិនលម្អៀង បើទោះបីជាគាត់មានបញ្ហាជា មួយនឹងការមិនយល់ស្របមួយចំនួនដែលបានលើកឡើងដោយ មេធាវីការពារក្តីនៅក្នុងសវនាការរបស់ ខៀវ សំផន ក៏ដោយ ហើយ ជឿជាក់ថា ជនជាប់ចោទគួរតែត្រូវបានបន្តការឃុំខ្លួនទាំងអស់

ដើម្បីរង់ចាំការកាត់ទោស ។

មាស សុម៉ាលី អាយុ៤៨ឆ្នាំ ជាកសិករម្នាក់ មកពីខេត្ត បន្ទាយមានជ័យមានអារម្មណ៍ស្រដៀងគ្នាទៅនឹង ប៊ិន អ៊ូច ដែរ ។ សុម៉ាលី បាននិយាយថា គាត់មានការរំភើបរីករាយចំពោះការធ្វើ ដំណើរទស្សនកិច្ចនេះ ហើយគាត់មានការពេញចិត្តយ៉ាងខ្លាំង ។ គាត់ក៏មានអារម្មណ៍ថា គាត់យល់ដឹងបានច្រើនអំពីដំណើរការ នីតិវិធីរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ហើយឥឡូវ កាន់តែយល់ដឹងច្រើនជាងមុនអំពីអ្វីដែលកើតឡើងនៅក្នុងតុលាការ ។ សុម៉ាលី មានការពេញចិត្តជាខ្លាំងជាមួយនឹងអ្វីដែលគាត់យល់ដឹង អំពីអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ហើយជឿជាក់ថា តុលាការនេះមានប្រយោជន៍ពីព្រោះវាមានអំណាចដើម្បីដាក់ ទណ្ឌកម្មទៅលើទីក្រុងជនខ្មែរក្រហម ។

អ្នកចូលរួមមួយចំនួនថែមទាំងបានព្យាយាមបង្ហាញនូវការ ដឹងគុណ បន្ទាប់ពីការវិលត្រឡប់ទៅកាន់ភូមិកំណើតរបស់គាត់ វិញ ។ សមាជិកបុគ្គលិកមួយចំនួនរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារ កម្ពុជាបានទទួលទូរស័ព្ទថ្ងៃដំណាក់កាលចំពោះការធ្វើដំណើររបស់ គាត់ ។ ការបង្ហាញពីការដឹងគុណមិនមែនជាសកម្មភាពតូចតាចទេ សម្រាប់អ្នកភូមិជាច្រើនដែលបានស្វែងរកទូរស័ព្ទ ហើយចំណាយ លើការប្រើប្រាស់ទូរស័ព្ទ ពីព្រោះអ្នកភូមិទាំងនោះក្រខ្លាំងណាស់ ហើយគ្មានទូរស័ព្ទសម្រាប់ប្រើប្រាស់ផ្ទាល់ខ្លួនទៀតផង ។ ជាមួយ

ផ្កាដូកទឹកដែលរីកនៅរដូវប្រាំង

គ្នានេះ សង្ឃឹមថាកម្មវិធីចុះទៅ ផ្សព្វផ្សាយតាមមូលដ្ឋាននៅលើក ក្រោយៗ ដូចជាកម្រោងឯកសារ របស់របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារ កម្ពុជានឹងជួយផ្សព្វផ្សាយអំពី ចំណេះដឹងនិងការយល់ដឹងពីការ កាត់ទោសនៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះ វិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ហើយនិងធ្វើឲ្យមានភាពងាយ ស្រួលក្នុងការពិភាក្សាដោយបើក ចំហនិងជួយដល់ការផ្សះផ្សាជាតិ ថែមទៀត ។ រ៉េនឌុល ដីហ្វាន់កូ

ការសម្តែងល្ខោន “ទម្លាយភាពស្ងប់ស្ងាត់” នៅក្នុងក្រាំងតាចាន់

នៅថ្ងៃទី៥ និងទី៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១០ មជ្ឈមណ្ឌល ឯកសារកម្ពុជាបានដឹកនាំល្ខោនសម្តែង “ទម្លាយភាពស្ងប់ស្ងាត់” នៅអគ្គីភ័យស្ថានស្ថិតនៅក្នុងក្រាំងតាចាន់ ដែលស្ថិតនៅក្នុងខេត្តតាកែវ។ ក្នុងក្រាំងតាចាន់គឺជាកន្លែងដែលគេបង្កើតក្នុងភូមិភាគនិរតីក្នុងអំឡុង របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ១៩៧៥-១៩៧៩ ដែលបាន សម្លាប់ប្រជាជនជាងមួយពាន់នាក់។ ក្រាំងតាចាន់មានទីតាំង នៅជិតភូមិកំណើតរបស់ តាម៉ុក ដែលជាមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមម្នាក់ មានតួនាទីគ្រប់គ្រងភូមិភាគនិរតីនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិប តេយ្យ។ កម្មាភិបាលសំខាន់ៗទាំងអស់នៅមន្ទីរនេះសុទ្ធតែមក ពីតំបន់រំដោះរបស់ តាម៉ុក ហើយអ្នកដែលមានតួនាទីសំខាន់នៅក្នុង ក្រុមក៏មានទំនាក់ទំនងសាច់ញាតិនិងជាមិត្តភក្តិរបស់ តាម៉ុក ដែរ។

នៅក្នុងរយៈពេលពីរថ្ងៃ អ្នកភូមិដែលរស់នៅជុំវិញមន្ទីរ ក្រាំងតាចាន់នេះប្រមាណជា១០០០នាក់ បានមកមើលការ សម្តែងល្ខោន “ទម្លាយភាពស្ងប់ស្ងាត់” ដែលត្រូវបានគាត់តែង

ឡើងដើម្បីជួយបន្តបន្ថយការឈឺចាប់របស់គាត់នៅពេលដែល អ្នកទាំងនោះព្យាយាមប្រឈមមុខនឹងការចងចាំពីអ្វីដែលកើត ឡើងនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ ទស្សនិកជនរួមមាន សិស្សានុសិស្សដែលមកពីវិទ្យាល័យជាស៊ីមតាកែវ ក្មេងតូចៗ ដែលជាកូនចៅរបស់អ្នកភូមិ និងអ្នកភូមិចាស់ៗដែលជាអ្នកនៅ រស់ពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ នៅក្នុងការសម្តែងទាំងពីរថ្ងៃ ទស្សនិកជនបានមើលការសម្តែងយ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់ហើយមាន ការពេញចិត្តនឹងគោលបំណងនៃការសម្តែងដែលចង់ព្យាបាលជំងឺ ផ្លូវចិត្តនិងការផ្សះផ្សា។

អ្នកភូមិពីរនាក់ដែលបានមកមើលការសម្តែងល្ខោននិយាយ នេះគឺជាអ្នកនៅរស់ពីក្នុងក្រាំងតាចាន់នេះតែម្តង។ បន្ទាប់ពីទស្សនា ការសម្តែង អ្នកទាំងពីរនេះបានផ្តល់នូវទស្សនៈរបស់ខ្លួនទៅលើការ សម្តែងល្ខោននិងបញ្ហានៃការផ្សះផ្សានៅកម្ពុជា។ ហ៊ុន ញ៉ា អាយុ៧៨ឆ្នាំ ដែលធ្លាប់ជាប់នៅនៅមន្ទីរនេះពីឆ្នាំ១៩៧៦ ដល់ ១៩៧៨ បាននិយាយថា ការសម្តែងនេះគឺមានសភាពពិតប្រាកដ ដូចអ្វីដែលបានកើតឡើងមែន ហើយធ្វើឲ្យគាត់នឹកឃើញរឿងរ៉ាវ ឡើងវិញទាំងអស់កាលពីសម័យខ្មែរក្រហម។ ប៉ុន្តែ គាត់ពេញចិត្ត នឹងការទិតទំប្រឹងប្រែងរបស់អ្នកទាំងអស់គ្នាដែលបានមកចូលរួម ហើយរីករាយនឹងការសម្តែងពីព្រោះធ្វើឲ្យប្រជាជនបានដឹងនិង អាចដោះស្រាយបាននូវរឿងរ៉ាវឈឺចាប់ពីអតីតកាល ព្រោះអ្វី ដែលគាត់បានជួបប្រទះត្រូវបានក្មេងជំនាន់ក្រោយដឹងឮ។ ញ៉ា បាននិយាយបន្ថែមទៀតថា ការសម្តែង “បានរំលឹកឲ្យដឹងរបបខ្មែរ ក្រហមម្តងទៀត” ហើយក៏បានបង្កើតនូវឈុតឆាក “ដូចនឹងអ្វីដែល បានកើតឡើងនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមដែរ”។

សយ សែន ជាអ្នកទោសម្នាក់ទៀតនៅក្នុងក្រាំងតាចាន់ដែរ ហើយគាត់ត្រូវបានរួចខ្លួនបន្ទាប់ពីកងទ័ពវៀតណាម ចូលមកដល់ប្រទេសកម្ពុជានៅឆ្នាំ១៩៧៩។ សែន ជឿថា វា មានការលំបាកក្នុងការផ្សះផ្សារវាងអតីតអ្នកទោសនិងជនដែល ពី ព្រោះជនដែលមិនដែលចង់និយាយពីការពិតនិងសកម្មភាព

លោកយាយ ហ៊ុន ញ៉ា

របស់ខ្លួននៅអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យទេ ។ ជាឧទាហរណ៍ សែន បានអះអាងថា អតីតអ្នកធ្វើការនៅក្នុងក្រាំងតាចាន់មិនដែល ស្ម័គ្រចិត្តមកទស្សនាផ្ទះនេះឬនិយាយការពិតពីសកម្មភាពដែល ខ្លួនបានធ្វើទេ ។ សែន ជឿថា អតីតជនដែលព្យាយាមមិនអើពើ នូវអ្វីដែលខ្លួនបានធ្វើជាជាន់និយាយសារភាពឬប្រឈមមុខទេ ហេតុដូច្នេះទើបអ្នកខ្លះមិនមកមើលការសម្តែងនេះ ។ យើងបាន សួរទៅ សែន ថា តើគាត់ពេញចិត្តនឹងតុលាការខ្មែរក្រហមដែរឬទេ ហើយថា តើតុលាការនេះអាចផ្តល់យុត្តិធម៌ដល់គាត់ដែរឬទេ? សែន បាន ឆ្លើយថា «ទេ» ហើយបន្ថែមថា តុលាការនេះ «មិនអាច ផ្តល់យុត្តិធម៌ឱ្យខ្ញុំបានទេ ។ តើតុលាការនេះអាចផ្តល់យុត្តិធម៌ មកឱ្យយ៉ាងដូចម្តេចបើជនដែលកំពុងតែរស់នៅចម្ងាយ ១០០ ម៉ែត្រពីខ្ញុំមិនដែលនិយាយពីការពិតផងនោះ»?

បន្ទាប់ពីការសម្តែងចប់ សិស្សវិទ្យាល័យម្នាក់មកពីខេត្ត តាកែវបានសួរថា ហេតុអ្វីបានជាមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមសម្លាប់ ប្រជាជនខ្លួនឯង? សើ សាយ្យាណា បុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌលឯក សារកម្ពុជានិងជាអ្នកសម្របសម្រួលកម្រោងនេះបានឆ្លើយថា ខ្មែរក្រហមមិនត្រឹមតែសម្លាប់ប្រជាជនខ្មែរទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងធ្វើ

សយ សែន

បាបយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរនិងសម្លាប់បំផុតពូជនូវក្រុមជនជាតិភាគតិចដូចជា វៀតណាម ចាម និង កម្ពុជា ក្រោម ផងដែរ ។ សិស្សម្នាក់ទៀត បានសួរថា ហេតុអ្វីបានជាអ្នកផ្សេងទៀតមិនចង់និយាយជាមួយ ជា (ភ្នំអង្គនៅក្នុងល្ខោន) ដែលត្រូវបានខ្មែរក្រហមសង្ស័យ? សួន ប៉ុន្តែ អ្នកសម្របសម្រួលសិល្បៈសម្តែងអម្រឹតាបានឆ្លើយ ថា នៅអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យប្រជាជនព្យាយាមមិនបង្កើត ទំនាក់ទំនងជាមួយអ្នកដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាជាជនក្បត់ទេ ។ គាត់បានបន្ថែមទៀតថា សាច់ញាតិរបស់ ជា ដែលត្រូវបានរក ឃើញថា មានទំនាក់ទំនងជាមួយនឹងត្រូវខ្មែរក្រហមធ្វើទុកបុក ម្នេញ ចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់ ឬ បាត់ខ្លួនភ្លាមៗតែម្តង ។

សិស្សម្នាក់ទៀតបានសួរពីស្ថានភាពសាលាក្តីខ្មែរក្រហម នៅភ្នំពេញនាពេលបច្ចុប្បន្ន ។ ប៉ុន្តែ និង សាយ្យាណា បានឆ្លើយ ថា ការកាត់ទោសអតីតមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហមដែលនៅ រស់មិនទាន់បញ្ចប់ទេ ប៉ុន្តែជនត្រូវចោទកំពុងត្រូវបានឃុំខ្លួនហើយ សំណុំរឿងស្ថិតនៅក្នុងដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេត ។ សិស្សទី៤ បានយកមីក្រូហ្វូនហើយសួរថា តើរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិប តេយ្យធ្លាប់មានទំនាក់ទំនងកាត់ទោសជាមួយប្រទេសដទៃដែរឬទេ ក្រៅពីប្រទេសចិន? សាយ្យាណា បានឆ្លើយតបថា កម្ពុជាប្រជា- ធិបតេយ្យធ្លាប់មានទំនាក់ទំនងការទូតជាមួយប្រទេសដទៃ ប៉ុន្តែនៅ ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យប្រជាជនកម្ពុជាទាំងអស់ត្រូវបាន ដាក់កំហិតមិនឱ្យដើរទៅណាមកណា លើកលែងតែមេដឹកនាំជាន់ ខ្ពស់ខ្មែរក្រហម ។ ទីប្រឹក្សាចិនមានសិទ្ធិសេរីភាពក្នុងការធ្វើដំណើរ និងធ្វើការជាមួយកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមច្រើនជាងអង្គទូតរបស់ ប្រទេសនានាទាំងអស់ ។ អតីតអ្នកធ្លាប់រស់នៅស្រុកស្រែកក់ ដែលជាស្រុកកំរូមួយនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានសួរ សំណួរចុងក្រោយថា ហេតុអ្វីបានជាខ្មែរក្រហមបង្ខំតែអាហារ ប្រជាជនខណៈពេលដែលប្រជាជនត្រូវបានបង្ខំឱ្យធ្វើការធ្ងន់ ។ សាយ្យាណា បានឆ្លើយតបថា ដើម្បីបង្ខំរក្សាមុខមាត់ និងតុលា សម្បត្តិ កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមនៅក្នុងតំបន់ព្យាយាមដលិត ស្រូវឱ្យបានច្រើនបំផុតដើម្បីបញ្ជូនឱ្យរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិប- តេយ្យ ។ ជាងនេះទៅទៀត ខ្មែរក្រហមបានធ្វើពាណិជ្ជកម្មស្រូវ ដោយផ្លាស់ប្តូរជាមួយសព្វវត្ថុដើម្បីយកមកវាយជាមួយវៀត

ណាម ។

ចំពោះការសម្តែងនៅក្នុងយប់ទីពីរ ប្រជាជនប្រមាណ ៣០០ នាក់បានចូលរួមដែលក្នុងនោះរួមមានសិស្សថ្នាក់ទី១ មកពីវិទ្យាល័យជាស៊ីមតាភ័ក្ត្រ ។ ទោះបីជាមានការសួរសំណួរតែ បន្តិចបន្តួចក៏ដោយ ក៏ស្ត្រីម្នាក់ឈ្មោះ ខាត់ ខន បានរង់ចាំនៅកន្លែង សម្តែងខណៈពេលដែលទស្សនិកជនបានចាកចេញទៅអស់ ។ ខន អាយុ៦៨ឆ្នាំ បាននិយាយថា គាត់បានរង់ចាំអ្នកស្រាវជ្រាវរបស់ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាដើម្បីចែករំលែកនូវបទពិសោធន៍របស់ គាត់ជាយូរណាស់មកហើយ ។ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧១ ខន បានចូល បដិវត្តន៍ធ្វើជាទាហានដោយសង្ឃឹមថាខ្លួននឹងអាចជួយរំដោះប្រទេស កម្ពុជាពីចក្រពត្តិអាមេរិកនិងអំពើពុករលួយ ។ គាត់បានចូលរួម វាយរហូតដល់ខ្មែរក្រហមចាប់ខ្លួនគាត់និងបញ្ជូនគាត់ទៅកុកមួយ ក្នុងភូមិភាគនិរតីនៅឆ្នាំ១៩៧៥ ។ ខន មិនច្បាស់ថាគាត់ត្រូវ បានឃុំឃាំងនៅក្នុងកុកមួយណាទេ វាប្រហែលជាមន្ទីរសន្តិសុខ ២០៤ ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងមុនកុកក្រាំងតាចាន់ ។ ខន

បានបន្ថែមទៀតថា គាត់មានភាពសប្បាយរីករាយដែលបាន មើលល្ខោនសម្តែងនៅជិតភូមិរបស់គាត់ ហើយគាត់សង្ឃឹមថា កូនចៅជំនាន់ក្រោយនឹងដឹងអំពីរបបខ្មែរក្រហមតាមរយៈការ មើលល្ខោន «ទម្លាយភាពស្ងប់ស្ងាត់» នេះ ។

ជាទីបញ្ចប់ ការសម្តែងទទួលបានជោគជ័យយ៉ាងធំ ។ ការ សម្តែងបានផ្តល់ឱកាសឲ្យអ្នកភូមិបានពិភាក្សាអំពីអ្វីដែលបាន កើតឡើងនៅសម័យខ្មែរក្រហមនិងបញ្ហាតុលាការកាត់ទោស មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមដែលកំពុងតែដំណើរការសព្វថ្ងៃ ។ ការ ពិភាក្សាអំពីរឿងរ៉ាវពីអតីតកាលបានបង្កើតឲ្យមានការឈឺចាប់ តាមរយៈការនឹកឃើញឡើងវិញ ប៉ុន្តែក៏អាចធ្វើឲ្យជនរងគ្រោះ ជាសះស្បើយពីភាពតានតឹងក្នុងចិត្តដែលបានលាក់ទុកជាយូរមក ហើយ ហើយការពិភាក្សានេះអាចបង្កើតឲ្យមានការផ្សះផ្សាគ្នា រវាងជនរងគ្រោះដូចនិងនិងអតីតកម្មាភិបាលរបស់ខ្មែរក្រហម ដែលកំពុងរស់នៅក្នុងភូមិជាមួយគ្នានឹងជនរងគ្រោះដែរ ។

រ៉េនឌុល ដីហ្វាងកូ និង ញាណ សុខាភិ

ការសម្តែងរឿងល្ខោន «ទម្លាយភាពស្ងប់ស្ងាត់» នៅក្រាំងតាចាន់

ការឈានឡើងនិងធ្លាក់ចុះនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

ប្រទេសកម្ពុជាដែលជាប្រទេសតូចមួយនៅភូមិភាគអាស៊ី អាគ្នេយ៍និងមានប្រជាជនជាង១៥លាននាក់នោះជាទូទៅត្រូវបានស្គាល់ជាសកលដោយសារហេតុការណ៍ប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ខ្លួនពីរដុំយុគ្នា នោះគឺអរិយធម៌អស្ចារ្យនៃសម័យអង្គរ និងការសម្លាប់រង្គាល់នៃរបបខ្មែរក្រហម ។

ប្រទេសកម្ពុជាដែលមានប្រាសាទអង្គរវត្តហើយត្រូវបានចាត់ទុកថាជាជម្រកសាសនាដ៏ធំបំផុតនៅលើសកលលោកនោះគឺធ្លាប់ជាចក្រភពខ្មែរមួយដែលគ្របដណ្តប់ផ្នែកដីកោកស្មៅតែទាំងអស់នៃភូមិភាគអាស៊ីអាគ្នេយ៍នៅអំឡុងសតវត្សរ៍ទី១២និងទី១៣ ។ ការកកើតឡើងជាយថាហេតុនៃប្រទេសសៀម (បច្ចុប្បន្នប្រទេសថៃ) និងវៀតណាមថាជាប្រទេសជិតខាងមួយដ៏មានអំណាចបានធ្វើឲ្យប្រទេសកម្ពុជាមានការធ្លាក់ចុះជាបន្តបន្ទាប់ ។ នៅដើមសតវត្សរ៍ទី១៩ ប្រទេសកម្ពុជាបានក្លាយទៅជាជនរដ្ឋមួយដែលស្ថិតក្រោមចំណុះប្រទេសសៀមនិងវៀតណាម ។ នៅឆ្នាំ១៨៦៣ ប្រទេសកម្ពុជាបានធ្លាក់ក្រោមអាណាព្យាបាលរបស់ប្រទេសបារាំង (ដែលក្រោយមកបានក្លាយទៅជាអាណានិគម) អស់រយៈពេល៩០ឆ្នាំ ។ ប្រទេសបារាំងជាមហាអំណាចមួយក្នុងការរំដោះប្រទេសកម្ពុជាចេញពីការគ្រប់គ្រងរបស់ប្រទេសសៀម និងវៀតណាមទាមទារបាននូវព្រំដែនកម្ពុជាពីមុនមកវិញនិងធ្វើការស្ថាបនាអង្គរវត្តដ៏ល្បីល្បាញដែលទ្រុឌទ្រោមនោះឡើងវិញ ។ ប្រទេសបារាំងក៏នាំចូលមកនូវហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធទំនើប្រព័ន្ធនិងប្រព័ន្ធអប់រំមកឲ្យប្រទេសកម្ពុជាផងដែរ ទោះបីជាមានល្បឿនយឺតយ៉ាវបើយើងប្រៀបធៀបទៅនឹងសកម្មភាពរបស់ប្រទេសបារាំងមកលើទឹកដីកូសាំងស៊ីនដែលបារាំងគ្រប់គ្រងក៏ដោយ ។ ប្រទេសបារាំងមិនបានធ្វើអ្វីឲ្យបានច្រើនក្នុងការបង្កើតនូវប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងបែបសេរីមួយសម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជានោះទេ ហើយវត្តមានរបស់បារាំងបានជួយជាប្រយោលដល់ការកកើតឡើងនៃចលនាកម្ពុយនីស្តនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាផងដែរ ។

ទិដ្ឋភាពដ៏គួរឲ្យសោកសៅជាទីបំផុតនៃប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជា

ហើយជាក់ស្តែងណាស់គឺជាសោកនាដកម្មមួយដ៏ធំធេងបំផុតនៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រមនុស្សជាតិដែលកើតឡើងនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជារវាងឆ្នាំ ១៩៧៥ - ១៩៧៩ ដែលនៅពេលនោះប្រទេសកម្ពុជា (បានដាក់ឈ្មោះថាកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ) ត្រូវបានគ្រប់គ្រប់ដោយជនកម្ពុយនីស្តកម្ពុជាមួយក្រុមដែលមានឈ្មោះមិនផ្លូវការថា «ខ្មែរក្រហម» ។ នៅពេលកាន់កាប់អំណាច មេដឹកនាំកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យចាប់ផ្តើមអនុវត្តបដិវត្តន៍ដ៏ឈោរឈៅដែលបណ្តាលឲ្យមានមនុស្សស្លាប់ជាង១,៧លាននាក់ដោយសារការបង្កាត់អាហារលក្ខខណ្ឌការងារដ៏លំបាក ជំងឺ និងការសម្លាប់ ។ អត្ថបទខាងក្រោមនេះគឺជាសេចក្តីណែនាំជុំវិញព្រឹត្តិការណ៍ក្នុងសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

ប្រវត្តិសង្ខេប

ដើម្បីស្វែងយល់ពីរបៀបដែលខ្មែរក្រហមឡើងកាន់កាប់អំណាចនៅប្រទេសកម្ពុជាក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ វាគឺមានសារសំខាន់ណាស់ក្នុងការពិនិត្យមើលទៅលើស្ថានភាពនយោបាយក្នុងស្រុកនិងក្រៅប្រទេសកាលពីសម័យនោះក៏ដូចជាតួអង្គសំខាន់ៗដែលបានជះឥទ្ធិពលទៅលើការអភិវឌ្ឍផ្នែកនយោបាយនៅក្នុងប្រទេសក៏ដូចជាសាសនាផងដែរ ។

ពីរឆ្នាំបន្ទាប់ពីជួយប្រទេសកម្ពុជាឲ្យទទួលបានឯករាជ្យភាពពីប្រទេសបារាំងក្នុងឆ្នាំ១៩៥៣ សម្តេច នរោត្តម សីហនុ បានលះបង់រាជ្យសម្បត្តិទៅព្រះវររាជបិតារបស់ទ្រង់ ហើយក៏បន្តមហិច្ឆតារបស់ទ្រង់លើផ្នែកនយោបាយដោយបង្កើតនូវចលនា «សន្តិមរាស្ត្រនិយម» ។ សម្តេច សីហនុ បានអះអាងថា «សន្តិមរាស្ត្រនិយម» មិនមែនជាបក្សនយោបាយអ្វីនោះទេ ប៉ុន្តែជនណាដែលមានបំណងចង់ចូលរួមគិតម្នាស់លះបង់ចោលនូវសមាជិកភាពចេញពីបក្សនយោបាយរបស់ខ្លួន ដោយសារតែប្រជាប្រិយភាពរបស់ទ្រង់មានមកលើប្រជាសិក្សានិងការកាត់សង្កត់លើបក្សនយោបាយផ្សេងៗ បានធ្វើឲ្យសម្តេចអាចឈ្នះសន្តិកឆ្នោតស្ទើរតែទាំងស្រុងក្នុងការបោះឆ្នោតកាលពីឆ្នាំ១៩៥៥ ។ ការកើនឡើងនៃ

អំណាចរបស់ទ្រង់បានកំណត់នូវការធ្លាក់ចុះនៃបក្សប្រជាធិបតេយ្យ ក៏ដូចជាការកើនឡើងក្នុងការបង្ក្រាបពួកកុម្មុយនីស្តទូទាំងប្រទេស ដែលចុងក្រោយ អ្នកទាំងនោះត្រូវបានបណ្តេញចេញជាសម្ងាត់។ នៅឆ្នាំ១៩៦៧ ពួកកុម្មុយនីស្តទាំងអស់ដែលមានវត្តមាននៅក្នុង រដ្ឋាភិបាលរបស់សម្តេច សីហនុ បានចាកចេញពីតំណែងរបស់ខ្លួន ដើម្បីទៅចូលរួមជាមួយគ្នាក្នុងការបង្កើតពួកគេនៅក្នុងព្រៃ។

ដូចគ្នាផងដែរ ស្ថានភាពអន្តរជាតិធ្វើឲ្យមានការពិបាក សម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជាក្នុងការរក្សាអព្យាក្រឹតភាពរបស់ខ្លួន។ បន្ទាប់ពីប្រទេសកម្ពុជាបានទទួលឯករាជ្យ ឥណ្ឌូចិនបានធ្លាក់ចូលក្នុង សង្គ្រាមត្រជាក់។ សង្គ្រាមរៀតណាមបានក្លាយទៅជាការជំពាក់ ជំពង់មួយដ៏ធំធេងសម្រាប់សហរដ្ឋអាមេរិក។ ដោយសារតែមាន ការជឿជាក់លើទ្រឹស្តី «ដូមីណូ» សហរដ្ឋអាមេរិកមិនចង់ឃើញ ប្រទេសនៅភូមិភាគអាស៊ីអាគ្នេយ៍ក្លាយទៅជាប្រទេសកុម្មុយនីស្ត នោះទេ។ ថ្វីបើមានការប្រកាសនូវអព្យាក្រឹតភាពរបស់ខ្លួនក៏ដោយ ក៏ប្រទេសកម្ពុជាបានជាប់គាំងក្នុងភូមិសាស្ត្រនយោបាយដែរ ហើយភ្លាមនោះក៏អូសទាញឲ្យកើតមានជាសង្គ្រាមឡើង។

ខណៈពេលដែលកំពុងបង្ក្រាបពួកកុម្មុយនីស្តកម្ពុជានៅក្នុង ប្រទេស សម្តេច សីហនុ ជឿជាក់ថា ពួកជនកុម្មុយនីស្តទាំងនោះ ច្បាស់ជាឈ្នះសង្គ្រាមនេះ។ ដូច្នេះ សម្តេចក៏រួមសហការជាមួយ ប្រទេសចិន ហើយជាចុងក្រោយក៏ចងសម្ព័ន្ធមិត្តសម្ងាត់ជាមួយ ប្រទេសរៀតណាមខាងជើងក្នុងគោលបំណងបញ្ចៀសប្រទេស កម្ពុជាពីសង្គ្រាមក៏ដូចជាដើម្បីរក្សាអំណាចរបស់ទ្រង់ផងដែរ។ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៦៣ សម្តេច សីហនុ សម្រេចធ្វើការផ្តាច់ជំនួយ ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចនិងយោធាពីសហរដ្ឋអាមេរិក ដែលសរុបទៅមាន ចំនួនប្រហែលជា៤០៤លានដុល្លារអាមេរិកគិតតាំងពីប្រទេស កម្ពុជាទទួលបានឯករាជ្យមកម្ល៉េះ។ ជាងនេះទៅទៀត សម្តេច បានធ្វើជាតូបនីយកម្មទៅលើធានាការកម្ពុជាក៏ដូចជាពាណិជ្ជកម្ម នាំចេញនាំចូលរបស់ប្រទេសផងដែរ។ នៅឆ្នាំ១៩៦៤ ប្រទេស កម្ពុជាបានធ្វើការផ្តាច់ទំនាក់ទំនងទាំងស្រុងជាមួយសហរដ្ឋអាមេរិក ហើយឯកទេសចងសម្ព័ន្ធមិត្តអន្តរជាតិជាមួយប្រទេសចិនទៅវិញ។ ដោយធ្វើបែបនេះ សម្តេច សីហនុ បានទាត់ចោលនូវរដ្ឋាភិបាល ស្តាំនិយមរបស់ខ្លួន (ជាពិសេសផ្នែកយោធា) ដែលបានទទួល

ផលប្រយោជន៍ពីសហរដ្ឋអាមេរិកនោះ។ ពិសេសជាងនេះទៅ ទៀត សម្តេចបានធ្វើឲ្យពួកជាតិនិយមកម្ពុជាមានការខឹងសម្បា យ៉ាងខ្លាំង ដោយសារតែសម្តេចបានអនុញ្ញាតជាសម្ងាត់ឲ្យពួកជន កុម្មុយនីស្តរៀតណាមបោះជំរំនៅក្នុងទឹកដីកម្ពុជា។ សិស្សនិស្សិត និងបញ្ញវន្តទាំងឡាយនៅក្នុងទីក្រុងកាន់តែកើតក្តីស្រឡាចចិត្ត យ៉ាងខ្លាំងដោយសារតែភាពអត់ការងារធ្វើនិងការដោះស្រាយ បញ្ហាសេដ្ឋកិច្ចដោយខុសឆ្គងរបស់សម្តេច។

នៅក្នុងខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០ ខណៈពេលសម្តេច សីហនុ គង់ នៅឯក្រៅប្រទេស រដ្ឋសភាជាតិបានបោះឆ្នោតទម្លាក់ព្រះអង្គ ចេញពីអំណាច ហើយបានកាត់ទោសប្រហារជីវិតសម្តេចដោយ កំបាំងមុខទៀតផង។ នេះជាលើកទីមួយហើយដែលរាជាធិប- តេយ្យត្រូវបានលុបបំបាត់ចោលជាដូចការនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ សាធារណរដ្ឋខ្មែរដែលស្ថិតក្រោមការដឹកនាំរបស់លោកសេនា ប្រមុខ លន់ នល់ ត្រូវបានប្រកាសឡើងដោយមានការគាំទ្រពី សហរដ្ឋអាមេរិក។ នេះគឺបានវិវត្តន៍ឲ្យមានការពង្រីកវិសាលភាព ក្នុងការទម្លាក់គ្រាប់បែករបស់សហរដ្ឋអាមេរិកមកលើពួកកុម្មុយ នីស្តរៀតណាមក្នុងទឹកដីកម្ពុជាឲ្យកាន់តែខ្លាំងឡើងៗ ដែលបានចាប់ ផ្តើមតាំងពីឆ្នាំ១៩៦៩មកម្ល៉េះ ក្រោមរដ្ឋាភិបាលរបស់លោក ប្រធានាធិបតី និចស៊ុន។ ក្នុងអំឡុងពេល៤ឆ្នាំ ចំនួនគ្រាន់បែក ដែលទម្លាក់មកលើប្រទេសកម្ពុជាគឺមានចំនួនច្រើនជាងពាក់កណ្តាល មួយលានគោនឯណោះដែលលើសចំនួនគ្រាប់បែកដែលទម្លាក់មក លើប្រទេសជប៉ុនទៅទៀតក្នុងអំឡុងសម័យសង្គ្រាមលោកលើក ទីពីរ។ ការទម្លាក់គ្រាប់បែកនេះបានបណ្តាលឲ្យមនុស្សយ៉ាង ហោចណាស់ស្លាប់និងត្រូវរបួសជាង១៥០,០០០ នាក់។ ខណៈ ពេលដែលការទម្លាក់បែកនេះបានបង្ហាត់ជាបណ្តោះអាសន្ននូវការ ជោគជ័យរបស់ពួកជនកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា វាក៏បានធ្វើឲ្យប្រជាកសិករ ជាច្រើនសុខចិត្តរត់ចូលក្នុងព្រៃទៅជួយពង្រឹងកម្លាំងរបស់ពួកជន កុម្មុយនីស្តទាំងនោះថែមទៀត។

ចលនាកុម្មុយនីស្តនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា

ពួកជនកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាមានទំនាក់ទំនងយ៉ាងជិតស្និទ្ធ ជាមួយនឹង (ពឹងផ្អែកទៅលើ) ចលនាកុម្មុយនីស្តនៅរៀតណាមដើម្បី វាយប្រហារអាណានិគមបារាំង។ នៅដើមទសវត្សរ៍៤០ គឺមាន

ចំនួនសមាជិកកម្ពុជាជាច្រើននៅក្នុងបក្សកុម្មុយនីស្តឥណ្ឌូចិនដែល គ្រប់គ្រងដោយវៀតណាម។ នៅឆ្នាំ១៩៥១ បក្សប្រជាជន បដិវត្តន៍កម្ពុជាត្រូវបានបង្កើតឡើង។ បើដៃគូតាមទ្រឹស្តីចលនា កុម្មុយនីស្ត កម្ពុជា និងវៀតណាមគឺជាតំណាងនៃសិទ្ធិស្មើគ្នា។ ប៉ុន្តែនៅក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង ការសម្រេចចិត្តទាំងឡាយគឺពួក កុម្មុយនីស្តវៀតណាមជាអ្នកធ្វើឡើង ហើយពួកគេចាត់ទុកដៃគូ កម្ពុជារបស់ខ្លួនថាជាអ្នកគ្មានសមត្ថភាព។ ការរៀបចំនេះបាន ធ្វើឲ្យប្រជាជនកម្ពុជានឹកឃើញពីការគ្រប់គ្រងរបស់វៀតណាម មកលើប្រទេសកម្ពុជាកាលពីអតីតកាលក៏ដូចជាធ្វើឲ្យប្រជាជន មានការខឹងសម្បាយយ៉ាងខ្លាំងផងដែរ។

គួរឲ្យកត់សម្គាល់ដែរថា នៅពាក់កណ្តាលទសវត្សរ៍៥០ មានការវិលត្រឡប់មកវិញនូវចំនួននិស្សិតជាច្រើននាក់ពីប្រទេស បារាំងដែលបានឱបក្រសោបមកជាមួយនូវមនោគមវិជ្ជាកុម្មុយ នីស្តពីបារាំងនោះផងដែរ។ មិនដូចជាដៃគូដែលហ៊ុកហ្វឹនដោយ វៀតណាមរបស់និស្សិតទាំងនេះទេ គឺថានិស្សិតកម្ពុជាទាំងនេះ មានស្មារតីជាតិនិយមជាន់ ហើយក៏មិនពេញចិត្តនឹងការធ្វើជា អាណាព្យាបាលរបស់វៀតណាមមកលើបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា នោះដែរ។ ជនកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាថ្មីទាំងនេះបានធ្វើការសម្លាប់ រដ្ឋាលនូវកម្មាភិបាលដែលគាំទ្រវៀតណាម។ និស្សិតដែលត្រឡប់ មកវិញ ភាគច្រើនជាបញ្ញវន្តដែលទទួលបានអាហារូបករណ៍ពី រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាដើម្បីទៅសិក្សានៅទីនោះ។ នៅដើមទសវត្សរ៍ ៥០ ពួកនិស្សិតទាំងនេះគ្រាន់តែមានបំណងចង់បានឯករាជ្យភាព ពីប្រទេសបារាំងតែប៉ុណ្ណោះ។ សាឡុត ស ដែលត្រូវបានគេស្គាល់ ថាជា ប៉ុល ពត ហើយក៏ជាអនាគតមេដឹកនាំនៃរបបកម្ពុជាប្រជា ធិបតេយ្យ គឺជានិស្សិតម្នាក់ក្នុងចំណោមនិស្សិតទាំងអស់នោះ។ នៅពេលដែលនិស្សិតទាំងនេះត្រឡប់មកវិញ ពួកគេបានធ្វើជា គ្រូបង្រៀននិងបម្រើការជាសម្លាប់បដិវត្តន៍របស់ពួកគេ។ នៅ ទសវត្សរ៍៦០ ការបង្ក្រាបពួកឆ្វេងនិយមរបស់សម្តេច សីហនុ បានជំរុញឲ្យបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ជាចុងក្រោយបានរត់ចូលទៅ ក្នុងព្រៃដែលជាកន្លែងពួកគេធ្វើការដឹកនាំសកម្មភាពបដិវត្តន៍របស់ ខ្លួន។ ដោយសារតែការទម្លាក់គ្រាប់បែករបស់សហរដ្ឋអាមេរិក យ៉ាងខ្លាំងក្លាមកលើកម្ពុជា កងទ័ពខ្មែរក្រហមបានទទួលការគាំទ្រ

ក្នុងស្រុកជាច្រើន ហើយក៏ចាប់ផ្តើមកាន់តែសាហាវឡើងផង ដែរ។ ក្រោយពីរដ្ឋប្រហារឆ្នាំ១៩៧០ ដោយសារតែការជំរុញ របស់ចិន សម្តេច សីហនុ ចាប់ផ្តើមចងសម្ព័ន្ធមិត្តជាមួយខ្មែរ ក្រហម ដោយជឿជាក់ថាពួកខ្មែរក្រហមនឹងអាចធ្វើឲ្យសម្តេច ឡើងកាន់កាប់អំណាចវិញបាន។ ដោយមិនមានមន្ទិលសង្ស័យ អ្វីនោះទេ គឺថាការអំពាវនាវរបស់សម្តេច សីហនុ ក្នុងការឲ្យប្រជាជន របស់ទ្រង់ចូលរួមសហការជាមួយខ្មែរក្រហម គឺពិតជាបានជួយ ពង្រឹងកម្លាំងរបស់ខ្មែរក្រហមថែមទៀតខ្លាំងណាស់។ ដោយ សារតែសហរដ្ឋអាមេរិកចាញ់សង្គ្រាមវៀតណាម របបសាធារណ រដ្ឋខ្មែរដ៏ពុករលួយនោះក៏បានដួលរំលំនៅពេលដែលខ្មែរក្រហម

វាយចូលទីក្រុងភ្នំពេញនៅថ្ងៃទី១៧ មេសា ១៩៧៥។

សោកនាដកម្មនៃប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជា

ពីដំបូងប្រជាជនកម្ពុជាជាច្រើនបានទទួលស្វាគមន៍កងទ័ព ខ្មែរក្រហមដោយភ្ញាក់រាយ ដោយជឿជាក់ថាទីបញ្ចប់សន្តិភាព បានមកដល់ហើយ។ ភ្លាមនោះផងដែរ ពួកគេបានដឹងថាខ្លួនកំពុង តែងើរចូលទៅក្នុងឋាននរករស់មួយ។ ប៉ុល ពត បានគិតកូរទុកជា មុននូវសង្គមមួយដែលថ្មីទាំងស្រុង គ្មានវណ្ណៈ និង ភាពជាម្ចាស់ការ លើខ្លួនឯងដែលក្នុងនោះប្រជាកសិករត្រូវបានចាត់ទុកថាជាឆ្លើងខ្លួន របស់សង្គម។ ប៉ុល ពត អះអាងសរសើរថា ប្រសិនបើខ្មែរអាច កសាងអង្គរបាន នោះក៏អាចធ្វើអ្វីៗបានដែរ។ ប្រទេសកម្ពុជា

ត្រូវបានចាប់ផ្តើមពីឆ្នាំសូន្យសាជាថ្មី ។

ភ្លាមៗបន្ទាប់ពីកាន់កាប់បានទីក្រុងភ្នំពេញ ខ្មែរក្រហម បានចេញបញ្ជាឲ្យប្រជាជនទាំងអស់ជម្លៀសទៅទីជនបទដោយយក លេសថាសហរដ្ឋអាមេរិកនឹងទម្លាក់គ្រាប់បែកលើទីក្រុង ហើយ នឹងមានការខ្វះខាតស្បៀងអាហារមួយរយៈសម្រាប់ប្រជាជនទីក្រុង ដ៏ច្រើនកុះករ ។ តាមការពិត ការទម្លាក់គ្រាប់បែករបស់សហរដ្ឋ អាមេរិកនិងកង្វះស្បៀងអាហារមិនមែនជាបញ្ហាទាំងមូលនោះ ទេ ។ ប៉ុល ពត និងអ្នកដឹកនាំខ្មែរក្រហមបានធ្វើការគ្រោងទុក ជាមុននូវការជម្លៀសប្រជាជននៅភ្នំពេញតាំងពីដើមឆ្នាំ១៩៧០ មកម្ល៉េះ ទុកជាដែនការមនោគមន៍វិជ្ជាប្រដិវត្តន៍ផ្តាច់ការរបស់

ពួកគេ ។ ជនបរទេសត្រូវបានបញ្ជាឲ្យចេញឆ្ងាយពីប្រទេសកម្ពុជា ។ ទាហាននិងរដ្ឋការនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរត្រូវបានសម្លាប់ចោល ភ្លាមៗ ។ ប្រជាជនគ្រប់រូបទាំងក្មេងទាំងចាស់ទោះជាឈឺឬក៏មិន ឈឺក៏ដោយ ត្រូវបានបញ្ជាឲ្យចាកចេញពីទីក្រុងភ្លាមៗ ដើម្បីទៅ ធ្វើស្រែចម្ការនៅទីជនបទ ។ ចំពោះប្រជាជនជាច្រើន ការធ្វើ ដំណើរនេះបានក្លាយទៅជាផ្លូវនៃសេចក្តីស្លាប់ ។ អ្នកជំងឺស្លាប់ ដោយសារពុំមានឱសថព្យាបាល ស្ត្រីមានផ្ទៃពោះត្រូវសម្រាល កូននៅតាមផ្ទះប្រសិនបើបង់រស់រានមានជីវិត ។ ទីក្រុងទាំងមូល ស្ទើរតែទទេស្តាត គ្មានមនុស្ស លើកលែងតែរោងចក្រមួយពីរ និង ស្ថានទូតមួយចំនួនដែលជាប្រទេសមានទំនាក់ទំនងជាមួយខ្មែរ

ក្រហម រួមមានប្រទេសចិន និងយូហ្គោស្លាវី ។ សាលាជាច្រើន ត្រូវបានប្រែក្លាយទៅជាកន្លែងចិញ្ចឹមសត្វ ឬកុក ។ ក្នុងចំណោម នោះមានមន្ទីរស-២១ ដែលជាអតីតសាលារៀនទូលស្វាយ ព្រៃផ្លួង ។ ដូរនិងហាងនានាគ្មាននៅសល់អ្វីទាំងអស់ ។ ចំណែក ឡានត្រូវបានគេចោលនៅតាមផ្លូវ ។ ភ្នំពេញត្រូវបានស្គាល់ថា ជា “ទីក្រុងខ្មោច” នៅអំឡុងពេលខ្មែរក្រហមកាន់កាប់ ។

អ្នកទាំងឡាយដែលស្គាល់ ប៉ុល ពត ពីមុន មានការយល់ ដឹងតិចតួចណាស់ពីប្រភេទមនុស្ស ដូចជា ប៉ុល ពតនេះ ។ ដូចជា នៅទីក្រុងប៉ារីស ឆ្នាំដំបូង ប៉ុល ពត ត្រូវបានគេស្គាល់ថាជាមនុស្ស ដែល “ចូលចិត្តនិយាយលែងសើច” ។ ការអានសៀវភៅនិយាយ ពីស្តាលីន និង ម៉ៅ ប្រហែលជាកត្តាមួយដែលជះឥទ្ធិពលដល់ការ ប្តេជ្ញាចិត្តធ្វើបដិវត្តន៍របស់ ប៉ុល ពត ។ រួមជាមួយនឹងកត្តាផ្សេងៗ ទៀត ដូចជាការលំបាកវេទនានៅក្នុងព្រៃ ការខូចខាតដោយសារ សង្គ្រាម និងចក្ខុវិស័យរបស់ខ្លួនទៅលើប្រទេសកម្ពុជាកាលពី អតីតកាលដ៏រុងរឿងនៃសម័យអង្គរ ដែលបណ្តាលឲ្យ ប៉ុល ពត សង្កត់ធ្ងន់ទៅលើភាពជា “ម្ចាស់ឯករាជ្យ” ។

នៅពេលដែលបានតាំងទីលំនៅសាជាថ្មីនៅទីជនបទ ប្រជាជនទាំងអស់គ្រប់មុខជំនាញត្រូវបានប្រែក្លាយទៅជាកសិករ ដែលត្រូវធ្វើការនៅស្រែនិងសាងសង់ទំនប់ទឹកនិងប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ ផ្សេងៗ ក្នុងគោលបំណងបំពេញគោលដៅឲ្យបក្សកុម្មុយនីស្ត ដោយឲ្យដល់បានអង្ករបីតោនក្នុងមួយហិកតាបីដងក្នុងមួយឆ្នាំ ។ ដោយធ្វើបែបនោះ មេដឹកនាំនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ក៏មានបំណងបង្កើតសង្គមមួយដែលគ្មានវណ្ណៈ ទោះបីជាភាព ជាក់ស្តែងអ្នកដែលចូលរួមធ្វើបដិវត្តន៍មុនឆ្នាំ១៩៧៥ក៏មានជាងក៏ ដោយ ។ សាសនា សេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារ និងចំណងគ្រួសារត្រូវបាន លុបបំបាត់ទាំងស្រុង ។ អ្វីៗទាំងអស់គឺជារបស់អង្គការបដិវត្តន៍ ដែល “ត្រឹមត្រូវនិងភ្លឺថ្លា” ក្នុងការអនុវត្តនូវបដិវត្តន៍ដែលប្រជា ជនទាំងអស់ត្រូវបានរំពឹងទុកថានឹងលះបង់បូជាទាំងស្រុង ។

ខណៈពេលដែលស្រូវត្រូវបាននាំចេញទៅបរទេសដើម្បី ប្តូរយកមកវិញនូវសព្វវត្ថុធម្មជាតិ ប្រជាជនត្រូវបានទុកឲ្យគ្មាន អ្វីហូប ហើយត្រូវធ្វើការពេញមួយថ្ងៃដោយហូបតែបបររាវៗ បន្តិចប៉ុណ្ណោះ ។ ប្រជាជនជាច្រើនព្យាយាមបម្លែងក្រពះរបស់

ខ្លួនដោយល្អប្រសើរឡើយ ឬក៏ស្ថិតិ ។ ប្រជាជន រាប់សែននាក់ត្រូវបានស្លាប់ដោយសារតែការបង្កគំរាមការ ធ្វើការហួសកម្លាំង និងជំងឺ។ យ៉ាងណាមិញ ការរងទុក្ខវេទនា នេះមានភាពខុសៗគ្នាអាស្រ័យទៅលើតំបន់និងកាលប្រវត្តិ ។ ជីវិតរបស់ប្រជាជននៅភូមិភាគបូព៌ាមានភាពល្អប្រសើរជាង ប្រជាជននៅភាគភូមិភាគបូព៌ាមិននិរតី ។ បន្ថែមពីនេះផងដែរ ការផ្គត់ផ្គង់អាហារមានការល្អប្រសើរនៅមុនឆ្នាំ១៩៧៧ នៅ ពេលដែលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យចាប់ផ្តើមមានការវាយប្រហារ តាមព្រំដែនជាមួយវៀតណាម ។

ការសម្លាប់រដ្ឋបាលក្រុងស្រុក

ដូចគ្នាទៅនឹងរបបកុម្មុយនិស្តផ្សេងៗ មេដឹកនាំកម្ពុជាប្រជា ធិបតេយ្យមានការសង្ស័យទៅលើសត្រូវផ្ទៃក្នុង ហើយស្វែង រកសត្រូវទាំងនោះដើម្បីកម្ទេចចោល ។ កុកក្រងល្បិចល្បាញក៏ មន្ទិរស-២១ ដែលប្រជាជនកម្ពុជាស្គាល់ថាជា កុកក្រងស្វែង ត្រូវបានចាត់ទុកថាជាកន្លែងមួយដែល “អ្នកចូលហើយមិនដែលចេញ មកវិញបាន” ។ កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមនិងសមាជិកគ្រួសាររបស់ ពួកគេដែលត្រូវបានចាប់ខ្លួនមកតែងតែធ្វើការ “សារភាព” ដោយ ស្ថិតក្រោមការធ្វើទារុណកម្មជាពួកគេបម្រើការឲ្យ សេ.អ៊ី.អា ឬក៏ កា.ហ្ស.បេ ជាដើម ។ ទំនាក់ទំនងរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ជាមួយនឹងវៀតណាមកាន់តែមានភាពយ៉ាងយូរទៅៗ ។ អ្វីដែលបង្កឲ្យមានទំនាស់មិនមែនដោយសារតែភាពខុសគ្នានៃ មនោគមវិជ្ជារបស់ពួកគេនោះទេ តែចំណុចសំខាន់នោះគឺការ ភ័យព្រួយបារម្ភរបស់ ប៉ុល ពត ចំពោះការគ្រប់គ្រងភូមិសាស្ត្រ នយោបាយរបស់វៀតណាមនៅវិញ្ញាណ ។ ប្រហែលជាដោយសារ តែ ប៉ុល ពត ធ្លាប់ទទួលបានការហ៊ុកហាត់ពីវៀតណាម ទើបធ្វើឲ្យ ប៉ុល ពត កាន់តែមិនមានភាពអត់ធ្មត់ចំពោះការចង់កាន់កាប់របស់ វៀតណាម ។ ភាពមិនជឿជាក់ទៅលើវៀតណាមរបស់ ប៉ុល ពត កាន់តែមានភាពខ្លាំងក្លាបន្ទាប់ពីខែកក្កដា ១៩៧៧ នៅពេលដែល វៀតណាមបានចុះហត្ថលេខាលើកិច្ចព្រមព្រៀងសហការជាមួយ ប្រទេសឡាវរួចមក ។ ដូច្នេះរវាងខ្មែរក្រហមនិងកងទ័ពវៀតណាម ទាក់ទងនឹងភាពជាម្ចាស់ទៅលើកោះខ្លះៗ នៅល្បងសមុទ្រថៃនិង នៅតាមព្រំដែនដែលបានកើតឡើងតាំងពីដើមឆ្នាំ១៩៧៥ មក

ម្ល៉េះ ។ ប៉ុន្តែ ខ្មែរក្រហមមានការជឿជាក់ថា ប្រទេសចិននឹងគាំទ្រ ខ្លួន ដូច្នេះក៏ចាប់ផ្តើមធ្វើការវាយប្រហារទ្រង់ទ្រាយធំនៅពាក់ កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ ចូលទៅក្នុងព្រំដែនខេត្តវៀតណាមដើម្បី ដណ្តើមយកទឹកដីកម្ពុជាដែលបាត់បង់ទៅឲ្យវៀតណាមតាំងពី ប៉ុន្មានសតវត្សរ៍មុនមកវិញ ។ កងទ័ពវៀតណាមធ្វើការតបតវិញ និងជ្រៀតចូលភូមិភាគបូព៌ានៃប្រទេសកម្ពុជាកាន់តែជ្រៅវិញ ដល់៣២គីឡូម៉ែត្រ ។

ដោយមានការភ័យខ្លាចនឹងការបះបោរ មេដឹកនាំកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យមានការសង្ស័យទៅលើកម្មាភិបាលភូមិភាគបូព៌ា ដែលគាំទ្រវៀតណាម ។ អ្នកទាំងនោះត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាជា ក្បាលយួនខ្លួនខ្លួន ។ ប៉ុល ពត បញ្ជាឲ្យមានការសម្លាប់ជាបន្ត បន្ទាប់នូវកម្មាភិបាលភូមិភាគបូព៌ាដោយមួយចំនួនត្រូវបានបញ្ជូន ទៅមន្ទិរស-២១ ។ សោ ភឹម លេខាភូមិភាគបូព៌ាបានធ្វើអត្ថប្រយោជន៍ នៅឆ្នាំ១៩៧៨ ក្រោយពេលដែលគាត់បានទទួលសំបុត្រអញ្ជើញ មកទីក្រុងភ្នំពេញរបស់ ប៉ុល ពត ។ កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមដទៃ ទៀតបានភៀសខ្លួនទៅប្រទេសវៀតណាម ហើយបន្ទាប់មកបាន ចូលរួមជាមួយកងទ័ពវៀតណាមដើម្បីវាយរំលំរបបកម្ពុជាប្រជា ធិបតេយ្យវិញ ។

ចុងក្រោយរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យត្រូវបានរំលំនៅ ពេលដែលកងទ័ពប្រជាជនវៀតណាមនិងកងទ័ពរណសិរ្សសាមគ្គី សង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា ដែលរួមមានទាំងកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម និងពួកជនកុម្មុយនិស្តកម្ពុជាដែលនិរទេសខ្លួនទៅប្រទេសវៀតណាម បានកាន់កាប់ទីក្រុងភ្នំពេញនៅថ្ងៃទី ៧ មករា ១៩៧៩ ។ ទោះបី ជាដូច្នេះក៏ដោយ ពេជ្រយាតនៅមន្ទិរស-២១ នៅតែឆ្លៀតយក ជីវិតជនរងគ្រោះចំនួន១៤ នាក់បន្ថែមទៀតនៅព្រឹកថ្ងៃទី ៧ មករា មុនពេលដែលពួកគេរត់ចេញជាចុងក្រោយ ។ មានមនុស្ស ជាច្រើនបានបាត់បង់ជីវិតនៅមន្ទិរស-២១ យ៉ាងហោចណាស់ ១២,០០០ នាក់ ដែលអ្នករក្សាជនជាតិបរទេសបានប្រទះឃើញ ពីវត្តមាននៃកុកនេះដោយសារតែក្លិនស្អុយរលួយនៃសាកសព មនុស្សកាយចេញពីបរិវេណជុំវិញខាងក្នុងរបស់ស្ត្រីនោះ ។

ទោះបីជាអស់អំណាចក៏ដោយ ក៏ខ្មែរក្រហមនៅតែជាការ កំរាមកំហែងមួយដល់ប្រទេសកម្ពុជាអស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំបន្ត

ទៀត ។ ថ្វីបើវាជាការពិតនៃរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាដែលអំឡុងសម័យឆ្នាំ ៨០ ក៏ដោយ ក៏របបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាដែលគាំទ្រនិង គ្រប់គ្រងដោយវៀតណាមមិនត្រូវបានអង្គការសហប្រជាជាតិ ទទួលស្គាល់ឡើយ ។ ពេលនោះ គឺមានតែប្រទេសវៀតណាម ឡាវ សហភាពសូវៀត និងសម្ព័ន្ធមិត្ត ប៉ុណ្ណោះដែលទទួលស្គាល់ថា សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាជារដ្ឋាភិបាលស្របច្បាប់ ។ ប្រទេសឥណ្ឌូនីជាប្រទេសមិនមែនកុម្មុយនិស្តតែមួយគត់ដែល យល់ឃើញដូច្នេះ ។ បរិយាកាសភូមិសាស្ត្រយោបាយបានបង្កើតនូវ ស្ថានភាពដ៏ចម្លែកមួយដែលថា ខ្មែរក្រហមនៅតែអាចរក្សាកោដិ នៅអង្គការសហប្រជាជាតិបានដដែល ។ នៅឆ្នាំ១៩៨២ ប្រទេស ចិននិងប្រទេសជាសមាជិកអាស៊ានទាំងអស់បានកាត់សន្តិសុខខ្មែរ ក្រហមបង្កើតនូវសម្ព័ន្ធមិត្តជាមួយកងកម្លាំងរបស់ សម្តេច សីហនុ និងអ្នកសាធារណរដ្ឋផ្សេងទៀតដែលដឹកនាំដោយ ស៊ីន សាន នៅ តាមបណ្តោយព្រំដែនថៃ ដែលត្រូវបានហៅឈ្មោះថា រដ្ឋាភិបាល ចម្រុះកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដែលស្ថិតក្រោមការត្រួតត្រារបស់ សម្តេច សីហនុ ។ រដ្ឋាភិបាលចម្រុះកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យពិបាក នឹងក្លាយជារដ្ឋាភិបាលមួយណាស់ដោយសារតែបក្សទាំងបីមាន មូលដ្ឋានផ្សេងៗគ្នានៅតាមព្រំដែនថៃ ជាពិសេសទៅទៀត ដោយ សារតែពួកគេមានការប្រទូស្តរាយគ្នាទៅវិញទៅមក ។ កត្តាតែ មួយគត់ដែលចង់ពួកគេជាប់ជាមួយគ្នានោះគឺកោលដំហូរប្រឆាំងនឹង វៀតណាម ។ យ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏រដ្ឋាភិបាលចម្រុះកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យជារដ្ឋាភិបាលដែលស្របច្បាប់មួយនៅអង្គការ សហប្រជាជាតិ ហើយបន្តរហូតដល់ឆ្នាំ ១៩៩១ ។

ក្នុងអំឡុងសម័យឆ្នាំ៨០ ខ្មែរក្រហមតែងតែដឹកនាំធ្វើ សង្គ្រាមខ្ទមប្រឆាំងនឹងសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាដែល គាំទ្រដោយវៀតណាម ខណៈពេលដែលប្រជាជនកម្ពុជាទើបតែ បានផ្លូវស្បៀងបន្តិច ដោយមិនមានជំនួយពីអន្តរជាតិនោះទេ ។ ជនភៀសខ្លួនរាប់សែននាក់ក៏បានភៀសទៅនៅតាមព្រំដែនថៃ ដោយសារតែជំនួយអន្តរជាតិបានជ្រៀតចូលយ៉ាងច្រើន ប៉ុន្តែ ដោយសារតែការរសាយចិត្តជាមួយនឹងរបបសង្គមនិយមនៅក្នុង ប្រទេសកម្ពុជាផងដែរ ។

សន្តិភាពបានរីលមករកប្រទេសកម្ពុជាវិញ ដោយសារតែ

ការចុះហត្ថលេខាលើសន្ធិសញ្ញាសន្តិភាពទីក្រុងប៉ារីសនៅក្នុងខែ តុលា ឆ្នាំ១៩៩១ បន្ទាប់ពីកងទ័ពវៀតណាមដកថយពីប្រទេស កម្ពុជា ។ អាជ្ញាធរបណ្តោះអាសន្នរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ប្រចាំនៅប្រទេសកម្ពុជាត្រូវបានបង្កើតឡើងទុកជាកម្លាំងដើម្បី រក្សានូវសន្តិភាពក្នុងការធានាឲ្យបាននូវការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌មួយនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៣ ។ ផ្ទុយទៅនឹងសន្ធិសញ្ញា គឺថាខ្មែរក្រហមបដិសេធមិនព្រមទទួលកាត់ឆ្នាំ ដោយសារតែ ពួកគេនៅតែមានជំនឿថា នៅមានទាហានវៀតណាមជាច្រើន លាក់ខ្លួននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ បន្ទាប់មក ខ្មែរក្រហមបាន បដិសេធដាច់ខាតមិនចូលរួមក្នុងការបោះឆ្នោតឆ្នាំ១៩៩៣ ដែល គាំទ្រដោយអង្គការសហប្រជាជាតិទេ ។ ខ្មែរក្រហមបានដកថយ ទៅខាងបស្ចិមនិងទីតាំងនៃប្រទេសកម្ពុជា ហើយត្រូវបានចាត់ទុកជា ជនក្រៅច្បាប់នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៤ ។ ចុងបញ្ចប់នៃសង្គ្រាមត្រជាក់ គឺមានន័យថាការគាំទ្រមកលើខ្មែរក្រហមកាន់តែខ្សឹមស្រាយ ហើយ ។ ជាចុងក្រោយ អៀង សារី រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេស នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ទៀវ សំផន ប្រមុខរដ្ឋកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យ និង នួន ជា ប្រធានរដ្ឋសភានៃរបបកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យ បានចុះចូលជាមួយនឹងរដ្ឋាភិបាលបច្ចុប្បន្នដោយ មាននាមកជាមួយនូវកងទ័ពខ្មែរក្រហមជាច្រើន ដែលបន្ទាប់មក ត្រូវបានដាក់បញ្ចូលក្នុងកងយោធពលខេមរភូមិន្ទ ។ ប៉ុល ពត ត្រូវបាន តា ម៉ុក ដែលជាមេបញ្ជាការរបស់ខ្លួនចាប់ឃុំឃាំងខ្លួន ហើយក៏ត្រូវស្លាប់នៅក្រោមការឃុំខ្លួនក្នុងផ្ទះនៅឆ្នាំ១៩៩៨ ។ តាម៉ុក ត្រូវបានចាប់ខ្លួននៅឆ្នាំបន្ទាប់ ហើយក៏ស្លាប់នៅក្នុងការ ឃុំឃាំងក្នុងឆ្នាំ២០០៦ ។ ចលនាស៊ីប្រឆាំងរបស់ខ្មែរក្រហម ត្រូវបានបញ្ចប់ ។

នៅឆ្នាំ២០០៦ ក្រោយពីការចុះចាត់យ៉ាងច្រើនជាមួយ អង្គការសហប្រជាជាតិ រាជរដ្ឋាភិបាលនៃប្រទេសកម្ពុជាបានយល់ ព្រមបង្កើតនូវអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា (អ.វ.ត.ក ឬហៅថាតុលាការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម) ដើម្បីធ្វើការកាត់ ទោសមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ដែលនៅរស់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិប តេយ្យ ។ មេដឹកនាំទាំងនោះរួមមាន អៀង សារី និងប្រពន្ធរបស់ គាត់ អៀង ធីរិទ្ធ (រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសង្គមកិច្ច) ទៀវ សំផន, នួន ជា

និង កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ខុច ប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខស-២១ ។ មេដឹកនាំទាំងនេះបានបដិសេធមិនទទួលខុសត្រូវចំពោះទង្វើខ្លួនឯង លើកលែងតែ ខុច ម្នាក់គត់ ។ ទន្ទឹមនឹងនេះផងដែរ អ.វ.ត.កបានទទួលរងការជាប់កាំងផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុដោយសារតែការចោទប្រកាន់ពីបទពុករលួយផ្ទៃក្នុង ។ ដូចគ្នាផងដែរ ខណៈពេលដែលមានប្រជាជនកម្ពុជាខ្លះទន្ទឹងរង់ចាំមើលតុលាការនេះដំណើរការទៅមុខ ក៏មានប្រជាជនខ្លះទៀតពុំមានការចាប់អារម្មណ៍ទៅលើទុក្ខក្រហមដែលបានកើតឡើងកាលពី៣០ ឆ្នាំមុនផងទេ ។ ថ្មីៗនេះអ.វ.ត.ក បានពិភាក្សាចង់ធ្វើការនាំខ្លួនមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមខ្លះទៀតមកកាត់ទោស ទោះបីជាលោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន អះអាងថា ការធ្វើបែបនេះនឹងអាចបង្កប់នូវដំណើរការផ្សះផ្សាក៏ដោយ លោកសុខចិត្តមើលឃើញតុលាការនេះដូចរូបរាងជាជាន់ការបង្កឲ្យមានសង្គ្រាមស៊ីវិល ។

ទោះបីប្រជាជនកម្ពុជាយល់ឃើញថា អ.វ.ត.ក អាចផ្តល់យុត្តិធម៌បានឬមិនបានក៏ដោយ អ្វីៗដែលបន្សល់ទុកដោយការកាន់កាប់របស់ខ្មែរក្រហមនៅតែបន្តប៉ះពាល់ដល់ប្រទេសជាតិ ។ យ៉ាងហោចណាស់ប្រជាជនជិតពីរលាននាក់បានស្លាប់ ចំណែកអ្នកដែលនៅរស់រវើកបន្ថែមទៅនឹងការឈឺចាប់របស់ពួកគេផ្ទាល់ គឺជាពួកគេបានទទួលរងទុក្ខវេទនាដោយសារការបាត់បង់សមាជិកគ្រួសារផងដែរ ដែលបង្កឡើងដោយភាពឃោរឃៅរបស់ខ្មែរក្រហម ។ នៅមានមិនជាច្រើនដែលបង្កប់នៅក្នុងដីក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ទោះបីជាមានកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងក្នុងការដោះមិនទាំងអស់នោះពីសំណាក់អង្គការផ្សេងៗក៏ដោយ ចំនួននោះគឺនៅតែត្រូវកកស្ទះម្ចាស់ ។ ប្រទេសកម្ពុជាថ្មីឆ្លៀតតែមានសេដ្ឋកិច្ចកើនឡើងក៏ដោយ ជាពិសេសនៅទីក្រុង ប៉ុន្តែការបំផ្លិចបំផ្លាញសេដ្ឋកិច្ចហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធនិងធនធានមនុស្សក្នុងប្រទេសនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម គឺមានន័យថាដំណើរអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសជាតិឲ្យល្អប្រសើរឡើងវិញនៅវែងឆ្ងាយខ្លាំងណាស់ ។

សេចក្តីបញ្ចប់

សង្គ្រាមត្រជាក់បណ្តាលមកពីការមិនចុះសម្រុងផ្នែកភូមិសាស្ត្រនយោបាយនិងមនោគមវិជ្ជាជាមួយនឹងការប្រកួតប្រជែងចង់បានអំណាចកាន់កាប់តំបន់បានធ្វើឲ្យរបបដ៏ឃោរឃៅ

មួយកើតមានឡើង ហើយចុងបញ្ចប់របបនោះក៏បានដួលរលំទៅវិញនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ យ៉ាងណាមិញ ការស្តីបន្ទោសទៅលើការកាប់សង្កត់ពីខាងក្រៅគឺមិនគ្រប់គ្រាន់ទាំងស្រុងទេសម្រាប់ការវិភាគពីប្រវត្តិសាស្ត្រ ។ វាជាការបូកផ្សំនៃកត្តាផ្សេងៗ ដែលប៉ះពាល់ដល់ការសម្រេចចិត្តរបស់មេដឹកនាំនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យប្រកាន់យកនូវគោលការណ៍ជ្រុលនិយមនិងមានភាពមហន្តរាយ ។ យ៉ាងនេះហើយ ពួកគេត្រូវតែទទួលខុសត្រូវចំពោះការខូចខាតរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ។

ទោះបីជាទំហំនិងសេចក្តីលម្អិតមានតិចតួចក៏ដោយ អត្ថបទនេះបានបង្ហាញពីកត្តាខ្លះៗ ដែលធ្វើឲ្យខ្មែរក្រហមឡើងកាន់កាប់អំណាចបាន សោកនាដកម្មនៃប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនិងឥទ្ធិពលអាក្រក់ៗ ខ្លះដែលបង្កឡើងដោយរបបខ្មែរក្រហម ។ ជាសំណាងល្អណាស់ដែលមានប្រភពធនធានជាច្រើនក្នុងការបង្រៀននិងយល់ដឹងពីរបបខ្មែរក្រហមនេះ ។ ប្រហែលជាមិនមានអ្វីដែលនាំមកនូវរូបភាពដ៏រស់រវើកនៃជីវិតនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជានាសម័យនោះជាជាន់ខ្ពស់ភាពយន្ត “វាលពិឃាត” ដែលទទួលបានពានរង្វាន់នោះទេ ។ ក្រៅពីកម្មវិធីសិក្សាពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅសកលវិទ្យាល័យវ៉ៃល វ៉ៃល នៅមានមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាមួយទៀតដែលមានបណ្តាសារដ្ឋានរក្សាទុកនូវឯកសារជាច្រើនទាក់ទងនឹងសម័យនោះ ។ នៅក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ បុគ្គលិកនៃមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាលោក ឌី ឌីបូលី បាននិពន្ធនូវសៀវភៅមួយដែលមានចំណងជើងថា “ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥ - ១៩៧៩) ទាំងភាសាខ្មែរនិងអង់គ្លេស ។ សៀវភៅរបស់ ហ្គីលីប សត ដែលមានចំណងជើងថា “Pol Pot: Anatomy of Nightmare” សៀវភៅរបស់ បេន ឃៀវនិ ដែលមានចំណងជើងថា “តើ ប៉ុល ពត ឡើងកាន់កាប់អំណាចដោយរបៀបណា” និងសៀវភៅរបស់ លោក ដេវីឌ ឆេនដល័រ ដែលមានចំណងជើងថា “សោកនាដកម្មនៃប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ប្រទេសកម្ពុជា” គឺជាស្នាដៃខ្លះៗក្នុងចំណោមស្នាដៃជាច្រើនដែលនិយាយពីរបបខ្មែរក្រហមហើយផ្តល់នូវការពិភាក្សាលម្អិតនៅក្នុងបរិបទដែលរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានកើតឡើង ។

ដេក សុខឧត្តម

ដំណើរការនៃស្រុកកំណើតរបស់ តាម៉ុក

ខ្ញុំបានមកដល់ស្រុកត្រាំកក់នៅខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១០ ដើម្បីចូលរួមមើលការសម្តែងល្ខោន «ទម្លាយភាពស្ងប់ស្ងាត់» ដែលដល់ដោយក្រុមសិល្បៈអម្រឹតា និងដឹកនាំនិពន្ធដោយ អាន ម៉ារីព្រីន សហការជាមួយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា។ ស្រុកត្រាំកក់ធ្លាប់ជាស្រុកកន្លែងកាលពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ មុនពេលដែលខ្ញុំមកដល់ទីនេះ ខ្ញុំមិនបានដឹងថា ឃុំត្រពាំងធំខាងត្បូង ស្រុកត្រាំកក់ ជាស្រុកកំណើតរបស់ តាម៉ុក ប្រធានក្រុមភាគនិរតីនិងជាអនុលេខាបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាទេ។ នេះជាលើកទីមួយហើយដែលខ្ញុំបានទៅដល់ស្រុកកំណើតរបស់មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមរូបនេះ ចាប់តាំងពីគាត់បានចាកចេញពីស្រុកកំណើតកាលពីឆ្នាំ១៩៧៩ ពេលដែលរបបខ្មែរក្រហមដួលរលំទៅ។ ទោះបីជាតាម៉ុក បានស្លាប់ នៅឆ្នាំ២០០៦ ក៏ដោយ ប៉ុន្តែខ្ញុំក៏សង្ឃឹមថា ខ្ញុំនឹងបានជួបប្អូនស្រីរបស់គាត់ ឈ្មោះ អ៊ុន ពួន ដែលនៅរស់នៅក្នុងនោះដែរ ព្រោះអ្នកស្រាវជ្រាវរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានជួប យាយពួន ជាញឹកញាប់ ប្រហែលជា៥ឆ្នាំកន្លងមក។ យាយពួន មានប្តីឈ្មោះ និត (ស្លាប់) មានមុខងារជាអគ្គិសនីលេខាស្រុកនរាយណ៍កាលពីជំនាន់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ យាយពួន មានមុខរបរជាកសិករធម្មតាដូចអ្នកភូមិដទៃទៀតដែរ។ ប៉ុន្តែ ពេលមកដល់ភូមិដែល យាយពួន រស់នៅ ខ្ញុំមានការសោកស្តាយយ៉ាងខ្លាំង ក្រោយពេលដឹងថា គាត់បានស្លាប់កាលពីមួយខែកន្លងទៅ។

យាយពួន

ខ្ញុំបានជួបសាច់ញាតិនិងមិត្តភក្តិជាច្រើនរបស់យាយ ពួន នៅក្នុងភូមិ។ ខ្ញុំសង្កេតឃើញថា អ្នកភូមិនៅទីនេះស្រឡាញ់រាប់អានគ្រួសាររបស់ យាយពួន ណាស់ និងមិនដែលប្រកាន់គាត់ថាមានបងប្រុសជាមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមឡើយ។ នៅពេលសួរថាហេតុអ្វី បានជាមិន

ស្អប់គាត់ អ្នកជិតខាងរបស់គាត់បានប្រាប់ថា ទោះបីជា តាម៉ុកជាមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម និងបានបង្កឲ្យមានមនុស្សស្លាប់អស់ជាច្រើនក្តី ប៉ុន្តែ សាច់ញាតិរបស់គាត់គ្មានកំហុសទេ ម្យ៉ាងទៀតយាយ ពួន ក៏មិនដែលធ្វើបាបប្រជាជនណាដែរ។ ដូច្នេះនៅថ្ងៃដែលយាយ ពួន ស្លាប់ ប្រជាជនដែលស្គាល់គាត់បាននាំគ្នាទៅចូលរួមពិធីបុណ្យសពរបស់គាត់គ្រប់គ្នា។

ការស្ទាបរបស់ យាយពួន

កូនប្រុសរបស់យាយពួន ឈ្មោះ ម៉ម ម៉ែន អាយុ៤២ឆ្នាំរស់នៅភូមិព្រែករំដួល ឃុំត្រពាំងធំខាងត្បូង បានរៀបរាប់ថា ម្តាយរបស់គាត់មានជំងឺ ប៉ោងសសៃឈាមចាប់តាំងពីគាត់ធ្លាក់ពីចុងឈើនៅពេលដែលគាត់អាយុ១៣ឆ្នាំ។ ដោយសារពេលនោះមិនបានព្យាបាលឲ្យបានត្រឹមត្រូវ នៅពេលដែលគាត់អាយុ៧០ឆ្នាំ ជំងឺរបស់គាត់ក៏បានរីម្តងទៀត។ ក្រោយពីពិនិត្យដឹងថាគាត់មានជំងឺនេះ កូនៗរបស់គាត់ៗក៏បញ្ជូនគាត់ទៅព្យាបាលនៅរៀងណាមួយ។ ដោយសារជំងឺរបស់គាត់មិនអាចព្យាបាលបាន រហូតដល់ថ្ងៃព្រហស្បតិ៍ ទី២៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩ គាត់ក៏ទទួលមរណភាពទៅ។ ពូម៉ែន បានបន្តថា ក្រោយពីគាត់ទទួលមរណភាព ភ្លាម ប្រជាជននៅក្នុងភូមិរួមទាំងអ្នកដែលនៅស្គាល់ម្តាយរបស់គាត់ ទោះបីជារស់នៅតំបន់ផ្សេងក៏ដោយបាននាំគ្នាទៅចូលរួមពិធីបុណ្យសពគ្រប់ៗគ្នាដែរ ព្រោះ យាយពួន បានទទួលការរាប់អានពីប្រជាជនក្នុងភូមិនិងមិនដែលប្រកាន់គាត់សោះឡើយ។

តាម៉ុក មិននិយមបក្សពួក

ប៉ុន្តែ ពេលដែលរំលឹកអំពីការរស់នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ តើការរស់នៅរបស់គាត់យ៉ាងម៉េចដែរ? ម៉ែន បានរៀបរាប់ថា ទោះបីគាត់ជាកូនរបស់ តាម៉ុក ក៏ដោយ ប៉ុន្តែគាត់រស់នៅដូចជាប្រជាជនធម្មតា ដោយត្រូវអង្គការចាត់តាំងឲ្យធ្វើការដូចអ្នកដទៃដែរ ព្រោះ តាម៉ុក ជាមនុស្សមិនប្រកាន់បក្សពួកទេ។ ចំណែក វ៉ែន ប៊ុន អាយុ៤៣ឆ្នាំ រស់នៅភូមិព្រែករំដួល ឃុំត្រពាំងធំខាងត្បូងក៏ជាកូនរបស់ តាម៉ុក ម្នាក់ដែរបានរៀប

រាប់ថា «តាម៉ុក គឺខុសពីមេដឹកនាំដទៃទៀត ដោយគាត់មិននិយម បក្សពួកដូច ឆ្មារ ជ័រ, អៀង សារី ទេ» ។ លើសពីនេះទៅទៀត នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម តាម៉ុក មិនដែលយកសាច់ញាតិណាទៅ នៅជាមួយឡើយ សូម្បីតែក្នុងបង្កើតក៏ដោយ សុខចិត្តយកអ្នក ដទៃវិញ ។ ប៉ុន្តែ ធ្លាប់បានរស់នៅជាមួយ តាម៉ុក រយៈពេលមួយ ឆ្នាំពេលដែលធ្វើការនៅអន្លង់វែងនៅឆ្នាំ១៩៨៩ ។ នៅទីនោះ ប៉ុន សម្គាល់ឃើញថា តាម៉ុក មិនដែលគិតគូរពីបងប្អូននិងសាច់ ញាតិរបស់គាត់ទេ ដោយគាត់គិតតែដល់ប្រយោជន៍ជាតិ ដូចជា កសាងផ្លូវថ្នល់ និងដឹកប្រឡាយជាដើម ។ លើសពីនេះ នៅពេល ដែលគ្រួសារណាដែលបានពលិដ្ឋានប្រតិបត្តិការដោយសារធ្វើទុក្ខ គាត់ យកចិត្តទុកដាក់ចំពោះគ្រួសារអ្នកទាំងនោះណាស់ ប៉ុន្តែក្នុងក្រុម អត់ទេ ។ ជាក់ស្តែង ពេលដែលប្រពន្ធរបស់គាត់បានទៅជួប តាម៉ុក នៅអន្លង់វែង គាត់បានឲ្យតែចប់ការបំប៉ន៥ និងលុយចំនួន ៥០០ បាតប៉ុណ្ណោះ ។ ពេលនោះ តាម៉ុក បាននិយាយប្រាប់គាត់ ថា «យកចប់ការបំប៉ននេះទៅកាប់ដីដាំដំណាំទៅ វាជាដំណាំបូសកល់ អត់មានជញ្ជក់ឈាមរបស់ប្រជាជនទេ ។ ធ្វើអ្វីៗដើម្បីជាតិ បើ តស៊ូដើម្បីលុយ មិនបាច់តស៊ូទេ» ។ ដូច្នេះ ប៉ុន យល់ថា កុំថាឡើយ កូនគាត់ អ្វីដែលពួករបស់គាត់ (តាម៉ុក) ធ្វើ គឺដើម្បីជាតិ ។

ប៉ុន បន្តថា នៅអន្លង់វែង តាម៉ុក មានតួនាទីជាអគ្គមេបញ្ជា ការកងទ័ព ប៉ុន្តែគាត់មិនដែលធ្វើការដើម្បីទាញយកប្រយោជន៍ ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់ទេ ។ គាត់បានជួយកសាងប្រឡាយ ទំនប់ នៅ ព្រំដែនចម្ងាយ៣០ គីឡូម៉ែត្រគាត់សង់ផ្ទះមួយ និងកសាងវត្ត ត្រពាំងប្រ័យជាដើម ។ ពេលនិយាយពីតុលាការខ្មែរក្រហម ប៉ុន បានរៀបរាប់ថា គាត់មិនជំទាស់នឹងតុលាការកាត់ទោសមេដឹកនាំ ខ្មែរក្រហមទេ ។ «ប្រសិនបើ តាម៉ុក នៅរស់ ហើយត្រូវបាន តុលាការនាំខ្លួនយកមកកាត់ទោស ក៏ស្រេចតែច្បាប់វិនិច្ឆ័យ ទៅចុះ» ។

តាម៉ុក ដូចជាមេដឹកនាំដទៃ

ប៉ុន្តែ បើតាមឯកសារស្រាវជ្រាវរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារ កម្ពុជានិងអ្នកស្រាវជ្រាវដទៃទៀតអំពីរបបខ្មែរក្រហមបានបញ្ជាក់ថា នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ តាម៉ុក ក៏ដូចជាមេដឹកនាំដទៃ ទៀតដែរ ព្រោះគាត់ជ្រើសរើសអ្នកដែលជាប់សាច់ញាតិរបស់

គាត់ឲ្យកាន់មុខតំណែងធំ ក្នុងនោះមានប្អូនប្រុសទីមួយ អ៊ុន ចុក ហៅ ចុង នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមគាត់មានតួនាទីជាចៅហ្វាយ ស្រុកព្រែកប្បាស លេខាបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាប្រចាំស្រុកព្រែ កប្បាស ខេត្តកាកែវ និងជាលេខាតំបន់៣ និងប្អូនប្រុសទី៣ ឈ្មោះ អ៊ុន ចំ ជាអតីតគណៈឃុំ ពកត្របែក ស្រុកត្រាំកក់ដែរ ។ ចំណែកកូនស្រីទី២របស់គាត់ឈ្មោះ ខុម ត្រូវបានចាត់តាំងឲ្យធ្វើ ជាអនុលេខាតំបន់១៣ដែរ ។

ម៉ុ ជា ជាប្រធានឃុំជាន់ទី១ អាយុ៧៥ឆ្នាំ មានកំនិតផុយពី ប៉ុន និង ម៉ែន ដោយសារគាត់ក៏មិនជឿថារបបខ្មែរក្រហមគួរអំពើ ពុករលួយដែរទេ ។ គាត់បានរៀបរាប់ថា «បើនិយាយពីជំនាន់ ប៉ុល ពត គឺប្រកាន់បក្សពួកជាងពេលនេះទៅទៀត ។ នៅក្នុងរបប គាត់អង្គការតម្រូវឲ្យប្រជាជនហូបបររាវទាំងអស់គ្នា ។ ប៉ុន្តែ ក្រោយពីពេលដែលគាត់បានស្គាល់ប្រធានក្រុមមក នៅវេលា ម៉ោង៤យប់ ប្រធានក្រុមនោះតែងតែហៅគាត់ទៅហូបបាយ ជាមួយជារៀងរាល់យប់ ដោយមានម្ហូបដូចជាសាច់ជ្រូក និងសាច់ គោទៀតផង» ។ លើសពីនេះទៅទៀត គាត់នៅចាំសម្តីរបស់ វណ្ណ ដែលជាប់សាច់ញាតិនឹង តាម៉ុក បានប្រាប់គាត់ថា ពេលដែលគាត់ ទៅធ្វើការនៅអន្លង់វែង នៅលើផ្ទះរបស់ តាម៉ុក មានរបស់របរ តុបតែងល្អៗណាស់ ហើយក្នុងបន្ទប់របស់គាត់មានទុកលុយជា ច្រើន ។ ចំណែក ឈ្មោះ ស ដែលជាប់សាច់ញាតិនឹង តាម៉ុក ក៏ និយាយប្រាប់គាត់បែបនេះដែរថា គាត់បានដឹកលុយឲ្យ តាម៉ុក ជា ច្រើនជើង ។ ដូច្នេះ អ៊ុ ជា ជឿថា កូនចៅរបស់គាត់មិនក្រដូចក្នុង របស់គាត់និយាយទេ ។

ទោះបីជាមុននឹងក្រោយរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ តាម៉ុក ជាមនុស្សធ្វើការមិនលម្អៀង ឬប្រកាន់បក្សពួកក៏ដោយ ប៉ុន្តែការពិតដែលគាត់មិនអាចប្រកែកបាននោះ គឺក្រោមការ គ្រប់គ្រងរបស់គាត់បានធ្វើឲ្យមនុស្សស្លាប់អស់ជិតពីរលាននាក់ ប្រាកដមែន ដែល តាម៉ុក ក៏គួរតែទទួលខុសត្រូវចំពោះរឿង នេះដែរ ។ ប៉ុន្តែ វាគឺជារឿងត្អូងសោកស្តាយមួយដែលគាត់បាន ស្លាប់នៅឆ្នាំ២០០៦ មុនពេលដែលតុលាការខ្មែរក្រហមបើក សវនាការកាត់ទោស ។

តាត លក្ខណា

ការអភិវឌ្ឍន៍ : បញ្ហាដែលមិនទាន់អាចធ្វើបាន

ភាពវិនិច្ឆ័យ ការស្លាប់ ជំងឺផ្លូវចិត្ត ភាពភ័យខ្លាច ការមិនជឿទុកចិត្តគ្នា និងរូបសលីបរាងកាយគឺជាលទ្ធផលនៃ ទម្រង់កម្មវិធីព្រៃផ្សៃដែលប្រព្រឹត្តទៅនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩) ។ ទោះបីជារបបនេះបានបញ្ចប់ជាច្រើនទសវត្សរ៍មកហើយក្តី ប៉ុន្តែ និទណ្ឌភាពនៅតែមានរហូតដល់ការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាចាប់ផ្តើមការងាររបស់ខ្លួន។ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាឬសាលាក្តីខ្មែរក្រហមជាតុលាការពិសេសមួយដែលមានការគាំទ្រពីអង្គការសហប្រជាជាតិដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីនាំយកមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហមនិងអ្នកត្រូវទទួលខុសត្រូវបំផុតទម្រង់ទទួលខុសត្រូវចំពោះអំពើហិង្សាឃោរឃៅរបស់ខ្លួនដែលបានយកជីវិតប្រជាជនកម្ពុជាប្រមាណ១.៧លាននាក់។ បច្ចុប្បន្នតុលាការកំពុងដំណើរការសំណុំរឿង០០២ដែលត្រូវកាត់ទោសមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់បួននាក់ គឺ ខៀវ សំផន, នួន ជា, អៀង សារី, និង អៀង ធីរិទ្ធ។ នៅថ្ងៃទី១១ និង១២ ឆ្នាំ២០១០ តុលាការនឹងបើកសវនាការលើបណ្តឹងទទួលបានរបស់ អៀង សារី និង ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងការពន្យារពេលយុទ្ធនៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ។

នៅពេលជាមួយគ្នា ដើម្បីបន្តជំរុញឲ្យមានការចូលរួមនៅក្នុងសាលាក្តីខ្មែរក្រហមពីសំណាក់ជនរងគ្រោះនៅទូទាំងប្រទេស គម្រោងឯកសាររបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានអញ្ជើញអ្នកភូមិចំនួន១០០ នាក់ពីខេត្តស្វាយរៀង កណ្តាល និងបន្ទាយមានជ័យដើម្បីមកចូលរួមស្តាប់សវនាការទាក់ទងនឹងបណ្តឹងទទួលបានប្រឆាំងនឹងការពន្យារពេលយុទ្ធ។ ដើម្បីឲ្យអ្នកដែលមកចូលរួមដឹងពីមូលដ្ឋាននៃដំណើរការនីតិវិធីនិងយុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានរៀបចំការជួបប្រជុំមួយសម្រាប់អ្នកភូមិនៅឯបណ្តាល័យព្រឹទ្ធសភាមុនថ្ងៃសវនាការទី១១ ជាមួយ វីលៀម ស្ទីត ដែលជាព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមកពីប្រទេសអូស្ត្រាលី និង វ៉ាន់ថាន់ ពៅដាវ៉ា ដែលជាធានីយករងមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា។

ប្រជាជនខ្លះដែលមិនបានឆ្លងកាត់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ដោយផ្ទាល់ប្រហែលជាយល់ថា ដំណើរការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមនិងអ្នកត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះទម្រង់កម្មវិធីព្រៃផ្សៃដែលមិនបានការ ហើយវាក៏ត្រូវបានដោះស្រាយបន្ទាប់ពីរបបខ្មែរក្រហមទើបតែដួលរលំម៉្លេះ។ ដូចជាវិញ នៅអំឡុងពេលប្រជុំលោក វីលៀម ស្ទីត បានលើកឡើងថា ការកាត់សេចក្តីនេះត្រូវតែបង្កើតឡើងទោះបីជាវាបានកើតឡើងជាយូរណាស់មកហើយក៏ដោយពីព្រោះសមាជិកនៃរបបនេះបានប្រព្រឹត្តទម្រង់កម្មវិធីសាហាវបំផុតដែលបណ្តាលឲ្យមានចំនួនស្លាប់ច្រើនអនេកបើប្រៀបធៀបនឹងប្រជាជនកម្ពុជាទាំងអស់។ បន្ទាប់មក លោក វីលៀម ស្ទីត បានលើកឡើងពីបញ្ហាបួនដែលអង្គជំនុំជម្រះបានជួបប្រទះ។ ទីមួយគឺជាការមិនយល់ស្របគ្នាក្នុងការបង្កើតសាលាក្តីខ្មែរក្រហម។

អ្នកខ្លះយល់ថា ប្រសិនបើ តុលាការនេះត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅ ក្នុងប្រទេសកម្ពុជានោះ វានឹងមិនអាចផ្តល់យុត្តិធម៌គ្រប់គ្រាន់ទេ រីឯអ្នកខ្លះទៀតយល់ថា តុលាការត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅក្នុង ប្រទេសដែលទីក្រុងភ្នំពេញកើតមានឡើងនិងមានការចូលរួមយ៉ាងសំខាន់ ពីសំណាក់អង្គការសហប្រជាជាតិ។ នៅទីបញ្ចប់ តុលាការចម្រុះ មួយត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅជាយក្រុងភ្នំពេញនៃប្រទេសកម្ពុជា ព្រមទាំងមានវត្តមានរបស់មន្ត្រីកម្ពុជានិងអន្តរជាតិផង។ បញ្ហាទី ពីរ លោក វីលៀម ស្ទីត បានលើកឡើងថាការលំបាកក្នុងការ ដំណើរការពាក្យបណ្តឹងរបស់ជនរងគ្រោះនៅក្នុងករណីសំណុំរឿង ០០២ ដែលមានចំនួន៤០០០ ។ ទីបី វាមានការលំបាកក្នុងការ ស្វែងរកភស្តុតាងដើម្បីយកមកអះអាងលើទីក្រុងភ្នំពេញដែលបានកើត ឡើងបីទសវត្សរ៍មកហើយ ហើយមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ទាំងនោះក៏ មានវ័យចំណាស់ដែរ។ ទីបួន ដោយសារអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ក្នុងតុលាការកម្ពុជាគឺជាតុលាការចម្រុះដែលមានបុគ្គលិកជាតិនិង អន្តរជាតិធ្វើការជាមួយគ្នាដើម្បីធានាឲ្យមានយុត្តិធម៌តុលាការ ត្រូវប្រើប្រាស់ភាសាបីគឺ ខ្មែរ អង់គ្លេស និង បារាំង ដែលធ្វើឲ្យ ការគ្រប់គ្រងមានភាពស្មុគស្មាញ។

បន្ទាប់ពីលោក វីលៀម ស្ទីត រៀបរាប់រួច លោក វ៉ាន់ដាន់ ពេងវ៉ា បានបកស្រាយពីសារសំខាន់នៃសំណុំរឿង០០២ និង រៀបរាប់ពីប្រវត្តិរបស់មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហមទាំង៤ ព្រម ទាំងបទល្មើសដែលអ្នកទាំងនេះត្រូវបានចោទប្រកាន់។ នៅក្នុង របបខ្មែរក្រហម អ្នកទាំងនេះគឺជាអ្នកបង្កើតគោលនយោបាយ និងគ្រប់គ្រងប្រទេស ប៉ុន្តែនៅពេលដែលតុលាការឲ្យអ្នកទាំងនេះ បង្ហាញពីការពិត អ្នកទាំងនេះបែរជារុញការទទួលខុសត្រូវទៅ កម្មាភិបាលថ្នាក់ក្រោមដែលគ្រប់ប្រជាជនដោយផ្ទាល់ទៅវិញ។

បន្ទាប់ពីពេលសម្រាក១៥នាទី មានការចាប់បញ្ជាក់ភាពយន្ត ពីរដែលមានចំណងជើងថា «កុកទូលស្វែងនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៩» និង «នៅក្រោយជញ្ជាំងស-២១»។ អ្នកភូមិហាកដូជាមានការពេញ ចិត្តនិងចង់ដឹងអំពីភាពយន្តនេះ។ អ្នកភូមិខ្លះបាននិយាយតិចៗដាក់ គ្នាអំពីរឿងនេះ។ បន្ទាប់ពីភាពយន្តនោះបានបញ្ចប់ ហ៊ុម ហ៊ុយ អតីតអ្នកយាមនៅស-២១ បានក្រោកឈរឡើង ហើយបង្ហាញ ពីបទពិសោធន៍របស់គាត់នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមថាគាត់ក្លាយ

ជាអ្នកយាមនៅស-២១ដោយរបៀបណា ហើយថាគេបច្ចុប្បន្ន គាត់រស់នៅដោយមានសន្តិភាព និងធម្មតាដោយរបៀបណា។

ការចាប់បញ្ជាក់ភាពយន្តនិងការបង្ហាញរបស់វាគ្មាន បានទាក់ទាញចំណាប់អារម្មណ៍របស់អ្នកភូមិទៅលើតុលាការ។ ទោះបីជាមានការសួរសំណួរមួយចំនួនដែលមានសំណួរធម្មតា ថា «ហេតុអ្វីបានជាតុលាការមានការយឺតយ៉ាវម្ល៉េះ?» ហើយ «ហេតុអ្វីបានជានៅអំឡុងរបបខ្មែរក្រហម ប្រជាជនត្រូវធ្វើការ ដល់ស្លាប់ និងទទួលបានរបបអាហារតែបន្តិចបន្តួច ហើយអាក្រក់ ជាងនេះទៅទៀតគឺហេតុអ្វីបានជាប្រជាជនទាំងអស់ត្រូវស្លាប់?» ចម្ងល់ជាច្រើននៅតែមានដាក់ជាប់ក្នុងចិត្តរបស់ប្រជាជន។ ជាក់ស្តែង ឈឹម មុញ អាយុ៦៨ឆ្នាំមកពីខេត្តកណ្តាល បាន និយាយថា នៅក្នុងចិត្តគាត់មានសំណួរជាច្រើនដែលមិនទាន់បាន ឆ្លើយ។ ប៉ុន្តែ គាត់មិនហ៊ានសួរពីព្រោះគាត់មានអារម្មណ៍ភ័យ ខ្លាច។ ដូច្នេះ គាត់សម្រេចចិត្តនៅស្ងៀមជាជាន់សួរសំណួរដែល បានដាក់ក្នុងចិត្តគាត់ជាយូរណាស់មកហើយ។ ទោះបីជាយ៉ាងណា ក៏ដោយ ក៏គាត់មានភាពសប្បាយរីករាយដែលបានមកចូលរួមក្នុង ដំណើរការនីតិវិធីដែរ។

វ៉ា សាមុត អាយុ៦៥ឆ្នាំ ក៏បាននិយាយថាគាត់មានសំណួរ មួយចំនួនចង់សួរដែរ ប៉ុន្តែគាត់មិនហ៊ានសួរ។ ទោះបីជាគាត់ មិនបានសួរ គាត់នៅតែមានសេចក្តីរីករាយដែលបានចូលរួមនៅ ក្នុងកិច្ចប្រជុំនេះពីព្រោះទោះបីជាគាត់មានវ័យចំណាស់ទៅហើយក្តី គាត់នៅតែចង់ដឹងចង់ដឹងពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហមដែរ។ វ៉ា សាមុត បានបង្ហាញថា «ភាពភ័យខ្លាច» មានឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំងនិង កប់នៅក្នុងគំនិតរបស់មនុស្ស។ បន្ទាប់ពី ហ៊ុម ហ៊ុយ និយាយរួច គាត់មានអារម្មណ៍យល់ចិត្ត ហ៊ុម ហ៊ុយ ដែលជាអ្នកយាមនៅមន្ទីរ ស-២១ ពីព្រោះ ហ៊ុម ហ៊ុយ គ្រាន់តែធ្វើតាមបញ្ជាការ ប្រសិនបើ គាត់មិនធ្វើតាម គាត់នឹងត្រូវស្លាប់។ ថ្វីបើ សាមុត គឺជាជនរងគ្រោះ នៃរបបខ្មែរក្រហមដែលបានទទួលការឈឺចាប់ទាំងនៅក្នុងរបបខ្មែរ ក្រហមនិងក្រោយរបបនេះក៏ដោយ ក៏គាត់ពេញចិត្តនឹង ហ៊ុម ហ៊ុយ ដែលចេះបត់បែនតាមកាលៈទេសៈដើម្បីសម្របខ្លួននៅក្នុង សង្គមនិងដើម្បីរស់ដែរ ហើយគាត់ក៏ពេញចិត្តដែល ហ៊ុម ហ៊ុយ មានសេចក្តីក្លាហានប្រាប់ពីការពិតទាំងអស់។

មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានបដិសេធមិនទទួលស្គាល់របបដ៏ឈោឈែក ហើយបែរជាបន្ទោសទៅលើកម្មាភិបាលរបស់ខ្លួនទៅវិញ។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក៏ដោយសាមុត ជឿថា មេដឹកនាំត្រូវតែទទួលខុសត្រូវពីព្រោះប្រសិនបើគ្មានបញ្ហាពីមេដឹកនាំ នោះនឹងមិនមានការអនុវត្តបែបនេះនៅទូទាំងប្រទេសកម្ពុជាឡើយ។ តើមេដឹកនាំទាំងនោះមិនដឹងពីអ្វីដែលបានកើតឡើងនៅក្នុងរបបនោះមែនឬ? ប្រសិនបើដូច្នោះ តើវាគួរឲ្យជឿដែរឬទេ? សាមុត បាននិយាយថា គាត់មិនអាចអភ័យទោសឲ្យមេដឹកនាំទាំងនោះបានឡើយ ពីព្រោះគ្រាន់តែមេដឹកនាំមួយក្តាប់តូចអាចបង្កឲ្យប្រជាជនកម្ពុជាបាត់បង់នាក់ស្លាប់បែបនេះ។ ដូយទៅវិញ ប៉ូច ប៉ុន មកពីស្រុកស្អាង ខេត្តកណ្តាល បាននិយាយថា គាត់ក៏នឹងមិនអភ័យទោសដល់មេដឹកនាំទាំងនោះដែរ ប្រសិនបើគាត់នៅក្មេង ប៉ុន្តែបច្ចុប្បន្នគាត់មានវ័យចំណាស់ហើយ ហើយគាត់មិនចង់សងសឹកនឹងមេដឹកនាំទាំងនោះទៀតទេ។ អ្វីដែលសំខាន់ជាងគេនោះ គឺមេដឹកនាំទាំងនោះចាស់ណាស់ហើយ ហើយអ្នកទាំងនោះនឹងស្លាប់ដោយខ្លួនឯង។ ពេលវេលាគឺជាធម្មតាបាត់បង់ទៅវិញ រហូសដ៏ជ្រៅរបស់គាត់។ ដូយទៅវិញ ប្រាក់ សារុន មកពី

ស្វាយរៀង បាននិយាយថា តើគាត់អាចអភ័យទោសដល់អ្នកដែលគ្មានចិត្តអាណិតអាសូរដល់អ្នកណាម្នាក់នៅក្នុងរបបនោះដោយរបៀបណា? គាត់នឹងមិនអាចអភ័យទោសជាដាច់ខាត។

ទោះបីជាទស្សនៈក្នុងការអភ័យទោសមានលក្ខណៈខុសគ្នាក៏ដោយ ប៉ុន្តែនៅតែមានទស្សនៈស្របគ្នាក្នុងការស្វែងរកយុត្តិធម៌ដែរ។ អ្នកភូមិនៅតែជឿថាយុត្តិធម៌គឺយុត្តិធម៌។ ប្រជាជនកម្ពុជាត្រូវតែទទួលបានយុត្តិធម៌។ ជាងនេះទៅទៀត ដំណើរការរបស់តុលាការមិនត្រឹមតែមានសារសំខាន់ចំពោះប្រទេសកម្ពុជាប៉ុណ្ណោះទេ វាមានសារសំខាន់ចំពោះមនុស្សទាំងអស់នៅលើពិភពលោកផងដែរ។ ព្រឹត្តិការណ៍ប្រវត្តិសាស្ត្រនឹងដើរតួនាទីសំខាន់ក្នុងការដឹកនាំកូនចៅជំនាន់ក្រោយឲ្យរស់នៅក្នុងពិភពដែលល្អជាងមុនដែលអាចបញ្ចៀសមិនឲ្យប្រវត្តិសាស្ត្រដ៏ឈោឈែកនោះកើតមានម្តងទៀត ដូចជាលោក វីលៀម ស្ទីត បាននិយាយថា «ដោយមើលទៅអតីតកាល យើងអាចធ្វើឲ្យអនាគតយើងកាន់តែប្រសើរឡើង ហើយអនាគតដ៏ល្អនេះអាចត្រួសត្រាយផ្លូវសម្រាប់ជីវិតអ្នកទាំងអស់គ្នា»។

ថា ឆន្ទា និង ត្រី ស៊ុយហៀង

ហ៊ុយ ហ៊ុយ និយាយទៅកាន់អ្នកភូមិ

ទស្សនៈយល់ឃើញរបស់ប្រជាជននៅក្នុងស្រុកត្រាំកក់

អស់រយៈពេលជាង៣០ឆ្នាំក្រោយពីរបបខ្មែរក្រហមបានរលត់ទៅ លោកនិយាយឡើង “ឡាយភាពស្ងប់ស្ងាត់” ត្រូវបានយកមកសម្តែងនៅភូមិកំណើតរបស់អតីតលេខាភូមិភាគនិរតីក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យឈ្មោះ ឈិត ជឿន ដែលត្រូវប្រជាជនទូទៅស្គាល់ថាជា តាម៉ុក ។ ជាពិសេស លោកនិយាយនេះបានរំលឹកឡើងវិញនូវហេតុការណ៍ដែលបានកប់ទុកក្នុងចិត្តរបស់ជនរងគ្រោះជាន់បីទសវត្សរ៍មកហើយ ។ ក្រោយពីបញ្ចប់ការសម្តែង អ្នកភូមិបានឡើងបញ្ចេញមតិអំពីប្រវត្តិរឿងរ៉ាវរបស់ខ្លួនដែលបានឆ្លងកាត់ ។ អ្វីដែលជនរងគ្រោះម្នាក់ៗនៅចាំមិនអាចបំភ្លេចបានពីរបបខ្មែរក្រហម គឺការធ្វើទារុណកម្ម ការជម្លៀសចេញពីស្រុកកំណើត ការបង្ខំតម្កល់ និង ការសម្លាប់ ។ លោកនិយាយនេះគឺជាការសម្តែងដោយក្រុមវិចិត្រសិល្បៈអម្រឹតាក្រោមការទប់ទល់ពីមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ។ ការសម្តែងនេះត្រូវបានច្នៃប្រឌិតឡើងដោយលោកស្រី អាម៉ារី ព្រីន ជាជនជាតិហ្វូង បន្ទាប់ពីបានធ្វើការស្រាវជ្រាវអំពីរបបខ្មែរក្រហមអស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំ ។ ភាសានៅក្នុងលោកនេះត្រូវបានរៀបចំឡើងតាមរបៀបខ្មែរទាំងស្រុងទាំងពាក្យសម្តីក្នុងការនិយាយនិងអត្ថន័យ ។

នៅវេលាម៉ោងប្រាំពីរនិងយប់ នៅភូមិមឿនចារ ឃុំជាន់ទង ស្រុកត្រាំកក់ការសម្តែងបានចាប់ផ្តើមឡើង ។ អ្នកភូមិចំនួនប្រហែលជា៥០០នាក់បានចូលរួមមើលការសម្តែងនេះ ។ អ្នកភូមិចាប់ផ្តើមមើលដោយភាពទុក្ខសោកដង និងភាពគួរស្បើយក្នុងចិត្តផង ។ ជនរងគ្រោះមានទុក្ខសោកដោយសារការសម្តែងនេះធ្វើឲ្យគាត់នឹកឃើញឡើងវិញនូវហេតុការណ៍ដែលគាត់បានកប់ទុកក្នុងចិត្តយូរមកហើយ តែជាមួយគ្នានោះគាត់ក៏មានការគួរស្បើយក្នុងចិត្តដែរ ព្រោះថា ក្មេងៗជំនាន់ក្រោយមានឱកាសរៀនសូត្រពីរបបខ្មែរក្រហមតាមរយៈលោកនិយាយនេះ ។

អ្នកភូមិម្នាក់ឈ្មោះ អ៊ុន សារី អាយុ៤៦ឆ្នាំ រស់នៅឃុំជាន់ទងបាននិយាយថា លោកនេះបានធ្វើឲ្យគាត់នឹកឃើញកាល

ជំនាន់របបខ្មែរក្រហមជាប់បង្ខំយកកម្លាំងដែលការរស់នៅពោរពេញដោយភាពភ័យខ្លាចដោយបានសម្លាប់ប្រជាជនជិតពីរលាននាក់តាមរយៈការបង្ខំតម្កល់ ការជម្លៀសដោយបង្ខំ និងការសម្លាប់ ។ សារី បានរៀបរាប់ទៀតថា កាលនោះគាត់មានអាយុត្រឹមតែ១១ឆ្នាំប៉ុណ្ណោះត្រូវបានបំបែកចេញពីឪពុកម្តាយ ដែលជាលើកទីមួយក្នុងជីវិតរបស់គាត់ត្រូវជួបការព្រាត់ក្លាយយ៉ាងដូច្នេះ ។ លាយឡំនឹងភាពឈឺចាប់ សារី មានការរំភើបចិត្តផងដែរ ដោយសារក្មេងជំនាន់ក្រោយបានដឹងពីរបបខ្មែរក្រហមតាមរយៈលោកនេះ ។ សារី និយាយថា “នេះគឺលើកដំបូងហើយដែលខ្ញុំបានមកទស្សនាលោកនិយាយនេះ ហើយខ្ញុំមានការរំភើបនៅក្នុងចិត្តនិងសង្ឃឹមថា ក្មេងជំនាន់ក្រោយពិតជាដឹងថារបបខ្មែរក្រហមនេះកើតឡើងពិតប្រាកដមែន” ។ ទោះបីជាការឈឺចាប់នេះបានកើតឡើងចំពោះគាត់ហើយក៏ដោយ ក៏គាត់មិនចង់ឲ្យរបបស្រដៀងគ្នានេះកើតឡើងជាលើកទីពីរទៀតទេ ។ មុននឹងត្រឡប់ទៅគេហដ្ឋានវិញ សារី បានសំណូមពរថា “សូមកូនខ្មែរទាំងអស់ត្រូវនាំគ្នាចេះរួបរួមសាមគ្គីកុំឲ្យមានសង្គ្រាមនេះកើតឡើងសាជាថ្មី និងសូមឲ្យក្មេងជំនាន់ក្រោយកុំចង់គំនិតទៅទៀត” ។ ទីបញ្ចប់ សារី ទទួលស្គាល់ថា លោកនេះធ្វើឲ្យគាត់មានការគួរស្បើយក្នុងចិត្ត ។ តែគាត់នៅតែមិនអាចអត់ទំនងដល់ដៃដល់ជើងដែល ដោយសារតែជនដៃដល់ទាំងនោះមិនដែលនិយាយពិតថាខ្លួនបានធ្វើទេ ។

អីស្រីម្នាក់ឈ្មោះ សាន អាយុ៦២ឆ្នាំ សព្វថ្ងៃរស់នៅ ឃុំជាន់ទង ស្រុកត្រាំកក់ បានចូលរួមទស្សនាការសម្តែងលោកនេះជាមួយអ្នកភូមិដទៃទៀតដែរ ។ ពេលលោកនាំពុទ្ធតែសម្តែង អីស្រីបានសម្លឹងមើលយ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់ និងបានសរសើរដល់តំនិតនៃការរៀបចំសម្តែងនេះជាខ្លាំង ។ លោកនេះធ្វើឲ្យ សាន មានកំហឹងយ៉ាងខ្លាំងចំពោះរបបខ្មែរក្រហម ហើយគាត់បាននឹកឃើញទាំងអស់នូវរឿងរ៉ាវដែលគាត់បានជួបប្រទះ ។ ជាដំបូង សាន បាននិយាយមកកាន់ខ្ញុំថាគាត់បានបាត់បង់សមាជិកគ្រួសារចំនួន១០នាក់ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។

សារ បានរំលឹកថា ពួកគេរស់នៅក្នុងស្ថានភាព យន្តការណ៍ ណាមួយ ត្រូវបានកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមចាប់ដាក់ ក្នុងមន្ទីរក្រាំងតាចាន់ ហើយក៏បានស្លាប់នៅទីនោះ។ សារ បាន ធ្វើការស្តីបន្ទោសដល់នារី បៀន ដែលជាគណៈឃុំខ្មែរក្រហម នៅពេលនោះដែលបានធ្វើឲ្យពួកគេរស់នៅស្លាប់។ ពេលនឹកឃើញ ដល់ពួកគេរស់នៅក្នុងកម្មាភិបាលចាប់យកនៅក្រាំងតាចាន់ សារ និយាយទាំងអស់ដើមក្រោះអាណិតពួកគេខ្លាំង។ សារ បានឮដំណឹងថា ពួកគេរស់នៅក្នុងស្ថានភាពខ្លាំងក្លាក្រាំងតាចាន់ធ្វើ ឲ្យពួកគេដោយដកក្រចកទាំងស្រុង។ សារ បានបន្តថា “ពេល រំលឹកឃើញនេះហាក់ដូចជាឡើងវិញនោះកើតឡើងចំពោះមុខ ថ្មីៗ” ។

សារី និង សារ សុទ្ធតែនឹកឃើញឡើងវិញនូវហេតុការណ៍ ដែលគាត់បានជួបប្រទះពេលមើលការសម្តែងល្ខោននេះ។ ប៉ុន្តែ អ្នកទាំងពីរបានទទួលស្គាល់ព្រមគ្នាថាបានធ្វើឲ្យគាត់រំសាយចិត្តទៅ វិញក្រោយពេលនិយាយចេញពីភាពឈឺចាប់។ សារ មិនជ្រើស រើសការសន្លឹកដើម្បីរំលត់កំហឹងទេ។ ចំណែក សារី ក៏មាន គំនិតស្រដៀងនឹង សារ ដែរ។ សារ បាននិយាយចុងក្រោយថា “មានតែនាំគ្នាប្រយោជន៍ដោយការមិនចង់ព្យួរទេ ទើបប្រជាជនខ្មែរ គ្រប់រូបអាចបង្កើតឲ្យមានការផ្សះផ្សាបាន” ។ ចំណែក សារី វិញនៅតែមានគំនិតថាគាត់នៅតែមិនអាចអត់ឱនទោសដល់ជនដៃ ដល់ដៃដែល លុះក្រាត់ជនដៃដល់ទាំងនោះព្រមសារភាពនូវអ្វីដែល ខ្លួនបានប្រព្រឹត្តសិន។ **ស៊ុន សុផិកា**

ដំណើរទស្សនកិច្ចដើម្បីស្វែងយល់ពីការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម

មកទល់នឹងពេលបច្ចុប្បន្ន គម្រោងឯកសាររស់រវើកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានអញ្ជើញប្រជាជនមកចូលរួមស្វែងយល់ ក្នុងដំណើរការស្វែងរកយុត្តិធម៌នៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាបានចំនួនប្រមាណ៦៩០០ នាក់រួចមកហើយ។ នៅដើម ឆ្នាំ២០០៩ គម្រោងឯកសាររស់បានឈានមួយជំហានទៀតក្នុងការផ្តល់ឱកាសឲ្យប្រជាជនចូលរួមដោយផ្ទាល់នៅក្នុងដំណើរការកាត់ក្តី មេដឹកនាំខ្មែរក្រហម។ នៅរៀងរាល់ការបើកសវនាការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជានឹងអញ្ជើញអ្នក តំណាងមកពីស្រុកភូមិធានាទាំងប្រទេស មកឃ្លាំមើលដំណើរការនេះ។ បន្ថែមពីលើការចូលរួមស្តាប់សវនាការ អ្នកតំណាងទាំងនោះ នឹងបានចូលរួមក្នុងវគ្គបំពាក់បំប៉នដើម្បីទទួលបានចំណេះដឹងផ្សេងៗទាក់ទងទៅនឹងទ្រង់ទ្រាយនៃតុលាការច្បាប់កាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម គួរនាំនៃសហព្រះរាជអាជ្ញា ចៅក្រម និងចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ភាពខុសគ្នានៃទម្រង់សវនាការ ព្រមទាំងទស្សនាខ្សែភាពយន្តឯកសារ ទាក់ទងទៅនឹងរបបខ្មែរក្រហម។

អាស្រ័យហេតុនេះ ប្រសិនបើអស់លោកអ្នកមានបំណងចូលរួមក្នុងកម្មវិធីអង្កេតមើលសវនាការឬដំណើរទស្សនកិច្ចដើម្បីស្វែង យល់ពីការកាត់ក្តីមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមសូមទាក់ទង ស៊ី សារីណា តាមរយៈទូរស័ព្ទលេខ ០២៣ ២១១ ៨៧៥ ឬ ០១២ ៦៨៨ ០៤៦ ។

យ្យាវិសាលភាពនិងប្រសិទ្ធភាពនៃវគ្គបំប៉នសម្រាប់សាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាតាមរយៈគេហទំព័រ

ដើម្បីឲ្យសាធារណជនទូទៅមានលទ្ធភាពក្នុងការតាមដានមើលការវិវឌ្ឍរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា គេហទំព័រ www.cambodiatribunal.org ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងសាលាច្បាប់នៃសាកលវិទ្យាល័យ ណារីវេស្ទិន សហរដ្ឋអាមេរិក និងក្រោមសហប្រតិបត្តិការជាមួយ Illinois Holocaust Museum and Educational Center ។ មុននឹងផ្សព្វផ្សាយ គេហទំព័រនេះត្រូវបានត្រួតពិនិត្យដោយសាស្ត្រាចារ្យច្បាប់ David Scheffer អតីតឯកអគ្គរដ្ឋទូតគោចរណ៍របស់ សហរដ្ឋអាមេរិកទទួលបន្ទុកកិច្ចការទ្រឹស្តីកម្មសង្គ្រាមកាលពីជំនាន់រដ្ឋការប្រធានាធិបតី ប៊ីល គ្លីនតុន និងលោក ឆាំង យុ នាយក មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា។ **សូមអរគុណ**

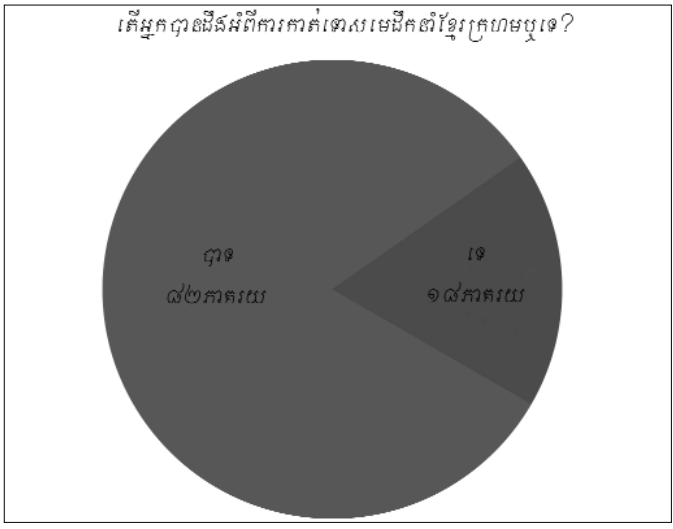
ការស្ទាបស្ទង់មតិ : កំហឹងនិងចំណាប់អារម្មណ៍ចំពោះខ្មែរក្រហមបានថយចុះ

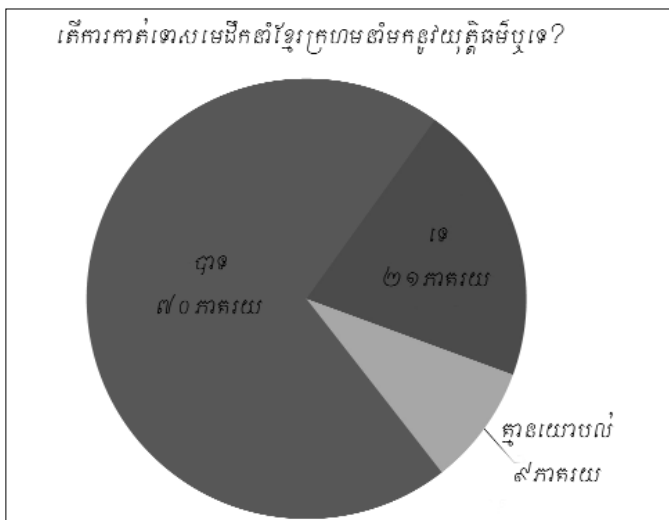
បន្ទាប់ពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានដួលរលំនៅឆ្នាំ ១៩៧៩ អ្នកដែលនៅរស់ទាំងអស់មានចិត្តស្លាប់កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមខ្លាំងណាស់។ សម្លាប់និងកំហឹងអាចធ្វើឲ្យអ្នកនៅរស់ចង់ចាំយ៉ាងច្បាស់នូវអ្វីដែលបានកើតឡើងនៅក្នុងរបបដ៏ឃោរឃៅនោះ។ ក្មេងៗដែលកើតនៅដើមទសវត្សរ៍៨០ មានឪពុកម្តាយជាអ្នកនៅរស់ពីរបបខ្មែរក្រហម ត្រូវបានបង្រៀនឲ្យស្តាប់កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមនិងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ ជាលទ្ធផល ឪពុកម្តាយរបស់ខ្លួនក្មេងៗទាំងនោះក៏ខឹងណាស់ដែរនិងមានភាពភ័យខ្លាចថារបបខ្មែរក្រហមនឹងអាចកើតឡើងម្តងទៀត។ អាស្រ័យហេតុនេះខណៈដែលទសវត្សរ៍៨០ គឺជាពេលវេលាដែលអ្នកនៅរស់ពីរបបខ្មែរក្រហមនិងក្រុមគ្រួសារមានកំហឹងខ្លាំង វាគឺជាពេលវេលាដែលអ្នកទាំងនោះចង់យកមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមទៅកាត់ទោសឲ្យទាន់ហេតុការណ៍ផងដែរ។ នៅទសវត្សរ៍៨០ និងដើមទសវត្សរ៍៩០ កំហឹងរបស់អ្នកដែលនៅរស់និងការស្តាប់ចំពោះកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមត្រូវបានដុតឲ្យឆេះកាន់តែខ្លាំងតាមរយៈ «ទិវាចងកំហឹង» ដែលប្រារព្ធឡើងនៅថ្ងៃទី២០ ខែឧសភាជារៀងរាល់ឆ្នាំ។ នោះគឺជាថ្ងៃដែលការហូបនិងរស់នៅជាសហករណ៍ត្រូវបានបង្កើតឡើងដំបូងនៅក្នុងភូមិភាគនិរតី។ នៅក្នុងទិវានោះ រូបតំណាងមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហមត្រូវបានបង្កើតឡើងនិងកម្ទេចចោលដោយក្រុមមនុស្សដែលមានកំហឹងនៅចំពោះមុខសាធារណជនច្រើនកុះករនិងដោយមានវត្តមានរបស់ព្រះសង្ឃទៀតផង។

រយៈពេល៣០ ឆ្នាំបានកន្លងហួសហើយ ការស្តាប់និងកំហឹងបានរសាយជាបន្តបន្ទាប់។ ភាពក្រីក្រកើតមាននៅគ្រប់ទីកន្លែង ហើយការដោះស្រាយបញ្ហានេះគឺជាបញ្ហាចម្បង។ នៅពេលជាមួយគ្នានេះ អ្នកនៅរស់បានព្យាយាមបំភ្លេច និងបង្កើតអារម្មណ៍សន្តិភាពនៅក្នុងចិត្ត។ អ្នកទាំងនោះបានបាត់បង់ចំណាប់អារម្មណ៍របស់ខ្លួនចំពោះយុត្តិធម៌ ពីព្រោះពួកគាត់បានទទួលរង់ចាំដំណើរការកាត់ទោសដ៏យុត្តិធម៌ជាយូរណាស់មកហើយ។ ការរង់ចាំនេះបណ្តាលឲ្យកំហឹងចំពោះខ្មែរក្រហមបានថយនិងរសាយពីក្នុងចិត្តបន្តិចម្តងៗ។

នៅក្នុងអំឡុងខែកក្កដា និងសីហា ឆ្នាំ២០០៩ មជ្ឈមណ្ឌលសម្រាប់ការសិក្សាស្រាវជ្រាវជាន់ខ្ពស់ដែលមានការឧបត្ថម្ភពីវិទ្យាស្ថានសាធារណរដ្ឋអន្តរជាតិបានដឹកនាំការស្ទាបស្ទង់មតិប្រជាជនចំនួន១៦០០ នាក់នៅក្នុង២៤ ខេត្តក្រុងទូទាំងប្រទេស។ អ្នកដែលមានក្រុមគ្រួសារជាអ្នកកាសែត ឬអ្នកសារព័ត៌មានសមាជិកកណ្តាប់កូនយោធា ក្រុមប្រឹក្សាក្រុង មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលនិងសមាជិកសភាជាតិ បុគ្គលិកនៃទីភ្នាក់ងារទំនាក់ទំនងសាធារណៈ ឬបុគ្គលិកនៃវិទ្យាស្ថានសម្រាប់ស្រាវជ្រាវយោធាសាធារណៈនិងទីផ្សារនឹងមិនត្រូវបានជ្រើសរើសឲ្យចូលរួមក្នុងការស្ទាបស្ទង់នេះទេ។

ការស្ទាបស្ទង់ដែលផ្តោតទៅលើមនុស្សមានអាយុចាប់ពី១៨ឆ្នាំឡើង បានបង្ហាញឲ្យឃើញថា៨២ភាគរយនៃអ្នកឆ្លើយតបបានដឹងអំពីដំណើរការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម។ ប៉ុន្តែ ១៨ភាគរយនៃអ្នកនៅរស់ពីរបបខ្មែរក្រហមនិងអ្នកដែលកើតក្រោយរបបនេះមិនមានលទ្ធភាពស្វែងរកព័ត៌មានអំពីការកាត់ក្តីទេ។ ប្រជាជនដែលមានអាយុរវាងពី២៥-២៩ឆ្នាំកើតក្រោយរបបខ្មែរក្រហមដឹងអំពីតុលាការតិចតួចបំផុតបើប្រៀបធៀបនឹងក្រុមអាយុផ្សេងទៀត។ ៨៦ភាគរយនៃប្រជាជនដែលមានអាយុចន្លោះ៤០-៤៩ឆ្នាំ ដឹងអំពីតុលាការ ហើយក្រុមអាយុនេះមានភាគរយច្រើនជាងគេបើប្រៀបធៀបនឹងក្រុមអាយុផ្សេង

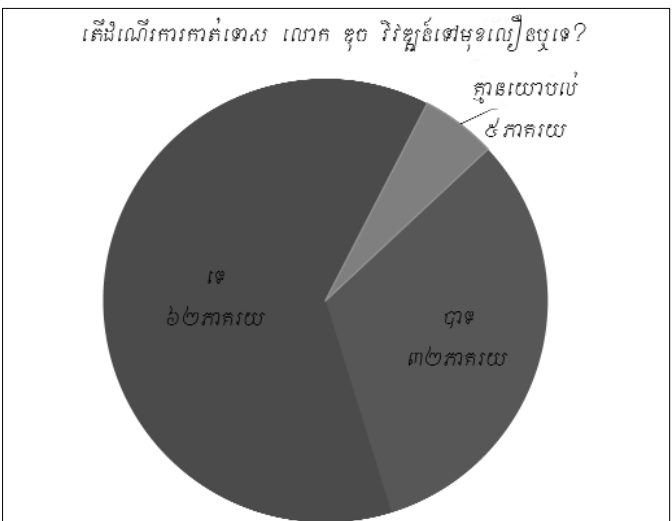
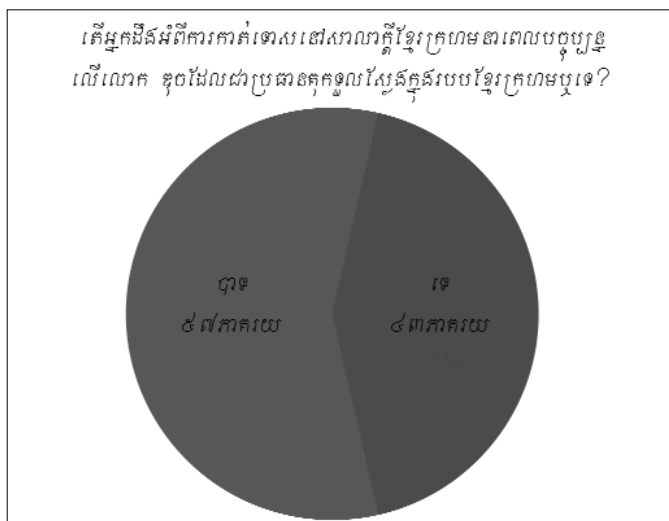

ទៀត ។ ប៉ុន្តែ ក្រុមអ្នកទាំងនេះគឺជាជនរងគ្រោះផ្ទាល់នៃរបបខ្មែរក្រហម ដូច្នេះភាគរយនេះនៅតែមានកម្រិតទាប ។ ក្នុងនាមជាអ្នកនៅសុំរំមានជីវិត យុត្តិធម៌តែមួយគត់ដែលគេនឹងទទួលបានពីតុលាការគឺដឹងពីអ្វីដែលបានកើតឡើងនៅតុលាការ ។ ប្រសិនបើការផ្សព្វផ្សាយអំពីតុលាការនៅតាមមូលដ្ឋានមិនទាន់ជ្រួតជ្រាបនៅគ្រប់ទីកន្លែង ការផ្តល់យុត្តិធម៌ក៏នៅតែមិនទាន់គ្រប់គ្រាន់ដែរ ។

ក្នុងចំណោម៨២ភាគរយដែលដឹងពីដំណើរការកាត់ទោសខ្មែរក្រហម ៧០ ភាគរយបាននិយាយថានឹងទទួលបានយុត្តិធម៌ពីតុលាការ ។ ២១ ភាគរយនៃអ្នកចូលរួមក្នុងការស្ទាបស្ទង់មតិបាននិយាយថា តុលាការខ្មែរក្រហមនឹងមិនអាចផ្តល់យុត្តិធម៌ឲ្យគេបានឡើយ ហើយ៩ភាគរយទៀតឆ្លើយថាមិនដឹង ។ ប្រជាជនប្រហែលជាបានដឹងពីតំណាងអំពីសាលាក្តីខ្មែរក្រហមតាមរយៈការ

និយាយតាងគ្នា ។ ទោះបីជា៨២ភាគរយដឹងពីតុលាការ ប៉ុន្តែនៅពេលដែលនិយាយអំពីការកាត់ក្តីប្រធានមន្ទីរស-២១ កាំង ហ្កេក អ៊ាវ ហៅ ខុច មានតែ៥៧ភាគរយប៉ុណ្ណោះ ដែលដឹងពីដំណើរការនីតិវិធីនោះ ។ ស្ទើរតែពាក់កណ្តាល (៤៣ភាគរយ) មិនដឹងឬទទួលព័ត៌មានអំពីការកាត់ក្តី ខុច ទេ ។ នេះបង្ហាញឲ្យឃើញថា ប្រជាជនកម្ពុជានៅតែមិនទាន់ទទួលបានព័ត៌មានអំពីតុលាការនៅឡើយ ។

ក្នុងចំណោម៥៧ភាគរយនៃអ្នកដែលដឹងពីការបើកសវនាការ ខុច ភាគច្រើននៃអ្នកទាំងនោះ (៦២ភាគរយ) បាននិយាយថា ដំណើរការកាត់ក្តីមានសភាពយឺតយ៉ាវណាស់ ហើយ៥ភាគរយទៀតនិយាយថាគ្មានយោបល់ ។ ៦០ ភាគរយនៃប្រជាជនដែលបានដឹងពីដំណើរការកាត់ទោសនិយាយថា បានដឹងព័ត៌មានមើលសវនាការ ខុច តាមទូរទស្សន៍ ហើយ៤០ ភាគរយមិនដែលឃើញការកាត់ក្តីឡើយ ។ អ្នកចូលរួមក្នុងការស្ទាបស្ទង់មតិចំនួន១១៨៣នាក់ក្នុងចំណោម១៦០០ នាក់មកពីជនបទ ។ ៤៦ ភាគរយនៃអ្នកទាំងនេះបានមើលសវនាការកាត់សេចក្តី ខុច តាមទូរទស្សន៍ ។ ផ្ទុយទៅវិញ ៨២ភាគរយនៃប្រជាជនដែលរស់នៅទីក្រុងបានមើលសវនាការតាមការផ្សាយបន្តផ្ទាល់ពីមន្ទីរទស្សន៍ ។ ការចាប់អារម្មណ៍របស់ប្រជាជនកម្ពុជាជាច្រើនទៅលើបញ្ហាខ្មែរក្រហមបានថយចុះ ។ នេះដោយសារតែការស្អប់ និងកំហឹងចំពោះខ្មែរក្រហមបានថយចុះពីព្រោះ៣០ ឆ្នាំបានកន្លងហួសទៅហើយ ។ កម្ពុជាបានកំពុងទទួលបាននូវជោគជ័យយុត្តិធម៌ពេកណាស់មកហើយ ។ **ញាណ សុជាតិ**

ការទទួលបាននូវយុត្តិធម៌ និង ការផ្សះផ្សាជាតិ នៅកម្ពុជាក្រោយអំពើប្រល័យពូជសាសន៍

(ភព៌លេខមុន)

ក្នុងឈ្មោះពេលវេលា អ.វ.ត.ក. ប្រហែលជាអាចជំរុញឲ្យមានយុត្តិធម៌បែបផ្សះផ្សាដោយប្រយោលតាមរយៈការផ្សះផ្សាជាតិ តុលាការនេះបានធ្វើការប្រឹងប្រែងយ៉ាងតិចតួចដើម្បីឲ្យជនរងគ្រោះជាបុគ្គលឈានទៅរកការអភ័យទោសចំពោះជនដៃដល់ ហើយនេះប៉ះពាល់ជាខ្លាំងដល់កត្តាលើកលែងទោសដែលជាកត្តាសំខាន់ដើម្បីសម្រេចបានការផ្សះផ្សានៃយុត្តិធម៌បែបផ្សះផ្សា។ ដូចដែលបានពិភាក្សាខាងលើ ការអភ័យទោសត្រូវបានផ្អែកលើកត្តាប្រាំមួយមាន៖ ការទទួលស្គាល់ការពិតដែលតម្រូវឲ្យមានការទទួលស្គាល់កំហុសរបស់ជនដៃដល់ វិប្បដិសារី និងការសុំអភ័យទោសរបស់ជនដៃដល់ ការលះបង់កំហឹង និងការសន្តិសុខ ការយល់ចិត្តគ្នាទៅវិញទៅមកដែលជំរុញឲ្យជនរងគ្រោះនិងជនដៃដល់អាចបណ្តុះបណ្តាលសេចក្តីមេត្តារវាងគ្នានិងគ្នា ហើយចាត់ទុកគ្នាជាមនុស្សជាតិ និងចុងក្រោយការសម្រាលទោសកំហុសដោយសារជនរងគ្រោះព្រមទទួលយកវិប្បដិសារីនិងការសូមអភ័យទោសរបស់ជនដៃដល់។ តុលាការនេះប្រហែលជាអាចសម្រេចកត្តាពីរដំបូងបាន ដូច ខុច បានបង្ហាញជាឧទាហរណ៍ក្នុងសវនាការថ្ងៃទី៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩ ដោយពេលនោះកាត់បានទទួលស្គាល់ទោសកំហុសរបស់ខ្លួន ហើយព្រមទទួលខុសត្រូវចំពោះមុខច្បាប់ដោយនិយាយថា៖ «រាល់ពេលដែលខ្ញុំនឹកឃើញដល់រឿងអតីតកាល ខ្ញុំនៅតែរំជួលចិត្តដោយសារតែវិប្បដិសារី ... ពេលដែលខ្ញុំឱនក្បាលចុះនៅក្នុងតុលាការ ខ្ញុំធ្វើដោយសារតែទោសកំហុសដែលខ្ញុំបានប្រព្រឹត្ត។ ខ្ញុំមិនទម្លាក់កំហុសទាំងស្រុងទៅលើថ្នាក់លើនោះទេ ហើយក៏មិនបន្ថោសអ្នកនៅក្រោមបញ្ជាដែរ»។ ដូច្នេះទៅវិញ កត្តាបីចុងក្រោយទាំងនេះមិនមែនស្មើគ្នាទៅនឹងកត្តាដំបូងទេ ហើយមិនកើតមានគ្រាន់តែដោយសារសេចក្តីថ្លែងការណ៍រួមតែមួយនោះទេ។ តថភាព

ខាងលើ រួមទាំងទំនាក់ទំនងរវាងការផ្សះផ្សានិងការលើកលែងទោសបានលេចឡើងយ៉ាងច្បាស់អំពីលក្ខណៈជាបុគ្គលរបស់ការផ្សះផ្សា ហើយក៏បានសង្កត់ធ្ងន់អំពីភាពចាំបាច់នៃការផ្សះផ្សាកម្រិតបុគ្គលក្នុងការឈានទៅរកការផ្សះផ្សាក្នុងកម្រិតផ្សេងៗទៀតដែរ។ អាស្រ័យហេតុនេះហើយ ប្តីឆ្លើយតែកសិណសាក្សីរបស់ ខុច អាចជួយឲ្យមានកំណត់ត្រាប្រវត្តិសាស្ត្រកាន់តែច្បាស់លាស់និងជាក់លាក់ តែពាក្យសម្តីទាំងនោះមិនប្រាកដជាអាចធ្វើឲ្យជនរងគ្រោះលើកលែងទោសដល់គាត់នោះទេដោយហេតុថាការលើកលែងទោសនេះអាស្រ័យទៅលើអារម្មណ៍សាមីខ្លួនផ្ទាល់របស់ជនរងគ្រោះ។

ប្រតិកម្មរបស់មជ្ឈដ្ឋានក្នុងស្រុក

ការវិភាគទៅលើសមត្ថភាពក្នុងការស្វែងរកយុត្តិធម៌របស់អ.វ.ត.ក ក៏ដូចជាក្នុងទម្រង់ដែលបានរៀបរាប់រួចពីមុនមក សុទ្ធតែទទួលបានការគាំទ្រពីការចុះស្រាវជ្រាវដល់មូលដ្ឋាន និងការស្ទង់មតិដែលពិនិត្យទៅលើប្រតិកម្មរបស់មហាជនស្តីពីការកាត់ទោសខ្មែរក្រហម រួមទាំងយុត្តិធម៌និងការផ្សះផ្សាដែលបានមកពីការកាត់ទោសនេះ។ ប្រតិកម្មរបស់មជ្ឈដ្ឋានក្នុងស្រុកចំពោះការកាត់ទោសនិងការស្តារសន្តិភូមិបានបង្ហាញនូវភាពបែកខ្ញែកគ្នារវាងទស្សនៈអន្តរជាតិ និងក្នុងប្រទេសអំពីអត្ថន័យនិងការរំពឹងទុកចំពោះយុត្តិធម៌។ ការបែកខ្ញែកគំនិតទាំងនេះភាគច្រើនបណ្តាលមកពីកង្វះខាតវិធាននៃច្បាប់ក្នុងផ្ទៃប្រទេសកម្ពុជា។ អន្តរជាតិទទួលយកតែយុត្តិធម៌តាមការកាត់ទោសដែលធ្វើឡើងតាមបែបបទត្រឹមត្រូវ មានភាពមិនលម្អៀង ចំណាយពេលយូរ ហើយពេលខ្លះអាចបណ្តាលឲ្យ «ចាញ់ទាំងសងខាង» ដូច្នេះទៅវិញប្រជាជនខ្មែរបែរជាជឿជាក់ថាការកាត់ក្តីសុទ្ធតែតម្រូវឲ្យមានសំណុំ ហើយអយុត្តិធម៌កើតមាន។

ដោយវិធាននៃច្បាប់មិនមានជាទូទៅនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា

ការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមយ៉ាងយុត្តិធម៌បែបនេះហាក់ដូចជាមិនយុត្តិធម៌ចំពោះជនរងគ្រោះទាល់តែសោះ ព្រោះកាត់មិនមានឱកាសទទួលបានការកាត់ក្តីបែបនេះសោះឡើយក្នុងពេលដែលមេដឹកនាំទាំងនោះកាន់អំណាច ហើយរហូតមកទល់បច្ចុប្បន្នកម្ពុជាក៏នៅមិនទាន់ឃើញមានការកាត់ក្តីបែបនេះនៅឡើយដែរ ។ ទាហានណាជាក់ស្តែង លោកអ៊ី គង់ សួរ បានសម្តែងនូវកំហឹងខ្លាំងចំពោះក្រុមមេធាវីការពារក្តីដែល “ការពារជនជាប់ចោទ ហើយនិយាយថាអ្នកទាំងនេះមិនមានទោសឡើយ ទោះបីជាគេបានដឹងរួចមកហើយថា ជនជាប់ចោទទាំងនោះពិតជាបានប្រព្រឹត្តអំពើទាំងនោះពិតមែន ហើយពាក្យសម្តីរបស់ពួកអ្នកភូមិសុទ្ធតែជាការពិតទាំងអស់” ។ កាត់ក៏បាននិយាយផងដែរថា “ការកាត់ក្តីនេះហាក់ដូចជាធ្វើឲ្យជនដូច ខូច ជាដើមមានឱកាសដោះសាសម្រាប់ខ្លួនឯង ហើយទម្លាក់កំហុសទាំងប៉ុន្មានទៅលើថ្នាក់លើទាំងស្រុង” ។ អ៊ីស្រី ម៉ុ សារឿន ដែលបានបាត់បង់ប្តី និងកូនពីរនាក់នៅក្នុងសម័យខ្មែរក្រហមក៏គ្រឿងមតិខាងលើនេះដែរ ។ កាត់និយាយថា “ជនជាប់ចោទទាំងនេះនៅតែកំពុងរកមធ្យោបាយដើម្បីរួចទោស តែមើលលំដាប់ក្បាលទាំងអស់នោះសុទ្ធតែជាភ័ស្តុតាងបង្ហាញអំពីអ្វីដែលពួកនោះបានធ្វើ” ។ ក្នុងពេលដូចគ្នានេះដែរ កាត់ជឿជាក់ថាការស្វែងរកយុត្តិធម៌បែបកាត់ទោសនេះហាក់ដូចជាមិនអាចធ្វើឲ្យរួចនោះទេ ព្រោះថាជនជាប់ចោទកំពុងតែបិទបាំងបទឧក្រិដ្ឋរបស់ខ្លួនគេដដែល ។

ចំណុចខុសគ្នាមួយទៀតដែលត្រូវបានលេចឡើងក្នុងការជួបសម្ភាសន៍ជាមួយប្រជាជន គឺរយៈពេលដែលបានចំណាយទាំងរយៈពេលសម្រាប់បង្កើតតុលាការ និងរយៈពេលសម្រាប់ការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមផង ។ ដូចដែលបានបង្ហាញក្នុងភាពស្មុគស្មាញក្នុងការបង្កើត អ.វ.ត.ក. តុលាការនេះបានបង្ហាញភាពលម្អៀងលើទស្សនៈនយោបាយយ៉ាងខ្លាំងក្លារួមជាមួយគ្នានឹងការខិតខំដ្ឋាននៃច្បាប់ដែលស្របតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិ ។ ដូចដែលលោក អ៊ុចឆេសិន ធ្លាប់បានរំលឹកឡើងក្នុងពេលឈប់សម្រាកនៅអ.វ.ត.ក. ថា “ប្រជាជនខ្មែរទម្លាប់តែលើកដៃចង្អុលរួចនិយាយថាអ្នកនេះមានទោស” នេះធ្វើឲ្យប្រជាជនភាគច្រើនពិបាកនឹងយល់ថាតើអ្វីខ្លះទៅដែលកប្បីចាត់ទុកជា “វិធាន” សំខាន់

ដើម្បីធានាថាការកាត់ក្តីមានភាពយុត្តិធម៌ ។ អ៊ីស្រី ម៉ុ សារឿន បាននិយាយថា “ខ្ញុំជឿថាយើងនឹងទទួលបានយុត្តិធម៌ ប៉ុន្តែខ្ញុំមានចម្ងល់ចំពោះតុលាការនេះ ព្រោះការកាត់ក្តីនេះចំណាយអស់ពេលយូរហើយ តែមិនទាន់ឃើញមានសមិទ្ធផលដ៏អ្វីទាល់តែសោះ” ។ លោកអ៊ី គង់ សួរ មានអារម្មណ៍ដូចគ្នានេះដែរ ។ កាត់និយាយថា ថ្វីដ្បិតតែកាត់ជឿថាតុលាការអាចស្វែងរកយុត្តិធម៌បាន តែកាត់ “មិនសប្បាយចិត្តសោះព្រោះការកាត់ក្តីចំណាយពេលវេលាយូរនិងលុយកាក់ច្រើនពេក” ។ អ្នកនៅសំរានមានជីវិតក្នុងវ័យចំណាស់ម្នាក់កើតនៅឆ្នាំ១៩១៩ បានសម្តែងនូវការព្រួយបារម្ភយ៉ាងខ្លាំងចំពោះការពន្យារពេលនេះ ព្រោះ “ថ្វីដ្បិតមានសំណងពិតមែន តែនេះមិនមានន័យអ្វីចំពោះជនរងគ្រោះឡើយ ព្រោះពួកកាត់សុទ្ធតែចាស់ៗអស់ហើយ ហើយពួកកាត់ចង់ឃើញការសាងសង់វត្តអារាមនិងសាលារៀន” ។ ដូចគ្នានេះ លោកអ៊ី នូឆាយ ជាកសិករម្នាក់នៅក្នុងខេត្តកណ្តាលដែលមិនសូវជួបប្រទះភាពសាហាវឈោរឈៅព្រោះកាត់ជា “អ្នកចាស់ទុំ” សង្ឃឹមថា សហគមន៍អន្តរជាតិអាចបង្កើនល្បឿនក្នុងការកាត់ក្តី ។

ប្រជាជនទាំងអស់ដែលអ្នកសរសេរឯកសារនេះបានជួបសម្ភាសក្នុងការចុះស្រាវជ្រាវដល់មូលដ្ឋានផ្ទាល់បានបង្ហាញនូវចំណាប់អារម្មណ៍របស់ខ្លួនថា មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមត្រូវតែទទួលរងការកាត់ទោសដោយ អ.វ.ត.ក. ដើម្បីឲ្យយុត្តិធម៌កើតមានឡើងក្នុងកម្ពុជា ចំណុចនេះស្របទៅនឹងការសិក្សារបស់សាកលវិទ្យាល័យកាលីហ្វ័រញ៉ានៅប្រើយ៉ាងដែលបានបង្ហាញថាក្នុងចំណោមដប់រូបមានប្រាំបួនរូបបានឆ្លើយថាមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមត្រូវតែទទួលខុសត្រូវចំពោះបទឧក្រិដ្ឋរបស់ខ្លួន ។ ការសិក្សានេះក៏បានបង្ហាញផងដែរថា ជំនឿទុកចិត្តចំពោះតុលាការមានកម្រិតខ្ពស់ “មានដល់ទៅជិតបីភាគបួន (៧៤ភាគរយក្នុងចំណោមបទសម្ភាសទាំងអស់) យល់ស្របថា អ.វ.ត.ក. នឹងនាំមកនូវយុត្តិធម៌ជូនជនរងគ្រោះក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យរួមជាមួយនឹងក្រុមគ្រួសាររបស់គេ ។ អ្នកត្រូវបានសម្ភាសន៍ភាគច្រើនបានឲ្យនិយមន័យដល់យុត្តិធម៌នេះថាជាការស្វែងរកការពិត (៤៣ភាគរយ) និងមានភាពមិនលម្អៀង (៣៧ភាគរយ)” ។ និយមន័យទាំងនេះបានបង្ហាញឲ្យឃើញពីការខ្វែងមតិថ្មីមួយទៀតរវាងមជ្ឈដ្ឋានអន្តរជាតិ

និងក្នុងប្រទេសអំពីបទដ្ឋាននៃយុត្តិធម៌ ។ ប្រជាជនកម្ពុជាភាគច្រើនហាក់ដូចជាសង្ឃឹមថាតុលាការនេះមានមុខងារលើសពីការកាត់ទោសទៅទៀត តែពួកគេសង្ឃឹមថាតុលាការនឹងអាចផ្តល់ចម្លើយដែលគណៈកម្មការស្វែងរកការពិតភាគច្រើនអាចផ្តល់បាន ដើម្បីសម្រេចនូវយុត្តិធម៌អន្តរកាល ។ ឧទាហរណ៍ស្រាប់លោក ហ្វ្រែត និង ចារីស បានពិពណ៌នាថា “បំណងដ៏បំផុតរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាក៏គឺតុលាការនេះមិនត្រឹមតែជាតុលាការសាមញ្ញមួយដែលធ្វើការតាមដូចរូបបង្ហាញទេ ... លើសពីនេះ ត្រូវស្វែងរកចម្លើយដើម្បីដោះស្រាយចម្ងល់ក្នុងចិត្តរបស់ពួកគាត់ថែមទៀតដូចជា : តើហេតុអ្វីបានជាអង្គការនេះប្រព្រឹត្តអំពើសាហាវដូចសត្វគំរាមបែបនេះ ? ... សំណួរទាំងនេះមានអត្ថន័យជ្រៅជ្រះជាងការស៊ើបអង្កេតតាមដូចរូបបង្ហាញដែលគ្រាន់តែបញ្ជាក់ថា តើជនជាប់ចោទមានទោសដែរឬទេ ? កញ្ញា លីនតុន បានពន្យល់បន្ថែមចំពោះសេចក្តីសង្ឃឹមទាំងនេះថា ប្រជាជនកម្ពុជាហាក់ដូចជាកំពុងស្វែងរក “វិធីដើម្បីប្រឈមមុខជាមួយអតីតកាលជាសាធារណៈ និងល្មើសបែបដូចការនៅក្នុងបន្ទប់សវនាការមួយព្រោះឆ្លងតាមការកាត់ទោសមេដឹកនាំទាំងនោះ មហាជននឹងអាចយកខ្មែរក្រហមព្រមទាំងទស្សនៈរបស់ក្រុមនោះមកគិតពិចារណា ហើយធ្វើការវាយតម្លៃដោយខ្លួនឯង” ។

ជាសរុប ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយដែលត្រូវបានសម្ភាសហាក់ដូចជារឿងជាក់ថាការកាត់ក្តីនឹងនាំមកនូវយុត្តិធម៌និងជំរុញឲ្យការផ្សះផ្សារនេះស្របទៅនឹងលទ្ធផលនៃការស្រាវជ្រាវរបស់សាកលវិទ្យាល័យកាលីហ្វ័រញ៉ានៅប៊ឺយ៉ូ ដែលបានបង្ហាញថា “មានមនុស្ស៦៧ភាគរយជឿជាក់ថា ចៅក្រមរបស់ អ.វ.ត.ក. នឹងមិនមានភាពលម្អៀង ហើយតុលាការនឹងប្រព្រឹត្តទៅប្រកបដោយអព្យាក្រឹតភាព ហើយមាន៦៨ភាគរយទៀតជឿជាក់ថា អ.វ.ត.ក. នឹងនាំមកនូវឥទ្ធិពលវិជ្ជមានដល់ជនរងគ្រោះក្នុងរបបខ្មែរក្រហម និងក្រុមគ្រួសាររបស់គេ” ។ ជំនឿទៅលើភាពមិនលម្អៀងនៃចៅក្រមរបស់ អ.វ.ត.ក. មានសារសំខាន់យ៉ាងខ្លាំងព្រោះដូចដែលបានព្យាករណ៍មកហើយ ការសិក្សានេះក៏បានបញ្ជាក់ផងដែរថាមានសម្ភាសិតជាច្រើនឲ្យនិយមន័យយុត្តិធម៌ថាជាការស្វែងរកការពិត ។ នេះជាចំណុចដ៏គួរឲ្យកត់សម្គាល់មួយដែលមាន

ភាពផ្ទុយស្រឡះទៅនឹងភាពមិនជឿទុកចិត្តលើប្រព័ន្ធច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌជាតិ ដូចដែលបានពិភាក្សាក្នុងការស្ទង់មតិរបស់សាកលវិទ្យាល័យកាលីហ្វ័រញ៉ានៅប៊ឺយ៉ូមានសម្ភាសន៍តិចជាងពាក់កណ្តាលដែលបានផ្តល់ចម្លើយវិជ្ជមានចំពោះសំណួរថា “ចៅក្រមខ្មែរផ្តល់សិទ្ធិស្មើគ្នាចំពោះជនគ្រប់រូប(៤០ភាគរយ)” ហើយមានតែ៣៧ភាគរយប៉ុណ្ណោះដែលមានទំនុកចិត្តទៅលើចៅក្រមកម្ពុជា ។ ភាពខុសគ្នានេះបានបញ្ជាក់ថា អ.វ.ត.ក. អាចបង្កើនជំនឿទុកចិត្តរបស់ប្រជាជនចំពោះប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌កម្ពុជាតាមរយៈសមិទ្ធផលរបស់ខ្លួន តែនេះអាចសម្រេចបានលុះត្រាតែជំនឿចិត្តទៅលើ អ.វ.ត.ក. មិនត្រូវបានបំផ្លាញដោយសារតែពាក្យចាមអាវ៉ាមទាក់ទងនឹងអំពើពុករលួយ ។

បទសម្ភាសន៍ក៏បានសង្កត់ធ្ងន់ផងដែរទៅលើការអប់រំដើម្បីការពារកុំឲ្យមានអំពើឃោរឃៅនេះកើតឡើងម្តងទៀតនៅថ្ងៃអនាគត ។ យោងតាមការស្ទង់មតិដែលធ្វើឡើងដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា “មានសម្ភាសន៍៧៧,៨៧ភាគរយគិតថាការសិក្សាអំពីរបបខ្មែរក្រហមមានសារសំខាន់ជាខ្លាំង... ប្តីស្រីតែរឿងទាំងនោះនាំមកនូវភាពឈឺចាប់ តែសម្ភាសន៍ភាគច្រើននៅតែចង់ឲ្យមានការបន្តសិក្សាកាន់តែច្រើនដើម្បីឲ្យដឹងអំពីការពិត ហើយបង្ការកុំឲ្យកំហុសទាំងនោះកើតឡើងសាជាថ្មីម្តងទៀត... អ្វីដែលអ្នកទាំងអស់នេះចង់បានគឺការផ្សព្វផ្សាយ និងការបង្ហាញបទពិសោធន៍របស់មនុស្សជំនាន់ចាស់ដែលបានឆ្លងកាត់សម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ” ។ ដូចគ្នាជាមួយសម្ភាសន៍ទាំងអស់ដែលកត់សម្គាល់នូវសារសំខាន់នៃការអប់រំដើម្បីឲ្យអ្នកជំនាន់ក្រោយដឹងពីប្រវត្តិសាស្ត្រនេះដើម្បីកុំឲ្យពួកវាសប្បាយចិត្តបើស្ថានភាពស្រដៀងនេះកើតមាននៅថ្ងៃអនាគត ។

មានសម្ភាសន៍ជាច្រើនបានដោះស្រាយបញ្ហាយុត្តិធម៌តាមបែបព្រះពុទ្ធសាសនាដោយប្រើប្រាស់ទស្សនៈ និង សិក្ខាបទរបស់ព្រះពុទ្ធដើម្បីប្រឈមមុខចំពោះអតីតកាលរបស់ខ្លួនក្នុងសម័យខ្មែរក្រហមយ៉ាងហោចណាស់ក្នុងកម្រិតណាមួយ ។ ទោះបីជា បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាបានខិតខំលុបបំបាត់សាសនា ហើយកម្ទេចវត្ថុ

ស័ក្តិសិទ្ធិនិងទិសក្តារៈ ឬជារបស់ពុទ្ធសាសនាឃ្លាំងណាក៏ដោយ ក៏បច្ចុប្បន្នមានប្រជាជនកម្ពុជាប្រមាណ៩៥ភាគរយប្រកាសខ្លួនថាជាពុទ្ធសាសនិកដដែល ។ មានជននេះគ្រោះជាច្រើនបានស្វែងរកយុត្តិធម៌សម្រាប់ខ្លួនឯងតាមរយៈពុទ្ធសាសនា ។ លោក អ៊ី ជា ម៉ៅ បានបញ្ជាក់ពីការពុទ្ធសាសនាវាងយុត្តិធម៌បែបនេះជាមួយយុត្តិធម៌ដែលច្បាប់អាចផ្តល់ឲ្យដោយនិយាយថា ដោយឡែកពីការទទួលខុសត្រូវចំពោះបទគ្រឿងនៅក្នុងតុលាការ ខូច នឹងត្រូវប្រឈមមុខជាមួយកម្មព្យាបាលរបស់ខ្លួនទៀត ។ គាត់បានបកស្រាយថាកម្មកិច្ចជាយុត្តិធម៌ព្រោះបាបកម្មរបស់បុគ្គលម្នាក់នឹងតាមសងវត្ថុផលជាតិក្រោយចំពោះអ្នកនោះ ។ លោកអ៊ី កុង សួរ ដែលធ្លាប់ជាព្រះសង្ឃមួយអង្គបានប្រើសុភាសិតមួយដែលនិយាយថា «ពៀរម្យាបដោយការមិនចង់ពៀរ» ដូចនេះទើបគាត់អាចទទួលយកអ្វីៗដែលបានកើតឡើងលើខ្លួនគាត់ដោយមិនមានការចងកំហឹងចំពោះជនដែលទាំងនោះ ។ ដូចគ្នានេះដែរ អ៊ីស្រី ម៉ូ សារឿន បានពឹងផ្អែកលើធម៌ព្រះពុទ្ធដើម្បីប្រឈមមុខនឹងទុក្ខវេទនាដែលគាត់ទទួលរង ហើយរំលឹកខ្លួនគាត់កុំឲ្យបញ្ចេញកំហឹងដោយតបស្ម័នអំពើទាំងនោះទៅលើខ្លួនរបស់ជនដែលវិញ ។ គាត់បានលើកទទាហរណ៍មួយថា ពេលដែលគាត់មានជំងឺជាទម្ងន់ក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម មានពេទ្យស្រីម្នាក់បានអះអាងថា គាត់មិនមានជំងឺក្នុងខ្លួនអ្វីទាំងអស់ តែគ្រាន់តែខ្លោចផ្សាចិត្តដោយសារតែមរណភាពរបស់ប្តីគាត់ ។ ថ្វីដ្បិតតែឥឡូវស្រ្តីនោះនៅរស់នៅក្នុងភូមិជាមួយជាមួយគាត់ តែគាត់តែងតែនឹកឃើញដល់ពុទ្ធដីកាមួយថា «ពៀរម្យាបដោយការមិនចង់ពៀរ» ។ គាត់បានបន្តថា យើងគប្បីប្រកាន់យកទស្សនៈព្រះពុទ្ធសាសនានៅពេលដែលនឹកឃើញដល់ខ្មែរក្រហម ។

ទោះបីជាបទសម្ភាសន៍មួយចំនួនអាចគ្រប់គ្រងអារម្មណ៍កុំឱ្យរបស់ខ្លួនបានតាមរយៈសាសនាព្រះពុទ្ធក៏ដោយ ក៏នេះគឺជាជំហានមួយឆ្ពោះទៅកាន់ការអត់ឱននិងឈានទៅដល់ការផ្សះផ្សាផងដែរ ប៉ុន្តែទាំងនេះមិនទាន់អាចសម្រេចបានយុត្តិធម៌ដែលបុគ្គលទាំងអស់កំពុងស្វែងរកនោះទេ ។ ថ្វីដ្បិតតែអ្វីដែលបានលើកឡើងខាងលើនេះអាចបង្រៀនប្រជាជនកម្ពុជាអំពីមេត្តាធម៌ និងការសន្តោសប្រណី តែជំនឿនេះក៏អាចជំរុញឲ្យអ្នកទាំងនោះបំភ្លេចអតីតកាលនេះដែលបណ្តាលឲ្យមានមនុស្សមួយចំនួនសុខចិត្ត

នាំយកការរលឹចចាំទាំងប៉ុន្មានចូលក្នុងការមឈូសក៏មិនចង់រំលឹកអំពីរឿងក្នុងជំនាន់ខ្មែរក្រហមដែរ ។ លើសពីនេះទៀត កញ្ញា លីនតុន បានកត់សម្គាល់ថា «នៅក្នុងពុទ្ធសាសនា ការទទួលស្គាល់កំហុសគឺជារឿងមួយយ៉ាងសំខាន់ ។ ប៉ុន្តែ មិនមានការដាក់កំហុសបែបសាសនាឲ្យបង្ហាញនូវវិប្បដិសារី និងពោលពាក្យសុំទោសនោះទេ» ហើយមានប្រជាជនខ្មែរជាច្រើនបានទទួលស្គាល់អំពីកង្វះខាតសមត្ថភាពក្នុងការបញ្ចេញអារម្មណ៍សោកស្តាយនៅក្នុងសង្គមរបស់ខ្លួន នេះបានរួមចំណែកក្នុងការបង្កជាអារម្មណ៍អាក់អន់ចិត្តលើខ្លួនជនគ្រោះទាំងនោះ ។ អារម្មណ៍អាក់អន់ចិត្តដែលនៅបន្តមាននេះត្រូវបានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់តាមរយៈប្រសាសន៍របស់អ៊ីស្រី ម៉ូ សារឿន ដែលគាត់បានពន្យល់ថា គាត់អាចរម្ងាប់អារម្មណ៍បានខ្លះនៅពេលដែលបានឃើញជនដែលទាំងនោះទទួលទណ្ឌកម្ម ប្រសិនបើមិនដូច្នោះទេ គាត់ពិបាកនឹងរំលាយកំហឹងទាំងស្រុងណាស់ ។ ដូចគ្នាដែរ លោក កុង សួរ ក៏បានទទួលយកការពិតដែលគាត់បានរងទុក្ខវេទនាដោយសារជនដែល តែគាត់នៅតែចង់ឃើញមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមទាំងនោះត្រូវគេដាក់ទោស ។ អាស្រ័យដូចបានរៀបរាប់ខាងលើនេះ សាសនាព្រះពុទ្ធអាចបម្រើដល់វិស័យផ្សះផ្សាដែលយុត្តិធម៌បែបគាត់ទោសរបស់ អ.វ.ត.ក. មិនបានផ្តល់ឲ្យ ។ សាសនាអាចផ្តល់យុត្តិធម៌មួយជាមួយនឹងការជំរុញឲ្យមានការលើកលែងទោសនិងការផ្សះផ្សា ។ កញ្ញា លីនតុន បានបន្តថា «មេដឹកនាំសាសនាជាច្រើនក្នុងប្រទេសកម្ពុជាបាននិយាយថា ដំណើរការនៃការកាត់ក្តីដែលមានភាពសុក្រិតនេះសមស្របតាមពុទ្ធិវាទព្រះ ហើយអ្នកខ្លះថែមទាំងបានផ្សាភ្ជាប់ការកាត់ក្តីនេះជាមួយនឹងការផ្សះផ្សាជាតិទៀតផង» ។ នេះបានបង្ហាញថា ប្រជាជនមួយចំនួនបានពឹងផ្អែកទៅលើព្រះពុទ្ធសាសនាដើម្បីជំនួសឲ្យកិច្ចប្រឹងប្រែងក្នុងការស្វែងរកយុត្តិធម៌តាមផ្លូវច្បាប់របស់អ.វ.ត.ក. នេះបន្តនៅជាសម្ពាធមួយដើម្បីឲ្យ អ.វ.ត.ក. រក្សាការកាត់ក្តីឲ្យមានសុក្រិតភាពដែលអាចផ្តល់យុត្តិធម៌ជូនជនរងគ្រោះ និងបំបែកវង្សនៃការចង់ពៀរគ្នាទៅវិញទៅមក ។

អ.វ.ត.ក. នៅជួបនឹងវិបត្តិមួយចំនួនទៀត ហើយក្នុងចំណោមនោះបញ្ហាដែលគួរឲ្យកត់សម្គាល់ជាងគេគឺការមិនសូវយល់ដឹងអំពីតុលាការនេះក្នុងមជ្ឈដ្ឋានក្នុងស្រុក និងអំពើពុករលួយ

ដែលបណ្តាលមកពីវប្បធម៌និរន្តរភាព។ ការសិក្សារបស់សាកលវិទ្យាល័យកាលីហ្វ័រញ៉ានៅប៊ឺយ៉ូបានបង្ហាញឲ្យឃើញថា ការស្ទង់មតិ ៨៥ភាគរយបានដឹងពីតួនាទី ឬមិនធ្លាប់បានដឹងទាល់តែសោះអំពីអ.វ.ត.ក.។ ដោយសារតែដំណឹងអំពីការកាត់ទោសនេះមិនត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយឲ្យបានទូលំទូលាយ តុលាការនេះមិនអាចផ្តល់យុត្តិធម៌និងការផ្សះផ្សាបានយ៉ាងមានប្រសិទ្ធភាពនោះទេ ទោះបីជាការកាត់ក្តីនេះមានភាពជោគជ័យយ៉ាងណាក៏ដោយ។ បទសម្ភាសន៍ជាច្រើនបានព្យាករណ៍ថា កាត់ធ្លាប់ពីតុលាការនេះ តែមិនបានផ្តោតអារម្មណ៍ ឬយល់ដឹងបានច្រើនគ្រប់គ្រាន់នោះទេ។

ជាក់ស្តែង លោក ជា ម៉ៅ បាននិយាយថា កាត់មិនបានតាមដានដំណើរការកាត់ក្តីឡើយ ព្រោះកាត់ជាប់រវល់ជាមួយការងារបង្កប់ន្តើរដល់។ រីឯប្អូនប្រុស ស្រី ស្រី បានយល់ដឹងតិចតួចណាស់អំពីរបបខ្មែរក្រហម និងការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម ថ្វីត្បិតតែកាត់ធ្លាប់ពីការកាត់ក្តីនេះតាមរយៈអ្នកដែលរស់នៅក្នុងភូមិជាមួយគ្នា និងការជជែកជាមួយនឹងលោកគ្រូរបស់ខ្លួននៅសាលារៀនក៏ដោយ។ ទាំងនេះបានបង្ហាញថា មានកន្លះខាតក្នុងការផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានអំពីការកាត់ក្តីនេះ ជាពិសេសទៅដល់ប្រជាជនដែលរស់នៅតាមតំបន់ដាច់ស្រយាលដែលមិនមានទូរទស្សន៍ ឬ វិទ្យុប្រើប្រាស់។

ទីបញ្ចប់ ដោយសារតែអំពើពុករលួយ និង និរន្តរភាពមានភាពទូទៅហើយបានក្លាយទៅជាផ្នែកមួយនៃវប្បធម៌ខ្មែរ ប្រជាជនកម្ពុជាយ៉ាងច្រើនបានចោទសួរអំពីសុក្រឹតភាពតាមផ្លូវច្បាប់របស់តុលាការ។ ប្រជាជនខ្មែរភាគច្រើនមិនជឿជាក់លើតុលាការក្នុងប្រទេសទាល់តែសោះ ព្រោះមានចៅក្រម និងមេធាវីជាច្រើនមិនបានទទួលការបណ្តុះបណ្តាលគ្រប់គ្រាន់ទេ។ លោក នូ ឆាយ បានចង្អុលបង្ហាញថា អំពើពុករលួយគឺជា “បញ្ហាធំបំផុតដែលប្រទេសកម្ពុជាកំពុងប្រឈមមុខ” ហើយបង្ហាញពីភាពទូទៅនៃវប្បធម៌និរន្តរភាពតាមរយៈទាហានរំលោភរបស់បង្អួចកាត់ម្នាក់ដែលរកស៊ីលក់ផ្សង ហើយត្រូវបង់ប្រាក់ជូននគរបាលដើម្បីមានសិទ្ធិលក់ដលិតផលរបស់ខ្លួន។ ការសិក្សារបស់សាកលវិទ្យាល័យកាលីហ្វ័រញ៉ានៅប៊ឺយ៉ូបានរកឃើញថា “ប្រជាជនមានភាពស្រពេចស្រពិលនៅពេលដែលឆ្លើយតបអំពីកម្មវត្ថុ និងភាពទៀងត្រង់

របស់តុលាការ។ មានប្រជាជនមួយភាគបីនិយាយថា តុលាការមិនមានអព្យាក្រឹតភាព ហើយក្នុងចំណោមនោះមាន២៣ភាគរយគិតថាតុលាការនេះមានភាពពុករលួយ”។ យើងមិនគួរមើលស្រាលឥទ្ធិពលអាក្រក់នៃពាក្យចោទអាវាមពីអំពើពុករលួយដែលអាចកាត់បន្ថយភាពស្របច្បាប់របស់តុលាការនេះទេ ព្រោះថាចំណាប់អារម្មណ៍អំពីភាពស្របច្បាប់របស់តុលាការនេះមានសារៈសំខាន់យ៉ាងខ្លាំងចំពោះចំណាប់អារម្មណ៍របស់ជនរងគ្រោះដែលរង់ចាំយុត្តិធម៌ពីការកាត់ក្តី។

(នៅមានត)

ម៉ារីឌីត ឌីន និង ណាតាហ្សា បាច

គម្រោងអប់រំអំពីប្រល័យពូជសាសន៍

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានបោះពុម្ពសៀវភៅ “ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ១៩៧៥-១៩៧៩” និង “សៀវភៅណែនាំគ្រូបង្រៀន” ដែលមានជាភាសាខ្មែរ និងអង់គ្លេស។ ប្រសិនបើសាធារណជនចង់អាន សូមមើលតាមរយៈគេហទំព័រ

<http://dccam.org/Projects/Genocide/Khmer.htm>

http://dccam.org/Projects/Genocide/pdf/DC-Cam_%20Teacher_Guidebook_Kh.pdf

ស្តាប់រឿងរ៉ាវប្រវត្តិសាស្ត្រតាមវិទ្យុ

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានបង្កើតឲ្យមានកម្មវិធីអានសៀវភៅ “ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩)” ដែលបោះពុម្ពដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាផ្សាយតាមវិទ្យុ FM៩៣.២៥MHz ខេត្តកំពត រៀងរាល់ថ្ងៃនៅម៉ោង ៧-៧:៣០ ព្រឹក និងម៉ោង៧:០០ - ៧:៣០ ល្ងាច។

យើងខ្ញុំសង្ឃឹមថា កម្មវិធីនេះនឹងចូលរួមចំណែកក្នុងការផ្តល់ឱកាសឲ្យប្រជាជនកម្ពុជាស្វែងយល់អំពីប្រវត្តិសាស្ត្រនៃរបបខ្មែរក្រហមបានកាន់តែប្រសើរឡើង និងទប់ស្កាត់ការកើតមានឡើងវិញនៃរបបនេះ។ **ស៊ុន សុផិតា**

សៀវភៅសម្រាប់ការចងចាំរបស់អ្នកដែលបានបាត់បង់ជីវិត នៅក្រោមរបបខ្មែរក្រហម

រឿងរ៉ាវរបស់ក្រុមលក់ដូរមួយនៅទីក្រុងភ្នំពេញក្រោមរបប ខ្មែរក្រហម

ស៊ីសាមុត អេង ស៊ីនណារី គឺជាកូនស្រីច្បងរបស់គ្រួសារ ដ៏ធំមួយដែលមានកូនចំនួនប្រាំបីនាក់ ។ នៅពេលដែលខ្មែរក្រហម វាយយកបានទីក្រុងភ្នំពេញ ណារី មានអាយុប្រហែលជា១៥ ឆ្នាំ ។ ណារី នៅតែចងចាំថ្ងៃជម្លៀសប្រជាជននៅក្នុងចិត្តជានិច្ច ។ គ្រួសាររបស់គាត់រស់នៅក្នុងវិទ្យាមួយជិតផ្លូវជាតិលេខ១នៅទីក្រុង ភ្នំពេញ ។ ដូចជាគ្រួសារដទៃទៀតដែរ នៅថ្ងៃដែលខ្មែរក្រហមចូល មកដល់ទីក្រុងភ្នំពេញ គ្រួសាររបស់ ណារី កំពុងរស់នៅប្រមូល សមាជិកគ្រួសារដើម្បីឲ្យប្រាកដថា គ្រប់គ្នាមានរបស់របរប្រើ ប្រាស់នៅក្នុងផែនការប្រែប្រួលឆ្នាំទៅកាន់ទីជនបទហើយ ។ បន្ទាប់ពីជញ្ជូនរបស់ដាក់លើរទេះរួចមក ឪពុករបស់គាត់ ឈ្មោះ សាមុត បាន សារី បានសរសេរលើក្រដាសតូចមួយសន្លឹក ហើយ

បិទនៅពីមុខរបបដូរវិទ្យារបស់គាត់ ។ ណារី នៅចាំបានថា គាត់ បានសួរឪពុករបស់គាត់ពីគោលបំណងនៃសំបុត្រនេះ ។ គាត់បាន និយាយថា សំបុត្រនេះគឺសរសេរឲ្យមិត្តចាស់របស់គាត់ម្នាក់ឈ្មោះ ខៀវ សំផន អាន នៅពេលដែលគាត់មកដល់ទីក្រុងភ្នំពេញ ។ ណារី បានរៀបរាប់តាមសំបុត្រនោះថា “បងប្រុស ប្រសិនបើបងបាន ឃើញសំបុត្រនេះ សូមជួយពួកយើងផង ។ យើងបានចាកចេញ ទៅកាន់ស្រុកកំណើតរបស់យើងនៅខេត្តក្រចេះ” ។ ណារី មិនបាន ដឹងថាតើ ខៀវ សំផន ជានរណា នោះទេ? ។ ដូច្នេះ គាត់បាន សួរទៅកាន់ឪពុករបស់គាត់អំពីមនុស្សម្នាក់នោះ ។ ឪពុករបស់ គាត់បាននិយាយប្រាប់គាត់ថា ខៀវ សំផន ធ្លាប់រស់នៅក្នុងផ្ទះ របស់ជីតាគាត់នៅពេលដែល ខៀវ សំផន គឺជាកូនសិស្សសាលា ម្នាក់ដែលមករៀននៅទីក្រុង ។ ឥឡូវឪពុករបស់ ណារី សង្ឃឹមថា ខៀវ សំផន នឹងត្រឡប់មកជួយគ្រួសាររបស់គាត់វិញ ។ គ្រួសារ

កម្មាភិបាលម្នាក់ក្រោមភ្នំពេញរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

របស់ ណារី មិនដែលជួបនឹងមិនដែលឮពី ខៀវ សំផន អស់ រយៈពេលជាយូរណាស់មកហើយចាប់តាំងពីសង្គ្រាមបាត់ដើម មក ។

គ្រួសារនេះត្រូវបានជម្លៀសទៅកាន់យុទ្ធបាត់ដើម ក្រសួង ខេត្តក្រចេះ ។ សមាជិកគ្រួសារទាំងអស់ត្រូវបានចាត់ តាំងឱ្យរស់នៅក្នុងភូមិចាមមួយ ។ នៅពេលនោះ ខ្មែរក្រហមមាន គោលបំណងចង់បញ្ចូលគ្រួសារចាមនិងគ្រួសារខ្មែរនៅជាមួយ គ្នាដើម្បីឱ្យវប្បធម៌និងសាសនាទាំងពីរលាយឡំគ្នា ។ មានពេល ខ្លះខ្មែរក្រហមបានបណ្តេញជនជាតិចាមឱ្យចេញពីភូមិកំណើត របស់គេទៅកន្លែងផ្សេងទៀត ។ នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្មែរ ក្រហមបានរៀបចំប្រមាញ់រួចជាស្រេចដើម្បីប្តូរប្រជាជនចាមជាង ១៥០.០០០ នាក់ពីភូមិកាកប្បទាបន្ទាប់ពីការបោះឆ្នោតរបស់អ្នក ទាំងនោះប្រឆាំងនឹងខ្មែរក្រហមកាលពីដើមឆ្នាំ ។ នៅយប់មួយ ក្នុង រដូវធ្លាក់ខ្យល់ដីក្រដាក់នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៦ ឪពុករបស់ ណារី (ស៊ីសាមុត ចាន់ សារី) ត្រូវខ្មែរក្រហមបញ្ជូនឱ្យទៅរស់នៅតំបន់ ឆ្ងាយមួយ ។ គាត់ត្រូវបានបញ្ជូនឱ្យឡើងលើកាណូតជាមួយនឹង ប្រជាជនជាច្រើនទៀត ។ ណារី មិនដែលឃើញមុខឪពុករបស់ គាត់ម្តងទៀតទេចាប់តាំងពីពេលនោះមក ។ ប្រហែលជានៅក្នុង ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៨ ពីរឆ្នាំបន្ទាប់ពីការបាត់ខ្លួនឪពុករបស់គាត់ ម្តាយរបស់ ណារី (ទេព គឹមសេង) និងប្អូនៗរបស់គាត់ទាំង ប្រាំពីរនាក់ត្រូវបានខ្មែរក្រហមបញ្ជូនឱ្យទៅរស់នៅទីកន្លែងមួយ ឆ្ងាយ ។ ណារី មិនបាននៅក្នុងហេតុការណ៍នេះឡើយនៅពេល ដែលរឿងរ៉ាវបានកើតឡើង ។ ណារី ត្រូវបានបញ្ជូនឱ្យទៅនៅជិត ព្រំដែនរៀតណាម ហើយក្រោយមកទើបគ្រួសារចាមផ្តល់ទី ជម្រកឱ្យស្នាក់នៅ ។ ណារី ត្រូវបានអ្នកដទៃប្រាប់ថា មានរថយន្ត ធំៗពណ៌ខ្មៅជាច្រើនគ្រឿងបើកមកភូមិនេះ ហើយយកប្រជាជន ជាច្រើនទៅរួមទាំងគ្រួសាររបស់គាត់ទៀតដល់បញ្ជូនទៅកន្លែង ផ្សេង ។

ម្តាយរបស់ ណារី ឈ្មោះ ទេព គឹមសេង ជាប្រពន្ធទីពីរ របស់ឪពុកគាត់ឈ្មោះ សាមុត ចាន់ សារី ។ ប្រពន្ធទីមួយរបស់ ចាន់សារី គឺជនជាតិបារាំងម្នាក់ និងមានកូនចំនួនប្រាំបីនាក់ ។ សព្វថ្ងៃនេះ សមាជិកនៃប្រពន្ធទីមួយរបស់គាត់កំពុងរស់នៅក្នុង

ប្រទេសបារាំង ។ ចាន់ សារី គឺជាបុគ្គលិកម្នាក់របស់ Commissaire Central (គិញសម្ងាត់) ។ ក្រោយមក គាត់បានក្លាយជាបុគ្គលិក របស់កាកបាទក្រហមកម្ពុជា ។ ឪពុករបស់គាត់ឈ្មោះ សាម ស៊ីសាមុត គឺជាអតីតចៅហ្វាយក្រុងភ្នំពេញ ។ បទពិសោធន៍ដែល ណារី បានជួបប្រទះគឺថា គ្រួសាររបស់គាត់ដែលមានឋានៈខ្ពស់នៅ ទីក្រុងភ្នំពេញដែលត្រូវបានបំផ្លាញដោយខ្មែរក្រហម ។ សព្វថ្ងៃ នេះ ណារី រស់នៅក្នុងខេត្តកំពង់ធំ ។ នៅពេលដែលគាត់ប្រាប់ពី ស្ថានភាពនៃគ្រួសាររបស់គាត់ជាលើកទីមួយជាលក្ខណៈផ្លូវការ មកកាន់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ណារី យំ ហើយចង់ផ្តាំផ្ញើពាក្យ ទៅកាន់ ខៀវ សំផន ថាហេតុអ្វីបានជាគាត់ជាមនុស្សរមិលគុណ ចំពោះអ្នកដែលធ្លាប់ផ្តល់ជម្រកដល់គាត់ និងធ្លាប់ថែទាំគាត់ យ៉ាងនេះ ?

សាច់ញាតិដែលនៅរស់ :

- ◆ ឈ្មោះ : សាមុត អេង ស៊ុនណារី អាយុ : ៥០ឆ្នាំ
- ◆ អាសយដ្ឋានបច្ចុប្បន្ន : ខេត្តកំពង់ធំ

សាច់ញាតិដែលបានស្លាប់នៅក្រោមរបបខ្មែរក្រហម :

សាមុត ចាន់ សារី (ឈ្មោះហៅក្រៅ ឆោម)

- ◆ ភេទ : ប្រុស
- ◆ អាយុ : កើតនៅឆ្នាំខាល
- ◆ ស្លាប់ : ដើមឆ្នាំ១៩៧៦ អាយុ៥០ឆ្នាំ
- ◆ ទំនាក់ទំនងជាមួយអ្នកនៅរស់ : ត្រូវជាឪពុក
- ◆ ដំណើររឿង : បានចាកចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញនៅថ្ងៃទី១៧ ខែ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ហើយធ្វើដំណើរទៅកាន់ទីកន្លែងកំណើតនៅ ក្នុងខេត្តក្រចេះជាមួយនឹងគ្រួសារ ប៉ុន្តែត្រូវបានបញ្ជូនឱ្យទៅរស់ នៅនៅក្នុងភូមិព្រែកតាហ៊ុប ឃុំខ្សាច់អណ្តែត ស្រុកឆ្នួន ខេត្តក្រចេះ ។ ណារី បាននិយាយថា ឪពុករបស់គាត់ត្រូវបានចាប់ខ្លួននៅម៉ោង ១២យប់ដោយខ្មែរក្រហម ហើយក្រោយមកបញ្ជូនដាក់លើ កាណូតជាមួយនឹងប្រជាជនដទៃទៀតជាច្រើន ។

ទេព គឹមសេង (ឈ្មោះហៅក្រៅ អេង)

- ◆ ភេទ : ស្រី
- ◆ អាយុ : កើតនៅឆ្នាំរោង

- ◆ ស្លាប់ : នៅខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៨ នៅក្នុងអាយុ៣៥ឆ្នាំ
- ◆ ទំនាក់ទំនងជាមួយនឹងអ្នកនៅរស់ : ត្រូវជាម្តាយ
- ◆ ដំណើររឿង : នៅក្នុងខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៨ មានរថយន្តធំៗជាច្រើនគ្រឿងបានបើកមកកាន់ភូមិហើយដឹកមនុស្សចេញទៅជាមួយនឹងបងប្អូនប្រាំពីរនាក់ទៀតរបស់ សាមុត ចាន់សារី ។ នៅក្នុងនោះរួមមាន :
 - ១) សាមុត អេង សុនណារ៉ុង (ហៅ ពេជ្យ) , ស្រី, ឆ្នាំខាល
 - ២) សាមុត ចាន់ដារិទ្ធិ (ហៅ ប្រុស) , ប្រុស, ឆ្នាំថោះ
 - ៣) សាមុត ចាន់សុរិ (ហៅ ស្រី) , ស្រី, ឆ្នាំរោង
 - ៤) សាមុត ចាន់យូរ៉ាន់, ប្រុស, ឆ្នាំម្សាញ់
 - ៥) សាមុត ចាន់សូម៉ាលី, ស្រី, ឆ្នាំមមី
 - ៦) សាមុត កែវមុនី, ស្រី, ឆ្នាំមមី
 - ៧) សាមុត កាតី, ស្រី, ឆ្នាំរក

សំបុត្រទី ២ សុខុម

នាងខ្ញុំឈ្មោះ ថៃ សុខុម ជាកូនរបស់លោកតា ថៃ ចូ (បច្ចុប្បន្ន ស្លាប់) និងលោកយាយ យុត ហាក់ អាយុ៧៦ឆ្នាំ ។ ខ្ញុំរស់នៅភូមិស្មោរពីមុខ ឃុំព្រែកខ្ពស់ ស្រុកឯកភ្នំ (ពីមុនស្រុកសង្កែ) ខេត្តបាត់ដំបង ។ ខ្ញុំសូមសួររកឈ្មោះ ថៃ ហាន (បច្ចុប្បន្នអាយុ ៥០ឆ្នាំ) ដោយឈ្មោះ ថៃ ហាន នេះ បានចេញទៅរៀននៅភ្នំពេញ ជានិស្សិតថ្នាក់គ្រឿងនៃមហាវិទ្យាល័យនីតិសាស្ត្រ ហើយស្នាក់នៅផ្ទះបងស្រីជីដូនមួយឈ្មោះ ជុំ ជួប និងប្តីឈ្មោះ វ៉ែន រ៉ុន ជា កម្មកររោងចក្រតម្បាញ សេង ថៃ នៅភ្នំពេញថ្ងៃទី១២ ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ឆ្នាំ១៩៧៥ នាងខ្ញុំបានឮដំណឹងថា ឈ្មោះ ថៃ ហាន បានធ្វើដំណើរមកផ្ទះដោយជិះកង់កាត់តាមខេត្តកំពង់ធំ ហើយមកដល់ស្រុកកំពង់ក្តី ក្នុងខេត្តសៀមរាបក៏បាត់ដំណឹងទៅ ។ អាស្រ័យដូចបានជម្រាបខាងលើនេះ បើបងប្រុសបានឮហើយ សូមបងវិលត្រឡប់មកផ្ទះវិញ ព្រោះម៉ែគាត់ចាស់ហើយ ចាំមើលតែផ្ទះបងទេ ។ ម្យ៉ាងទៀត បើបងប្អូនណាបានស្គាល់ឈ្មោះ ថៃ ហាន នេះ សូមប្រាប់ជាដំណឹងឲ្យនាងខ្ញុំតាមអាសយដ្ឋានផ្ទះលេខ១៣៥ ក្រុមទី៩ ភូមិស្មោរពីមុខ ស្រុកឯកភ្នំ ខេត្តបាត់ដំបងដោយអនុគ្រោះ ។

សំបុត្រទី លី យ៉ា

ឪពុករបស់ខ្ញុំឈ្មោះ កន ទីឈៀង ប៉ុន្តែនៅក្នុងរបប ប៉ុល ពត គាត់បានប្តូរឈ្មោះថា លីម ឆ វិញដើម្បីកុំឲ្យស្គាល់ ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ខ្មែរក្រហមនៅតែរកគាត់ឃើញកាលពីឆ្នាំ១៩៧៧ ។ ឪពុករបស់ខ្ញុំកើតនៅខេត្តតាកែវ ក្នុងឆ្នាំ ១៩២៩ ហើយបានចូលរួមជាមួយទាហានអាណានិគមនិយមបារាំង នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៤៨ ។ គាត់បានឈរជើងនៅថ្មពេជ្រ ខេត្តកំពង់ចាម រហូតដល់បារាំងដកទ័ពចេញ ហើយប្រទេសកម្ពុជាក៏បានទទួលឯករាជ្យ ។ ក្រោយមក គាត់ត្រូវបានបញ្ជូនទៅខេត្តកំពង់ស្ពឺ ហើយបន្ទាប់មកទៅកាន់ទីក្រុងភ្នំពេញ បន្ទាប់ពីមានរដ្ឋប្រហារនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧០ ។ គាត់គឺជាប្រធានកងពលកាំភ្លើងធំម្នាក់ ។

បន្ទាប់ពី ប៉ុល ពត បានចូលមកកាន់ទីក្រុងភ្នំពេញ យើងបានធ្វើដំណើរទៅកាន់ស្រុកកំណើតរបស់គាត់នៅក្នុងខេត្តតាកែវ ហើយក្រោយមកខ្មែរក្រហមបានឲ្យឡើងជិះរថភ្លើងទៅកាន់ស៊ីសុផុន ។ គ្រួសាររបស់ខ្ញុំត្រូវបាន «រៀបចំ» ឲ្យទៅរស់នៅភូមិបុស្សស្បូវ នៅក្នុងស្រុកភ្នំស្រុកនៅចុងឆ្នាំ ១៩៧៥ ។ នៅទីនេះឪពុករបស់ខ្ញុំនៅតែប្រើឈ្មោះ លីម ឆ ដដែល ដោយសន្សំថាគ្មាននរណាម្នាក់ស្គាល់ពីប្រវត្តិរបស់គាត់ឡើយ ។ ប៉ុន្តែជាអកុសលមានប្រជាជនដែលចេញពីស្រុកកំណើតរបស់គាត់ដែលស្គាល់គាត់ហើយត្រូវបានបញ្ជូនមករស់នៅក្នុងភូមិជាមួយយើងដែរ ។ ដើម្បីយកចិត្តទុកដាក់នៅក្នុងភូមិ អ្នកនោះបានរាយការណ៍ពីប្រវត្តិជាទាហានរបស់ឪពុកខ្ញុំទៅដល់ប្រធានសន្តិសុខស្រុក ។ ប៉ុន្តែទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ដោយសារភ័ព្វសំណាង ហើយនិងការខិតខំធ្វើការរបស់គាត់ ឪពុករបស់ខ្ញុំត្រូវបានពន្យារពេលរហូតដល់ខែមីនាឬខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៧ ទើបគ្រោះភ័យចូលមកដល់ ។ ម្តាយខ្ញុំប្រាប់ខ្ញុំថា នៅបង្គោលប្រហែលជាម៉ោង១០ យប់ កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមមួយក្រុមបានមកដល់ខ្ទមរបស់យើង ហើយហៅឪពុករបស់ខ្ញុំទៅជួបប្រធានភូមិដើម្បីប្រជុំ ។ ម្តាយរបស់ខ្ញុំដឹងច្បាស់ថានេះប្រាកដជាថ្ងៃបញ្ចប់ហើយ ប៉ុន្តែគាត់មិនហ៊ានសួរប្តីធ្វើអ្វីទាំងអស់ ។ បងប្អូនស្រីរបស់ខ្ញុំហើយនិងខ្ញុំនៅឯវាលស្រែឯណោះនៅពេលនោះ ។ ឪពុករបស់ខ្ញុំមិនបានត្រឡប់មកវិញម្តងទៀតទេ ។ ក្រោយមក យើងត្រូវបានកំរាមឲ្យបិទមាត់ ហើយបង្ខំឲ្យ

ធ្វើការទ្រង់ទ្រាយទូទាំងប្រទេស។

ពីរបីសប្តាហ៍ក្រោយមក មានអ្នកក្នុងប្រាសាទខ្ញុំ គេបានឃើញឪពុករបស់ខ្ញុំនៅទីរួមស្រុកភ្នំស្រុក ដែលមានចម្ងាយប្រហែលជា៥គីឡូម៉ែត្រពីបុស្សស្បូវ។ ប៉ុន្តែក្រោយមកទៀតមានពាក្យចាមអាវាមគ្រប់ប្រភេទ ហើយវាពិបាកនឹងបញ្ជាក់ខ្លាំងណាស់ ពីព្រោះកាលជំនាន់នោះម្នាក់ៗគ្រាន់តែអាចនិយាយខ្លីបង្កាត់កាន់មិត្តភក្តិដិតស្និទ្ធតែប៉ុណ្ណោះ។

ខ្ញុំដឹងថា ស្ទើរតែគ្មានឱកាសណាដែលឪពុករបស់ខ្ញុំអាចនៅរស់បានឡើយ ប៉ុន្តែខ្ញុំគ្រាន់តែចង់ដឹងពីការពិតប៉ុណ្ណោះ។ ជាងនេះទៅទៀត បន្ទាប់ពីមានទស្សនាវដ្តីស្វែងរកការពិតលេខ៩៩ (ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០០) អំពីរណ្តៅសាកសពរួមនៅក្នុងខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ខ្ញុំសង្ឃឹមថា ប្រហែលជាមានឯកសារមួយចំនួនឬសាក្សីដែលអាចផ្តល់ព័ត៌មានអំពីអ្វីដែលបានកើតឡើងចំពោះឪពុករបស់ខ្ញុំ ជាពិសេស គឺលោក ឈុំ រួម ដែលជាអភិបាលរងស្រុកកាលពីសម័យសាធារណរដ្ឋខ្មែរ និងអតីតអ្នកជាប់គុកនៅក្នុងស្រុកភ្នំស្រុកដែលត្រូវបានសម្ភាសន៍ដោយទស្សនាវដ្តីស្វែងរកការពិត។ ប្រហែលជាគាត់អាចជួយប្រសិនបើយើងអាចទាក់ទងជាមួយនឹងគាត់បាន។

លិខិតថ្លែងអំណរគុណ ចំពោះអគ្គសញ្ញាណរបស់ឪពុកខ្ញុំ

ខ្ញុំឈ្មោះ ឃុន កុល ភារវត្តិ ហើយខ្ញុំរស់នៅក្នុងខេត្តស្វាយរៀង។ ខ្ញុំសូមសម្តែងនូវការដឹងគុណចំពោះលោក ឆាន់ យុ ប្រធានទស្សនាវដ្តីស្វែងរកការពិតរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ហើយនិងបុគ្គលិករបស់គាត់ដែលបានរកឃើញអត្តសញ្ញាណរបស់ឪពុកខ្ញុំ។ ឪពុករបស់ខ្ញុំត្រូវបានចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់ដោយអង្គការនៅក្នុងកម្ពុជា (មន្ទីរស-២១)។

ជាមួយនឹងការអរគុណនេះ ខ្ញុំក៏ចង់សំណូមពររឿងមួយទៀត : នៅក្នុងទស្សនាវដ្តីរបស់អ្នកនៅលេខបន្ទាប់ សូមចុះផ្សាយរូបថតរបស់ឪពុកខ្ញុំ និងចម្លើយសារភាពដែលគាត់បានសរសេរនៅមន្ទីរស-២១ដង ដូច្នេះខ្ញុំអាចឃើញមុខរបស់គាត់និងអានពាក្យដ៏រន្ធត់ដែលគាត់បានសរសេរ។ ខ្ញុំសង្ឃឹមយ៉ាងមុតមាថា អ្នកនឹងអាចធ្វើតាមសំណើរបស់ខ្ញុំ ក៏ដូចជាសម្រាប់ជនជាតិកម្ពុជាដែលចង់ដឹងពីការពិតដែរ។ ខ្ញុំសូមជូនពរអ្នក ហើយនិងបុគ្គលិក

របស់អ្នក សូមឲ្យមានសុភមង្គល និងសុវត្ថិភាព។

ព័ត៌មានអំពីសៀវភៅនៃការចងចាំរបស់អ្នកដែលបានបាត់បង់ជីវិតនៅក្រោមរបបខ្មែរក្រហម

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាកំពុងសរសេរនិងចងក្រងសៀវភៅដែលមានកត់ត្រាល្មោះរបស់អ្នកដែលបានស្លាប់នៅក្រោមរបបខ្មែរក្រហមពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ ហើយនិងអ្នកដែលបានបាត់ខ្លួននៅក្នុងរបបនោះ ព្រមទាំងអ្នកដែលមិនទាន់បានទទួលដំណឹងដោយសាច់ញាតិរបស់គេ។ សៀវភៅនេះក៏រួមបញ្ចូលពីគោលបំណងស្វែងរកគ្រួសារផងដែរ។ ទិន្នន័យនៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាមានដុករហូតដល់មួយលានឈ្មោះរួចហើយ ដែលប្រហែលជាបានស្លាប់នៅក្រោមរបបខ្មែរក្រហម។

សៀវភៅនៃការចងចាំនិងឯកសារនេះក៏មានចុះឈ្មោះអ្នកជាប់គុកដែលបានរកឃើញនៅមន្ទីរស-២១ ហើយនិងមន្ទីរសន្តិសុខចំនួន២០០ ផ្សេងទៀតនៅក្រោមរបបខ្មែរក្រហមដែរ។ ស្ថិតនៅក្រោមរបបខ្មែរក្រហម មនុស្សជាតិពិរោះបានស្លាប់ដោយបុព្វហេតុបួនយ៉ាងសំខាន់ៗ៖ ការសម្លាប់ដោយខ្មែរក្រហម ការអត់ឃ្លាន ការបង្ខំឲ្យធ្វើការ និងការទទួលបានអាហារមិនគ្រប់គ្រាន់។ បុព្វហេតុទាំងបួននេះមានទំនាក់ទំនងគ្នាទៅវិញទៅមក។ ប្រជាជនត្រូវបានយកទៅសម្លាប់នៅក្នុងកម្មវិធីវាលស្រែនៅក្បែរព្រៃ ឬក៏នៅជុំវិញរបងមន្ទីរសន្តិសុខ។ អ្នកខ្លះទៀតស្លាប់នៅតាមព្រំដែនរវាងប្រទេសវៀតណាមនិងប្រទេសកម្ពុជា។ បុព្វហេតុនៃការស្លាប់ផ្សេងៗទៀតរួមមានទាំងការស្លាប់ដោយសេចក្តីស្រេកឃ្លាន ការបង្ខំឲ្យធ្វើការ និងការបរិភោគមិនគ្រប់គ្រាន់។ ទោះបីជាខ្មែរក្រហមបង្ខំឲ្យមនុស្សស្ទើរតែទាំងអស់ទៅធ្វើការនៅវាលស្រែដើម្បីដាំបន្លែឬធ្វើស្រែក៏ដោយ ក៏អ្នកទាំងនោះត្រូវបានផ្តល់មកវិញនូវអាហារតិចតួចបំផុតសម្រាប់ហូបដែរ។ ជាលទ្ធផលការស្រេកឃ្លានគឺជាបុព្វហេតុចម្បងបំផុតនៃការស្លាប់នៅក្រោមរបបខ្មែរក្រហម។ មនុស្សទាំងនេះភាគច្រើនត្រូវបង្ខំឲ្យធ្វើការរយៈពេលវែងពី១២ម៉ោងឬ១៤ម៉ោងនៅក្នុងមួយថ្ងៃ ហើយត្រូវធ្វើការ៧ថ្ងៃក្នុងមួយសប្តាហ៍ដោយមិនឲ្យសម្រាកឡើយ។ ជាមួយនឹងអាហារបន្តិចបន្តួចនិងគ្មានការយកចិត្តទុកដាក់ផ្នែកវេជ្ជសាស្ត្រទំនើប ជាលទ្ធផលមនុស្សជាច្រើនត្រូវស្លាប់។

មានវិធីគ្រប់បែបយ៉ាងដែលមនុស្សជាច្រើនត្រូវបានបំបែកឲ្យចេញឆ្ងាយពីគ្រួសាររបស់គេ។ សង្គ្រាមស៊ីវិលនៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៧០-១៩៧៥ បានបែងចែកប្រទេសកម្ពុជារវាងតំបន់រំដោះដែលគ្រប់គ្រងដោយខ្មែរក្រហមនិងតំបន់ដែលគ្រប់គ្រងដោយរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរដឹកនាំដោយលោកខុត្តមសែនីយ៍ លន់ នល់។ គ្រួសារនិងសាច់ញាតិតែងតែរស់នៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នាជាច្រើន។ ករណីខ្លះ បងប្អូនប្រុសបានចូលធ្វើសង្គ្រាមទាំងស្រុងខាង។ ពួកគេមិនអាចផ្សះផ្សាគ្នាបានទេ សូម្បីតែនៅពេលដែលសង្គ្រាមត្រូវបានបញ្ចប់នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ទៅហើយក្តី។ បន្ថែមពីលើនេះទៀត នៅពេលដែលខ្មែរក្រហមត្រូវបានរំលំដោយរៀតណាម មួយភាគធំនៃចំនួនប្រជាជនសរុបបានប្តូរទីលំនៅពីតំបន់ដែលខ្មែរក្រហមកាន់កាប់ទៅរស់នៅភាគខាងលិចនិងព្រំប្រទល់ថៃដ៏នូវការត្រឡប់មកកាន់ស្រុកកំណើតវិញ។ ប្រជាជនមួយចំនួនទៀតអាចប្តូរទៅរស់នៅក្នុងប្រទេសទីបីបាន។ ហើយមួយចំនួនទៀតបានធ្វើមាតុភូមិនិវត្តនៅដើមទសវត្សរ៍៩០។

បន្ថែមពីលើនេះទៀត សមាជិកគ្រួសារបានបែកខ្ញែកគ្នានៅពេលដែលខ្មែរក្រហមឡើងកាន់អំណាចនៅខែមេសាឆ្នាំ១៩៧៥។ នៅពេលនេះ ខ្មែរក្រហមបានបង្កើតគោលនយោបាយ

មួយដើម្បីឲ្យច្បាស់ថាសមាជិកគ្រួសារទាំងអស់ត្រូវតែរស់នៅបែកពីគ្នា។ នៅអំឡុងរបបខ្មែរក្រហមដែលមានរយៈពេល៣ឆ្នាំ៨ខែ និង២០ថ្ងៃ ប្រជាជនកម្ពុជាជិតពីរលាននាក់គ្រប់ជាន់ថ្នាក់ទាំងអស់ដែលមានសាសនា និងជាតិពន្ធត្រូវបានស្លាប់ដោយសារការសម្លាប់ ជំងឺខ្វះជីវជាតិ ការអត់ឃ្លាន និងការបង្ខំឲ្យធ្វើពលកម្មប្រាកដកម្លាំង។ គ្រួសារត្រូវប្រាកដបំបែកឲ្យចេញឆ្ងាយពីគ្នា ហើយបញ្ចូលទៅក្នុងកងធ្វើពលកម្ម។ ជំនួសឲ្យរចនាសម្ព័ន្ធការងារដែលមានពីមុនមក ប្រជាជនត្រូវបានបង្ខំឲ្យធ្វើការនៅទីនៃនិងកងផ្សេងៗពីគ្នា។ ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវបានធ្វើឡើងជាច្រើនក្នុងអង្គការ។ ក្មេងៗត្រូវបានដាក់នៅក្នុងកងកុមារ ហើយត្រូវបង្រៀនថា អង្គការគឺជាឪពុកម្តាយរបស់គេ។ នៅចុងបញ្ចប់នៃរបបខ្មែរក្រហមនៅក្នុងខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ប្រជាជនបានធ្វើដំណើរត្រឡប់មកកាន់ផ្ទះរបស់គេកាលពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដោយសង្ឃឹមថាពួកគេនឹងជួបជាមួយនឹងសមាជិកគ្រួសាររបស់ខ្លួនវិញ។ ប៉ុន្តែទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ មានតែប៉ុន្មានគ្រួសារប៉ុណ្ណោះដែលបានជួបជុំជាមួយនឹងសាច់ញាតិដែលបានបាត់ខ្លួននៅអំឡុងពេលនោះ។ អត្រាតិចបំផុតនៃអ្នកស្លាប់យ៉ាងហោចណាស់ក៏មានម្នាក់ដែរត្រូវស្លាប់ក្នុងចំណោមមនុស្សប្រាំពីរនាក់។ ប្រជាជន

ដែលរស់រានមានជីវិតភាគច្រើនបានមកដល់ផ្ទះតែម្នាក់ឯង ហើយប្រជាជនស្ទើរតែទាំងអស់គ្នាបានបាត់សមាជិកគ្រួសារ របស់គេនៅពេលដែលអ្នកទាំងនោះព្យាយាមកសាងជីវិតថ្មីឡើង វិញ។ មនុស្សទាំងនោះបានខិតខំស្វែងរកគ្នាទាំងនៅអំឡុងពេល របបខ្មែរក្រហមនិងនៅពេលក្រោយមកទៀតដើម្បីរកសាច់ញាតិ របស់គេដែលបានបាត់ខ្លួន ប៉ុន្តែការខិតខំប្រឹងប្រែងបានក្លាយ ទៅជាឥតប្រយោជន៍។ ជនរងគ្រោះបានស្នើប្រាប់យើងក្នុងកាយ វិការដែលៗថា ព័ត៌មានសំខាន់បំផុតដែលអ្នករស់រានមានជីវិត នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមចង់ដឹងឲ្យបានស្របគឺវាសនាមនុស្សទី ស្រឡាញ់របស់គេដែលបានបាត់បង់ជីវិត។

សៀវភៅកត់ត្រានេះក៏នឹងបញ្ចូលព័ត៌មានសំខាន់ៗទាក់ ទងទៅនឹងប្រវត្តិរបស់ខ្មែរក្រហម មន្ទីរសន្តិសុខនៅក្នុងរបបនោះ ការកើតឡើងនិងការដួលរលំនៃរបបនេះផងដែរ។ ភារកិច្ច ពិភាក្សាអំពីមូលដ្ឋានដែលទាក់ទងទៅនឹងការបាត់ខ្លួននិងឥទ្ធិពល របស់វាទៅលើផ្នែកចិត្តសាស្ត្ររបស់អ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិត នៅពេលបច្ចុប្បន្ន។ សៀវភៅនេះក៏បានដាក់បញ្ចូលឈ្មោះអ្នក ដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាមាននៅក្នុងទិន្នន័យដ៏វែងៗ ប្រវត្តិ ដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាមិនដឹងច្បាស់ទេថាតើអ្នកទាំង

នោះស្លាប់ឬក៏នៅរស់ឡើយ។ ឈ្មោះទាំងនេះនឹងជួយទៅដល់ការ ខិតខំប្រឹងប្រែងស្វែងរកគ្រួសាររបស់អ្នក។ សៀវភៅនេះនឹង ចែកជូនដោយឥតគិតថ្លៃទៅដល់សាលាឃុំទាំងអស់នៅក្នុងប្រទេស កម្ពុជាដែលធ្វើឲ្យប្រជាជនគ្រប់រូបអាចមើលឃើញឈ្មោះសាច់ ញាតិរបស់គេដែលបានបាត់ខ្លួន ហើយស្វែងរកឈ្មោះអ្នកទាំង នោះដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាមាននៅក្នុងឯកសារ។ សៀវភៅនេះក៏នឹងទទួលបានការផ្តល់យោបល់ពីអ្នកភូមិទៅលើភាព ត្រឹមត្រូវនៃព័ត៌មាន និងសំណើស្វែងរកគ្រួសារផងដែរ។

តាមរយៈការចុះផ្សាយឈ្មោះរបស់អ្នកដែលបានស្លាប់ បាត់បង់ជីវិតនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមនិងសាច់រឿងរបស់គេ សៀវ ភៅមានតួនាទីច្រើនយ៉ាងណាស់។ សៀវភៅនេះគឺជាការទទួល ស្គាល់នូវការឈឺចាប់របស់អ្នកដែលបានស្លាប់បាត់បង់ជីវិតនៅ ក្រោមរបបខ្មែរក្រហម។ អស់រយៈពេល៣០ឆ្នាំ បន្ទាប់ពីរបប ខ្មែរក្រហមបានបញ្ចប់នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៩ អ្នករស់រានមានជីវិត បាននិយាយអំពីរបបនេះជាហូរហែនៅក្នុងលក្ខណៈផ្លូវការ និងមិន ផ្លូវការ បូជនីយដ្ឋាន៨០កន្លែងត្រូវបានសាងសង់ឡើងនៅពាស ពេញផ្ទៃប្រទេសនិងសារមន្ទីរប្រល័យពូជសាសន៍មួយចំនួនត្រូវ បានសាងសង់ឡើងដោយរួមទាំងកុក្កូលស្ទែងផង។ ទោះបីជា

កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម

យ៉ាងនេះក៏ដោយ ទឹកថ្លៃទាំងនេះហាក់ដូចជាគ្មានឈ្មោះ គ្មានរូបរាងនិងគ្មានសាច់រឿងសោះឡើយ ។ ភាគច្រើនគេឃើញមានការគាំទ្រពីព័រណ៍លាងក្បាល និងឆ្លើយរបស់អ្នកដែលបានស្លាប់ ។ ឆ្លើយនិងលាងក្បាលទាំងនោះតំណាងឲ្យអំពើហោរាយោយយ៉ាងសម្បើមនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ប៉ុន្តែពួកគេមានចរិតបុគ្គលនិយមមួយចំនួន ។ នោះគឺជាភាពខ្វះចន្លោះដែលសៀវភៅនេះចង់បំពេញ ។ សៀវភៅនេះមិនមែនជាលើកទឹមួយនៅក្នុងរយៈពេលសាមសិបឆ្នាំដែលកត់ត្រាឈ្មោះអ្នកដែលបានបាត់បង់ជីវិតនៅក្រោមរបបខ្មែរក្រហមនោះទេ ប៉ុន្តែសៀវភៅនេះក៏បានដាក់បញ្ចូលនូវសាច់រឿងខ្លីៗអំពីបុគ្គលម្នាក់ៗផងដែរ ដែលចាប់ពីពេលដែលត្រូវបានជម្លៀសពីទីក្រុងភ្នំពេញឬក៏បទពិសោធន៍លើកដំបូងរបស់គេជាមួយនឹងខ្មែរក្រហមនៅក្នុង “តំបន់រំដោះ” ការងារជាក្រុមដែលពួកគេត្រូវបានដាក់ឲ្យធ្វើ ហើយនិងសាច់រឿងដែលទាក់ទងទៅនឹងការស្លាប់របស់គេ ។ សាច់រឿងទាំងនេះត្រូវបានប្រាប់ឲ្យដឹងតាមរយៈការចងចាំរបស់សាច់ញាតិដែលនៅរស់រាន

មានជីវិត ។ សៀវភៅនេះក៏បានដាក់បញ្ចូលនូវការចងចាំរបស់ជនរងគ្រោះ រួមមានទាំងរូបថត អក្សរដែលសរសេរដោយដៃ និងរូបភាពដែលនៅសេសសល់ពីរបបខ្មែរក្រហម ។ សម្រាប់ជនរងគ្រោះដែលធ្លាប់ជាអ្នកទោសនៅមន្ទីរសុខាភិបាល ការសង្ខេបនូវចម្លើយសារភាពក៏នឹងត្រូវដាក់បញ្ចូលផងដែរដើម្បីប្រាប់ពីការឈឺចាប់របស់គាត់នៅក្នុងមន្ទីរធ្វើព្យាបាលកម្ម ។ តាមរយៈការជួយស្វែងរកសមាជិកគ្រួសារដែលបានបាត់បង់ឬក៏បញ្ជាក់ថាតើពួកគេស្លាប់ឬក៏នៅរស់ សៀវភៅនេះនឹងជាផ្នែកមួយយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការធ្វើដំណើរចូលទៅជិតអ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិត ។

ប្រសិនបើលោកអ្នកចង់ឲ្យមានឈ្មោះសាច់ញាតិរបស់អ្នកដែលបានស្លាប់នៅក្រោមរបបខ្មែរក្រហមឬបាត់ខ្លួនមាននៅក្នុងសៀវភៅនេះ សូមទាក់ទងជាមួយនឹងលោក អេង កុកថាយ តាមរយៈទូរស័ព្ទលេខ ០ ១២ ៩៩៩ ៨៩៨ ឬតាមរយៈអ៊ីម៉ែល truthkokthay@dccam.org ។

អេង កុកថាយ

ក្នុងត្រូចចងចាំទុក

កំណាព្យពាក្យ៧
និពន្ធដោយ ពិន្ទុ សារៈវិទ្យា

យុគសម័យនាថ្ងៃមួយ	រស្មីប្រែប្រួលអំពីផ្ទៃផ្ទៃ	សម្លាប់រង្គាលពូជសាសន៍ឯង	សូមថ្ងៃចងចាំក្នុងពាក្យពេជ្រនេះ ។
បីឆ្នាំក្នុងកុរសអភិព្វ	ដូចសត្វដែលជាប់ក្នុងអន្ទាក់	ទឹកភ្នែកនិងឈាមហូរឥតស្រាក	ត្រូវបាញ់ជាក់ត្រប់ៗគ្នា ។
ខ្លះបែកបងប្អូនកូនប្រពន្ធ	បាត់បង់ទ្រព្យធនមិនសល់នៅ	ព្រាត់ប្រាសនាវាសជម្លៀសទៅ	រស់នៅដូចសត្វគ្មានមេត្តា ។
ចោទមនុស្សគ្រប់គ្នាថាជាខ្មាំង	ទឹកមុខស្លេកស្លាំងរាល់វេលា	ក្នុងជ្រោះមរណាគ្រប់ៗគ្នា	តើលោកណាជួយជីវិតបាន ។
បង្អត់អាហារមិនឲ្យស៊ី	កាប់កាសសែនលីហុយដូចផ្សែង	ឈឺចាប់ជរាប្រើលីសែន	វាឆ្លើយវិញដោយអំណាច ។
ប្រហារជីវិតអ្នកគ្មានទោស	ចាប់ចងពាក្យអូសធ្វើព្យាបាល	ឲ្យតែកាប់ចិត្តអង្គការខ្លួន	គ្មានគិតគ្មានកុណាដល់ជាតិឯង ។
អាសូរទារកទារិកា	គេវាយប្រហារវែងវែងទេ	យំស្រែករកម្តាយរាល់វេលា	ស្រែកទារកដោះព្រោះឃ្លានបោក ។
បាត់ម៉ែឃើញគេកាន់ដំបង	ហើយខ្សែដែលចងជាប់ពូថៅ	ទំប្រឹងត្រងរបម្រាស់ទៅ	គេទាញយកភ្លើងទេះទៀត ។
ពុំនោះក្បួនចបជាប់និងដង	គល់បូស្សីដងចំកណ្តៀត	ដេកដួលផ្តាប់ដូរច្រើនព្រាងព្រាត	ស្លាប់ហាលដូចភ្លើងគ្រប់កន្លែង ។
បំផ្លាញទ្រព្យធនមិនមានសល់	របស់កើតផ្ទាល់ពីបុរាណ	បាត់ប្រពៃណីដូនតាយើង	កាសបូសរំលើងនៃសាសនា ។
កុណាណាសិរ្សជួយសង្គ្រោះ	ឲ្យយើងបានរស់ដុតមរណា	សប្បាយរីករាយគ្រប់អាគ្នា	លើផែនពសុធាសាជាថ្មី ។
កុណាអក្សរហសរាជសីហ៍	រំដោះទឹកដីចិត្តប្រាំបួន	កុណាលោកទាំងទេមហាឆន្ទ	ប្រសើរលើសលន់ពន់ពេកក្រៃ ។
កូនត្រូវចងចាំកុណាដែលកើត	បានផ្តល់កំណើតយើងសព្វថ្ងៃ	កុណាលោកទាំងទេលើសដែនដី	រកវត្ថុអ្វីប្រៀបពុំបាន ។

ជ័យ សារីន : បាត់បង់បទប្បញ្ញត្តិដោយសារឡើងវិវត្តការ

ជ័យ សារីន មានអាយុ៣៦ឆ្នាំ មានស្រុកកំណើតនៅឃុំ ត្រពាំងធំខាងជើង ស្រុកត្រាំកក់ ខេត្តតាកែវ ។ សារីន មានឪពុក ឈ្មោះ ជ័យ ដឹម (ស្លាប់) ម្តាយឈ្មោះ អេង សារីន មុខរបរ ធ្វើស្រែ និងមានបងប្អូនចំនួន១២នាក់ ។

នៅបឋមកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ សារីន បានចូលធ្វើការ នៅក្នុង “កងកុមារឈានមុខ” តាមរយៈប្រធានក្រុមដើរស្រង់ ឈ្មោះ ចំណែកកុមារជាច្រើនទៀតនៅក្នុងក្រុមដែលមានអាយុ ១២ឆ្នាំក៏ត្រូវចូលធ្វើការក្នុងកុមារដូចគ្នាដែរដោយមិនមានការ លើកលែងឡើយ ។ នៅពេលបានឮដំណឹងថា សារីន ត្រូវកាត់ ឈ្មោះចូលកងហើយ ឪពុកម្តាយកាន់យំអាណិតកូនយ៉ាងខ្លាំង រួច ក៏ទៅអនុវត្តប្រធានក្រុមកុំឲ្យបញ្ជូន សារីន ទៅធ្វើការ ។ ប៉ុន្តែទោះបី ជាឪពុកម្តាយកាន់និយាយយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ប្រធានក្រុមមិន យល់ព្រមដែរ ។ នៅក្នុងកងកុមារ អង្គការបានចាត់តាំងឲ្យ សារីន រែកដី ដឹកប្រឡាយ ដើររើសអាចម៍គោទាំងយប់ទាំងថ្ងៃស្ទើរតែ គ្មានពេលឈប់សម្រាក ហើយទទួលបានបឋមបរិយាប័នមួយថ្ងៃ តែពីរពេលប៉ុណ្ណោះ ។ នៅពេលដែល សារីន ហូបបឋមរួច កាត់ ត្រូវចូលរៀនជាមួយក្រុម្នាក់ឈ្មោះ លី ប៉ុន្តែក្រោយមក លី បាន ស្លាប់ដោយសារធ្លាក់ពីលើដើមឆ្នោត ។

សារីន មិនបានរៀនសូត្រជ្រៅជ្រះទេដោយសារតែគ្មាន ក្រុមបងប្រៀនទៀងទាត់ ហើយនៅពេលរៀនម្តងៗក៏មិនមាន សម្ភារៈគ្រប់គ្រាន់ដែរ គឺគាត់មានតែក្បាលឈ្នួនមួយនិង ដីសដែល យកដឹកក្នុងបីដងប្រាំមួយរយៗរួចយកទៅហាលថ្ងៃឲ្យស្ងួតសរសេរ ប៉ុណ្ណោះ ។ បន្ទាប់ពីរៀនចប់ សារីន ត្រូវទៅរើសអាចម៍គោរហូតដល់ យប់ទើបខ្មែរក្រហមអនុញ្ញាតឲ្យ សារីន ទៅដេកនៅក្នុងកុមារ ប៉ុន្តែ មានពេលខ្លះគេអនុញ្ញាតឲ្យគាត់ទៅដេកជាមួយម្តាយនៅផ្ទះដែរ ។ ទោះបីដូច្នេះរបស់ សារីន នៅឆ្ងាយពីកន្លែងធ្វើការក៏ដោយ ក៏គាត់ត្រូវ ក្រោកពីព្រលឹមទៅធ្វើការឲ្យទាន់ពេលវេលាកំណត់ដែរ ហើយ ប្រសិនបើគាត់ទៅយឺតខ្មែរក្រហមនឹងដាក់ទណ្ឌកម្មឲ្យគាត់ធ្វើការធ្ងន់ធ្ងរ ជាងមុន ។ សារីន ទៅលេងផ្ទះបានតែមួយប៉ុណ្ណោះក្នុងមួយខែ ។

នៅក្នុងកងកុមារ សារីន ធ្វើការកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរជាងមុនទៅ ទៀតដោយខ្មែរក្រហមបញ្ជាឲ្យគាត់រែកសំណប់ក្នុងមួយថ្ងៃឲ្យបាន ចំនួន១២កូន ហើយប្រសិនបើគាត់រែកមិនបានគ្រប់ចំនួនកំណត់ទេ ខ្មែរក្រហមនឹងបង្ខំតម្រូវអារាមនិងវាយធ្វើបាប រួចហើយយកទៅ កសាងទៀត ។ ទោះមានការតឹងរ៉ឹងយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏មានថ្ងៃខ្លះ សារីន បានឈប់សម្រាកដែរ ។

ថ្ងៃមួយ ដោយក្តីនឹករឭកម្តាយនិងឃ្លានខ្លាំង សារីន បាន រត់ទៅរកម្តាយដោយសង្ឃឹមថានឹងមានអារាមហួបមិនខាន ។ ប៉ុន្តែ ក្រោយមកទាហានខ្មែរក្រហមចាប់គាត់វាយនឹងវិញ្ញាណក្ខន្ធច្រុះច្រុះ យ៉ាងដំណំ ។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក សារីន មិនដែលមានកំនិត ហ៊ានរត់ទៀតទេដោយសារតែគាត់ខ្លាចខ្មែរក្រហមធ្វើទារុណកម្មម្តង ទៀត ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៨ ខ្មែរក្រហមបានបញ្ជូនកុមារជាច្រើនឲ្យ មកធ្វើការនៅទីក្រុងភ្នំពេញដែលក្នុងនោះមានឈ្មោះ សារីន ម្នាក់ ដែរ ។ សារីន អរខ្លាំងណាស់ដោយសារតែគាត់បានរួចផុតពីការងារ ដ៏លំបាកនៅក្នុងកង ប៉ុន្តែគាត់នៅតែខ្លាចមានការសម្លាប់ដដែល ។ សារីន បានធ្វើដំណើរតាមឡានក្រុងធំៗ ដែលក្នុងនោះមានកុមារមក ពីមណ្ឌល៣-១ ប្រជាជន១៧/មេសា ហើយអ្នកខ្លះទៀតមកពីរោង ចក្រក្រឡឹងដែក ។ នៅពេលមកដល់ភ្នំពេញភ្លាម អង្គការបានបញ្ជា ឲ្យ សារីន បោសសម្អាតតាមថ្នល់ជាតិ រើសស្លឹកកត្តរនៅភ្នំ រហូត ដល់ពេលយប់ទើបគេឲ្យគាត់ទៅសម្រាកនៅកន្លែងស្ថានីយរទេះភ្លើង ។ នៅទីនោះ សារីន តែងតែឮសូរសំឡេងស៊ីផ្លែទេះភ្លើងដែលធ្វើឲ្យ គាត់នឹកម្តាយរហូតដល់ស្រក់ទឹកភ្នែក ។ រយៈពេលបីថ្ងៃក្រោយ មក អង្គការក៏ហៅឈ្មោះប្រជាជនទាំងអស់មកប្រជុំ ហើយចាត់តាំង ឲ្យទៅធ្វើការនៅកន្លែងផ្សេងៗ ចំណែក សារីន ត្រូវខ្មែរក្រហម បញ្ជូនឲ្យទៅធ្វើការនៅមន្ទីរពេទ្យ៦មករា ដែលមានទីតាំងនៅខាង ជើងភ្នំ ។

ប្រធានពេទ្យបានចាត់តាំង សារីន ចូលធ្វើការផ្នែកជំងឺ ខាងល្បើងនិងឲ្យរៀនចាក់ម្ជុលសាកល្បងនៅលើដើមចេក និងចាក់

សរសៃអំបោះនៅលើខ្នើយទៀត ។ ប៉ុន្តែនៅពេលព្យាបាលម្តងៗ គាត់មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតចាក់ថ្នាំឱ្យអ្នកជំងឺទេ គឺគាត់គ្រាន់តែជួយ ហុចថ្នាំឱ្យអ្នកជំងឺលេបប៉ុណ្ណោះ ។ នៅក្នុងមន្ទីរពេទ្យ៦មករាមាន បែងចែកជាច្រើនផ្នែកដូចជា ជំងឺរងគ្រោះ រលាក និងជំងឺទូទៅ ។ សារីន ធ្វើការងារនៅមន្ទីរពេទ្យនេះរហូតដល់កំណត់រៀនណាមួយចូលរំដោះនៅ ឆ្នាំ១៩៧៩ ទើបគាត់ត្រឡប់ទៅរស់នៅស្រុកកំណើតរបស់ខ្លួននៅ ខេត្តតាកែវវិញ ។

បងប្រុសរបស់ សារីន ឈ្មោះ ជ័យ សុផល ដែលធ្វើការ ផ្នែកម៉ាស៊ីនកិនស្រូវត្រូវអង្គការមកយោសាប្រាប់ថាទៅធ្វើការ ខាងបើករទេះភ្លើងដឹកអីវ៉ាន់ពីភ្នំពេញទៅស្វាយស៊ីសុផុន ប៉ុន្តែតាំង

ពីពេលនោះមកគាត់ដំណឹងរហូត ។ ចំណែកបងស្រីឈ្មោះ ជ័យ សារីន ធ្វើការនៅក្នុងកងចល័ត ហើយពេលនោះមានបុរសម្នាក់ បានលួចស្រឡាញ់គាត់ ប៉ុន្តែក្រោយមកអង្គការក៏យកគាត់ទៅ កសាងបាត់ ។

សព្វថ្ងៃនេះ សារីន មិនចង់រំលឹករឿងពីមុនទៀតទេ ពីព្រោះ គាត់មានអារម្មណ៍ឈឺចាប់ដោយសារបែកបាក់ពីឪពុកម្តាយបងប្អូន និងសាច់ញាតិ ។ សារីន មិនបានដឹងថាមានការបង្កើតតុលាការ កាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមទេ ដូច្នេះគាត់ចង់ឲ្យតុលាការកាត់ ទោសមេដឹកនាំទាំងនេះ ដើម្បីរកយុត្តិធម៌ឲ្យជនរងគ្រោះដែលស្លាប់ បាត់បង់ជីវិត និងប្រជាជនដែលនៅរស់ពីរបបនោះ ។ **ចាន់ ឆន្ទា**

ដំណឹងស្នេហាបងប្រុសឈ្មោះ អ៊ុល ប៉ាក

នាងខ្ញុំឈ្មោះ អ៊ុល សៀម អាយុ៤៣ឆ្នាំ រស់នៅភូមិស្រែខ្វាវ ឃុំជាន់ទង ស្រុកត្រាំកក់ ខេត្តតាកែវ ។ ខ្ញុំសូមប្រកាស សួររកបងប្រុសឈ្មោះ អ៊ុល ប៉ាក (បច្ចុប្បន្នអាយុ៥០ឆ្នាំជាន់) ដែលបានបាត់ខ្លួនប្រហែលជាឆ្នាំ១៩៧៥ ឬ១៩៧៦ នៅពេលដែល ខ្មែរក្រហមយកគាត់ទៅដាក់កុកនៅជ្រៃអូរព្នៅ ។ អ៊ុល ប៉ាក គឺជាទាហានខ្មែរក្រហមម្នាក់ ដោយគាត់បានចូលបដិវត្តន៍នៅឆ្នាំ១៩៧២ នៅភូមិស្រែខ្វាវ ។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក ខ្ញុំមិនមែនដែលទទួលបានដំណឹងពីគាត់ឡើយ ។

ប្រសិនបើបងប្អូនណាបានឃើញ ឬដឹងដំណឹងអំពីឈ្មោះនេះ សូមមេត្តាផ្តល់ព័ត៌មានមកនាងខ្ញុំតាមអាសយដ្ឋានខាងលើ ឬតាមរយៈលេខទូរស័ព្ទ ០១២ ៣៣១ ៤៣១ ។ សូមអរគុណ ។

សេចក្តីប្រកាសសួររកបងប្រុសឈ្មោះ ចែម អាន

នាងខ្ញុំឈ្មោះ ចែម សុខា អាយុ៣៦ឆ្នាំ រស់នៅភូមិទីប៉ាត់ ឃុំជាន់ទង ស្រុកត្រាំកក់ ខេត្តតាកែវ ។ ខ្ញុំមានឪពុកឈ្មោះ សៀន ម្តាយឈ្មោះ ណាម និងមានបងប្អូនចំនួនបួននាក់ ស្រីម្នាក់ (ប្រុសបីនាក់) ។ ខ្ញុំសូមប្រកាសសួររកបងប្រុសទីបី ឈ្មោះ ចែម អាន ដែល បានបាត់ខ្លួននៅឆ្នាំ១៩៧៣ ឬ១៩៧៤ ដោយសារធ្វើទីតាំងខ្មែរក្រហម ។ នៅឆ្នាំ១៩៨១ ខ្ញុំបានឮដំណឹងថា អាន រស់នៅប្រទេសថៃ ។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក ខ្ញុំមិនដែលបានទទួលដំណឹងពីគាត់ឡើយ ។

ប្រសិនបើបងប្អូនបានឃើញសេចក្តីប្រកាសនេះ ឬបងប្អូនទទួលបានដំណឹងពីគាត់ ឬបានជួបគាត់ សូមមេត្តាទំនាក់ទំនងមកខ្ញុំតាមរយៈ ទូរស័ព្ទលេខ ០១៧ ៤៣ ៥៤ ៩១ ឬមជ្ឈមណ្ឌលឯកសាររកមុជ ។ សូមអរគុណ ។

សេចក្តីសួររកបងប្រុស

ខ្ញុំឈ្មោះ កែវ ប៊ុនលី រស់នៅ ៧៦ Rue Rene Laennec 67200 Strasbourg-France សូមប្រកាសរកបងប្រុសឈ្មោះ កែវ ប៊ុនថុន ជាទាហានជំនាន់ លន់ នល់ បានទៅរៀននៅសហរដ្ឋអាមេរិកនៅឆ្នាំ១៩៧៣ រហូតឆ្នាំ១៩៧៦ ក៏បានទៅសិក្សានៅប្រទេស បារាំងទៀត រួចត្រឡប់ចូលមករស់នៅស្រុកខ្មែរវិញ ដោយជិះយន្តហោះចិន ។ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ គាត់បាត់ដំណឹងរហូត ។

ប្រសិនបើបងប្អូនណាបានឃើញសេចក្តីប្រកាសនេះ សូមទាក់ទងមកខ្ញុំតាមរយៈអាសយដ្ឋានខាងលើ ឬ អ៊ីមែល : keodaniel@free.fr ។ សូមអរគុណ ។

សង្ខេបការព្រឹត្តិការណ៍ក្នុងអំឡុងពេលប្រឆាំង នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ក្រោសនឹងបោះពុម្ពផ្សាយនូវសៀវភៅមានកត់ត្រាល្បោះ
របស់អ្នកដែលស្លាប់បាត់បង់ជីវិតនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។ កន្លងមក មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារ
កម្ពុជាបានចងក្រងនូវឈ្មោះអ្នកដែលស្លាប់ជាង១លាននាក់រួចមកហើយ ។ ប្រសិនបើលោក
យាយ លោកគា អ៊ី ពូ មីង ប្រាជ្ញាចង់ឲ្យឈ្មោះសមាជិកក្រុមគ្រួសារដែលបានស្លាប់បាត់បង់
ជីវិតមាននៅក្នុងសៀវភៅនេះ សូមទាក់ទងមកកាន់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាតាមរយៈ អេឌ
កុកថាយ ទូរស័ព្ទលេខ ០ ១២ ៩៩៩ ៨៩៨ ឬ អ៊ីម៉ែល : truthkokthay@dccam.org
ឲ្យបានឆាប់រហ័សតាមពេលវេលាដែលអាចធ្វើទៅបាន ។

សូមផ្តល់ព័ត៌មានដូចខាងក្រោម៖

១) ឈ្មោះអ្នកប្រកាសប្រាប់, ២) តើមានបងប្អូនបង្កើតរួមទាំងឪពុកម្តាយស្លាប់
ប៉ុន្មាននាក់នៅក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម? ៣) ឈ្មោះអ្នកស្លាប់, ៤) ភេទអ្នកស្លាប់, ៥) អាយុអ្នក
ស្លាប់ (បើអាចចាំបាន), ៦) ត្រូវជាអ្វីនឹងអ្នកប្រកាស (ឧទាហរណ៍: ឪពុក ម្តាយ បងប្រុស
ប្អូនប្រុស បងស្រី ឬប្អូនស្រី), ៧) សាច់រឿងទាក់ទងនឹងការស្លាប់ (ឧទាហរណ៍: ស្លាប់នៅ
ទីណា? មូលហេតុអ្វី?), ៨) វត្តភោគទាក់ទងនឹងអ្នកស្លាប់ (ឧទាហរណ៍: រូបថត ឯកសារ ឬវត្ថុ
ផ្សេងៗ), ៩) ព័ត៌មានសម្រាប់មជ្ឈមណ្ឌលទាក់ទង (ឧទាហរណ៍: លេខទូរស័ព្ទ អាសយដ្ឋាន) ។

ប្រសិនបើចង់ស្វែងរកអ្នកដែលបាត់ខ្លួនសូមផ្តល់ព័ត៌មានខាងក្រោម៖

១) ឈ្មោះអ្នកបាត់ខ្លួន, ២) ភេទ, ៣) អាយុ, ៤) ត្រូវជាអ្វី, ៥) សាច់រឿងទាក់ទងនឹង
ការបែកគ្នា, ៦) វត្តភោគទាក់ទងនឹងអ្នកបាត់ខ្លួន (ឧទាហរណ៍: រូបថត ឯកសារ ឬវត្ថុផ្សេងៗ) ។

ដើម្បីយុត្តិធម៌និងការចងចាំ

ដែលជាមូលដ្ឋានដ៏សំខាន់ក្នុងការផ្សះផ្សាជាតិ

ឧបត្ថម្ភការបោះពុម្ពផ្សាយដោយរដ្ឋាភិបាល ជេនម៉ាក ន័រវ៉េ ស៊ូតជេន និងសហរដ្ឋអាមេរិក

អនុញ្ញាតឲ្យបោះពុម្ពផ្សាយដោយក្រសួងព័ត៌មាននៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ប្រកាសទេសរដ្ឋមន្ត្រីនិងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មានលេខ ០២៩១ពម/៩៩ចុះថ្ងៃទី២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៩៩

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា : ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ

ផ្ទះលេខ ៦៦, មហាវិថីព្រះសីហនុ ភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ទូរស័ព្ទ : (៨៥៥) ២៣ ២១១ ៨៧៥ ទូរសារ : (៨៥៥) ២៣ ២១០ ៣៥៨

DC-Cam/PIR : #66 • Preah Sihanouk Blvd • Phnom Penh • Cambodia • Tel: (855) 23 211 875 • Fax: (855) 23 210 358 • dccam@online.com.kh • www.dccam.org.

A magazine of the Documentation Center of Cambodia: Searching for the truth. • Number 123, March 2010 • Funded by Denmark, Norway, Sweden, and USA.

Licensed by the Ministry of Information of the Kingdom of Cambodia, Prakas No.0291 P.M/99, 2 August 1999.

